ȘCOLI MODERNE - ȘCOLI PENTRU TOȚI

Nr. 1/2022

COSTEȘTI, 2022

ȘCOLI MODERNE - ȘCOLI PENTRU TOȚI

ȘCOLI MODERNE - ȘCOLI PENTRU TOȚI

Nr. 1/2022

COSTEȘTI, 2022

Abordări didactice moderne de lucru cu elevii cu CES și cu elevii din categorii dezavantajate

ISSN

Coordonatori: prof. Daniela Ghițulescu
prof. Violeta Telescu

Tehnoredactare: prof. Violeta Telescu

Ilustrații: prof. Daniela Ghițulescu

Publicația conține materiale realizate în cadrul proiectului județean *Fenomene și dezastre naturale pe înțelesul tuturor* desfășurat în Liceul Tehnologic Costești la data de 22.12.2021

Autorii lucrărilor pentru toate publicațiile își asumă răspunderea autenticității și corectitudinii textului publicat, inclusiv respectarea dreptului de Copyright. Organizatorii nu își asumă responsabilitatea pentru conținutul științific al lucrărilor.

Argument

Societatea actuală, nouă, modernă, progresistă, are nevoie de noi metode, abordări și tehnici care pot fi vizibile în mediul educațional actual, și tocmai pentru că această societate este mereu în schimbare, toate persoanele implicate în educație (profesori, părinți, responsabili și persoane implicate active) trebuie să se adapteze, să se reinventeze și să reușească să abordeze fiecare elev sau situație de învățare în mod adaptat și prolific.

Scopul proiectului județean *Fenomene și dezastre natural pe înțelesul tuturor* este acela de a acorda încă o șansă elevilor dezavantajați de a se simți integrați, valorizați, de a simți că *și eu pot.* Scopul revistei *Școli modern-Școli pentru toți* este acela de a le oferi cadrelor didactice prilejul de da exemple de bună practică, de a împărtăși din propria lor experiență și de a face publice toate aceste metode care vor putea fi de folos și altora, pentru accelerarea educației incluzive pentru elevii cu CES sau proveniți din medii dezavantajate.

Revista conține activități și instrumente specifice adresate cadrelor didactice cu scopul de a sprijini și îmbunătăți procesul de predare către elevii cu nevoi speciale de educație, și cu scopul de creștere a gradului de conștientizare cu privire la nevoia de cooperare între factorii de decizie, furnizori de servicii, școli, formatori urmărindu-se un proces educativ mai calitativ și mai incluziv pentru toți elevii.

Activitățile, metodele, instrumentele propuse în această revistă pot reprezenta un punct de plecare pentru cadrele didactice care doresc o sursă de inspirație.

Prof. Daniela Ghițulescu

Prof. Violeta Telescu

CUPRINS

Ora de educație fizică văzută prin ochii copiilor cu CES sau proveniți din medii defavorizate **7**
Prof. Banu Luiza Mariana, Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Integrarea elevilor cu CES în învățământul liceal de masă **13**
Prof. Bobeică Daniela Cristina, Colegiul Tehnologic *Grigore Cerchez,* București

Participarea la activitatea școlară a elevilor cu CES, a elevilor din categorii dezavantajate **16**
Prof. Buican Gabriel, Școala Gimnazială Vulpești, jud. Argeș

Şcoala incluzivă – un nou tip de școală **19**
Prof. Cernătescu Miluţa**,** Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Activități inovative în lucrul cu elevii din familiile dezavantajate **24**
Prof. Dragomir Diana – Oana, Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Activități extracurriculare desfășurate în clasele mixte pentru incluziunea elevilor cu CES, a elevilor aflați în plasament și a elevilor din familii monoparentale **27**
Prof. Drăguț Violeta, Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Educația incluzivă formală și nonformală între aspirații și certitudini **29**
Prof. Florea Mihaela Antoneta, Colegiul Tehnologic *Grigore Cerchez,* București

Metode şi tehnici de integrare a copiilor cu cerinţe educative speciale în învăţământul de masă **33**
Prof. Gheorghe Georgeta, Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Metode de abordare didactică a elevilor cu CES **37**
Profesor Daniela Ghițulescu, Liceul Tehnologic Costești, jud. Argeș

Social Stories **41**
Profesor Daniela Ghițulescu, Liceul Tehnologic Costești, jud. Argeș

Proiect Erasmus+ ***Salt over gold-myth or truth?*** **44**
Prof. Grecu Aida Mihaela
Colegiul Național *Zinca Golescu*, Pitești, jud. Argeș

Nevoile educaționale ale elevului cu CES **46**
Prof. Hera Cătălina Gabriela, Liceul Tehnologic *I.C.Petrescu*, Stâlpeni, jud. Argeș

Dezvoltarea competențelor de comunicare și lectură la elevii cu cerinţe speciale integraţi în învăţământul de masă **49**
Ec. Ilie Niculina, Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Discalculia – tulburare specifică de învățare **52**
Prof. Ionică Nicoleta, Școala Gimnazială *Prof. Emil Negoiță,* Miroși, jud. Argeș

Rolul deprinderilor psihomotrice de bază în dezvoltarea abilităților matematice **55**
Prof. Istrate Gabriela, Școala Gimnazială Vulpești, jud. Argeș
Metode activ-participative utilizate pentru obținerea progresului în educarea elevilor cu CES **57**
Prof. Manole Maria, Școala Gimnazială *Virgil Calotescu*, Bascov, jud. Argeș
Practici educaționale de integrare și incluziune **63**
Prof. Nedelea Nicoleta-Doina, Colegiul Tehnologic *Grigore Cerchez,* București
Integrarea copiilor cu cerințe educative speciale în învățământul de masă
Prof. Popescu Georgiana-Alina, Colegiul Economic *Maria Teiuleanu*, Pitești, jud. Argeș **66**
Increderea în sine a copiilor cu CES **68**
Prof. Popescu Ramona – Ionela, Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș
Elevul cu CES în școala românească
Prof. Ruță Cătălina Daniela, Școala Gimnazială *Virgil Calotescu* Bascov, jud. Argeș **71**
Rolul activităților extracurriculare în dezvoltarea personalității elevilor cu CES **75**
Prof.Stana Monica Nicoleta, Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș
Strategii şi intervenţii utilizate în activitatea şcolară şi extraşcolară în cazul elevilor cu CES **77**
Prof. Stănculescu Magdalena, Şcoala Gimnazială *Tudor Cornel* Ungheni, Şcoala Gimnazială *Prof. univ. dr. Ion Stoia* Căldăraru, jud. Argeș
Implicarea elevilor cu CES și a elevilor din categorii dezavantajate în activitatea școlară și extrașcolară **80**
Prof. Stoian-Preda Tatiana, Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș
Participarea elevilor cu CES la viața școlară **83**
Prof. Șerban Vasile, Școala Gimnazială *Prof. Emil Negoiță,* Miroși, jud. Argeș
Modalități de implicare a elevilor cu CES în activități școlare și extrașcolare **85**
Prof. Telescu Violeta, Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș
Modalități și metode de implicare a elevilor cu CES în activitatea școlară extrașcolară **87**
Prof. Tomozeiu Ioan, Prof. Firicel Rodica, Școala Gimnazială *Nicolae Simonide*, Pitești, jud. Argeș

Ora de educație fizică
văzută prin ochii copiilor cu CES sau proveniți din medii defavorizate

Prof. Banu Luiza Mariana
Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Conform literaturii de specialitate, mai bine spus, *Teoriei și metodicii educației fizice și sportului*, educația fizică și sportul sunt activități de interes național, sprijinite de stat, de aceea se precizează că: ”*prin educație fizică și sport se înțelege toate formele de activitate fizică menite, printr-o participare organizată sau independentă, să exprime sau să amelioreze condiția fizică și confortul spiritual, să stabilească relații sociale civilizate și să conducă la obținerea de rezultate în competiții la orice nivel. Practicarea educației fizice și sportului este un drept al persoanei, fără nici o discriminare, garantat de stat, iar instituțiile de învățământ și instituțiile sportive au obligația de sprijini educația fizică, sportul pentru toți și sportul de performanță și de a asigura condițiile de practicare a acestora*.”

Educația fizică este accesibilă tuturor oamenilor, indiferent de starea de sănătate vârstă, ocupație, sex, rasă, credință religioasă, etnie. Educația fizică are rolul de a pregăti subiecții pentru viață. Ea se adresează, cu precădere, corpului uman (în sens de armonie a dezvoltării, rezistenţei cardio-respiratorii la eforturile fizice etc.), calităţilor motrice ale practicantului exerciţiilor fizice (inclusiv în scopul obţinerii unui randament optim de muncă).

Educația fizică este o necesitate, iar o atenție specială se acordă persoanelor cu deficiențe fizice, senzoriale si psihice, necesității de recuperare a acestora și de (re)inserție socială. Acest adevăr nu trebuie justificat ținând cont de rolul benefic în recuperarea fizică, motrică. Așa a apărut termenul de educație fizică specială sau adaptată care urmărește recuperarea și integrarea socială, prin promovarea programelor adaptate diferitelor tipuri de deficiențe, a copiilor cu CES.

Se cunosc trei tipuri de asemenea programe:

- programe adaptate care implică modificarea activităților fizice tradiționale, astfel încât să ofere posibilități de participare tuturor participanților;
- programe corective care se adresează în mod special recuperării funcției posturale și a deficiențelor de biomecanică a mișcării;
- programe de dezvoltare care urmăresc îmbunătățirea calităților motrice și a posibilităților de realizare a deprinderilor și priceperilor motrice.

În perioada 7-10 iunie 1994, la Salamanca, Spania, a avut loc Conferința Mondială *Acces și calitate* organizată de UNESCO și Ministerul Educației din Spania, având ca obiectiv *Educația pentru Toți,* schimbarea politicii fundamentale în școală cu privire la educația incluzivă și de intregrare a copiilor, în special a celor cu nevoi speciale, care să sprijine elevii în activitatea de învățare și să răspundă cerințelor individuale. La Salamanca a fost adoptată viziunea asupra educaţiei incluzive şi au fost făcute recomandări care au rămas de referinţă pentru UNESCO şi întreaga comunitate internaţională, în toată perioada ulterioară: „...şcolile trebuie să includă în procesul de învăţământ toţi copiii, indiferent de condiţiile fizice, intelectuale, sociale, emoţionale, lingvistice sau de altă natură ale acestora". Acestea (şcolile) trebuie să includă în egală măsură copiii cu dizabilităţi şi pe cei supradotaţi, copiii străzii şi pe cei încadraţi în muncă, copiii aparţinând populaţiilor locuind în zone greu accesibile sau ducând o viaţă nomadă, copiii aparţinând minorităţilor lingvistice, etnice sau culturale, precum şi copiii provenind din alte zone sau grupuri dezavantajate sau marginalizate (direcţii de acţiune, introducere, 3)". „Persoanele cu cerinţe educaţionale speciale trebuie să aibă acces în şcolile obişnuite, care trebuie să se adapteze unei pedagogii centrate pe copil, capabile să vină în întâmpinarea acestor cerinţe (declaraţie, art.2)."

Principiul fundamental al școlii incluzive este acela că toți copiii trebuie să învețe împreună, oricând acest lucru este posibil. Uneori problema pornește chiar din familie, care nu conștientizează importanța sportului, considerându-l chiar o pierdere de timp, astfel fiind preocupați de achiziționarea scutirilor medicale, fără a ține cont de următoarele aspecte:

- Exercițiile fizice îmbunătățesc procesele cognitive și au un efect pozitiv asupra capacității de atenție și memorie, în special în cazul celor care se confruntă cu problema deficitului de atenție;
- Circulaţia sangvină aduce un aport considerabil asupra proceselor de oxigenare a tuturor ţesuturilor din organism, implicit a creierului, iar puterea de concentrare este corelată cu mişcarea fizică;
- "Copiii care sunt activi fizic au un nivel mai mare de control cognitiv şi *prescrierea* sportului poate fi o soluţie în cazul celor care se confruntă cu problema deficitului de atenţie", afirmă psihomotricianul Claudia Drăgan;
- Prin educația fizică copilul se disciplinează, capată un ghidaj, o rigoare care devine o rutină zilnică;

- Dezvoltă motivația, spiritul de echipă, fair play-ul, simțul de apartenență la grup, tăria de caracter și deci, o mai bună rezistență psihică, mentală în fața eșecului și o orientare către progres;
- Este o formă de educație pentru sănătate, promovând respectul și grija pentru organismul propriu;
- Prin educația fizică din școli se asigură formarea deprinderilor intelectuale și practice sau valorilor etice și morale care duc la o mai bună integrare socială a copilului;
- Sportul crește rezistența organismului la viruși și bacterii, îmbunătățind sistemul imunitar.

Stiluri de predare in activitățile fizice adaptate

Putem defini stilul de predare ca un întreg set de comportamente selectate și utilizate de către profesorul de educație fizică și sport pentru a atinge obiectivele operaționale ale lecție.

A. Stilul directiv

În activitățile fizice adaptate, stilul directiv este cel mai des utilizat, acesta având următoarele caracteristici:

- explicații scurte;
- explicația însoțită de demonstrația mișcării;
- exersarea mișcării înainte de alte indicații;
- explicații și demonstrații suplimentare, numai dacă este necesar;
- implemantarea mișcării într-un mediu adecvat.

B. Stilul centrat pe sarcină:

Acest stil permite o mare libertate și flexibilitate elevului de a lua propiile decizii, având următoarele caracteristici:

- în funcție de nivelul subiecților, explicațiile și demonstrațiile se vor face diferențiat;
- sarcinile se vor executa în ritm propriu;
- se va acorda ajutor elevilor cu dificultăți.

De exemplu, într-o lecție care are ca obiectiv învățarea driblingului în baschet fiecare elev va primi o fișă cu instrucțiuni de realizare a driblingului printre jaloane, insistându-se pe controlul mingii. După ce profesorul apreciază execuția, elevul trece la pasul următor. Acest stil permite organizarea condițiilor de învățare astfel încât subiecții să lucreze în mod concomitent sarcini diferite.

C. Stilul descoperii dirijate:

Acest stil îi ajută pe elevi în realizarea anumitor obiective. Prin întrebări scurte sau indicii, profesorul orientează elevul către găsirea corectă a soluției. Caracteristicile acestui stil sunt:

- strânsă colaborare profesor-elev;
- stimularea gândirii logice a mișcării.

Exemplu: În aruncarea mingii de baschet la coș, profesorul fragmentează învățarea în subsarcini ghidate de anumite întrebări

a) pentru a arunca mingea la coș ce pozitie trebuie să ai?

Dacă întârzie răspunsul, profesorul vine în ajutorul elevului cu mai multe variante de răspuns: poziția inițială (P.I) - stând, P.I - stând depărtat cu picioarele pe aceeași linie, P.I - stând depărtat cu piciorul îndemânatic în față;

b) cum așezăm mingea în palmă?;

c) cum sunt așezate brațele?.

D. Stilul tip rezolvare de probleme

Aici elevul își exprimă creativitatea, își va alege singur soluțiile, va avea inițiativă. Profesorul va încuraja elevul în mod permanent.

O importanță majoră în desfășurarea orei de educație fizică și sport o reprezintă măiestria profesorului, ce se exprimă prin pasiunea și dăruirea sa, dar și priceperea de a găsi cele mai bune metode de instruire, în funcție de condițiile în care își desfășoară munca și de particularitățile elevilor. Pentru a da dovadă de o bună pregătire profesională, profesorul trebuie să aibă cunoștințe de specialitate, ele fiind completate de o bogată cultură generală și cunoștințe din domeniile artei, muzicii.

Ca să își aproprie elevii, profesorul trebuie să-i susțină, să-i încurajeze, să le confere încredere în propriile forțe, dar în același timp el trebuie să fie prompt, principial, imparțial, trebuie să acționeze cu energie pozitivă asupra lor. Elevul trebuie să fie motivat, încurajat să facă mișcare și trebuie să i se ofere condiții optime unde să își desfășoare activitatea. Sună simplu, dar realitatea este total diferită. Un studiu din 2018 arată că în Romania o treime din școli nu beneficiază de săli de sport, în 2022, noi încă ne desfășurăm orele afară, în curtea școlii, fiind dependenți de anotimp.

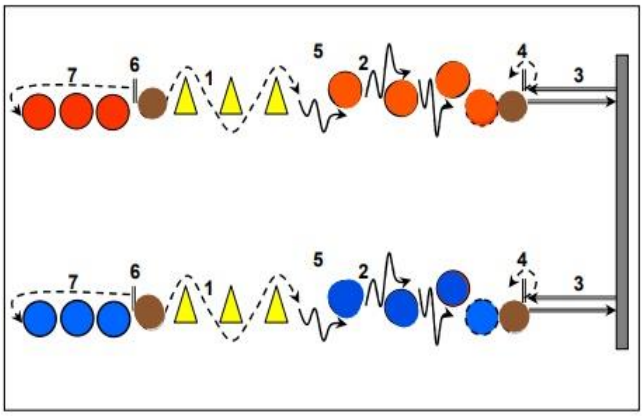
Pentru a avea o oră de educație fizicășisport cât mai atractivă, profesorul se folosește de *jocurile dinamice* pentru a acapara atenția elevilor.

Jocul de mișcare sau jocul dinamic, reprezintă ,,acțiunea de a se juca și rezultatul ei", ,,activitatea distractivă", ,,competiție sportivă- mod specific de a se comporta într-o întrecere sportivă". Prin intermediul jocului avem posibilitatea de a ajuta copiii în dezvoltarea motivației, a spiritului de echipă și de fair-play, toate acestea contribuind la eliminarea fricii de eșec, la apariția sentimentului de apartenență la grup, la creșterea stimei de sine. În cadrul jocurilor dinamice se pot introduce elemente din diferite ramuri sportive în scopul consolidării sau perfecționării lor. ,,Jocul de mişcare are reguli prestabilite care îi delimitează timpul şi spațiul de desfăşurare, numărul de participanți, modul de întrecere şi de interrelații între membrii colectivului care îl realizează".

Cel mai atractiv joc din timpul unei ore îl reprezintă ștafeta. Copiii se pot manifesta liber, se pot bucura, se pot încuraja unii pe ceilalți atât la start cât și pe parcursul traseului. Este jocul pe care îl propun, de câte ori pot, având în vederea dinamizarea elevilor și crearea unei stări de bine a acestora, dar și obiectivele instructive: consolidarea driblingului (pomparea mingii în sol), consolidarea dribligului din deplasare , consolidarea deplasării rapide printre jaloane și consolidarea aruncării la coș.

Jocul *Ștafeta combinată, cu trecere printre jaloane, în dribling cu mingea de baschet și aruncarea la coșul de bachet de pe loc presupune* două etape:

- Organizarea: elevii sunt împărțiți pe două grupe echilibrate valoric, așezați în coloană la linia de start.

- Desfășurarea propriu-zisă: la un semnal sonor, primul elev, al fiecărei echipe, va porni în dribling cu mingea, folosind mâna îndemânatică și va executa conducerea mingii printre jaloane, dribling alternativ cu mâna stângă, mâna dreaptă, aruncarea la coșul de baschet, recuperează mingea și se întoarce spre echipa sa, la jumătatea traseului de întoarcere se va mai executa o pompare a mingii în sol cu două mâini, după care își continuă cursa, până aproape de colegul său din echipă, căruia îi pasează mingea și trece la coada șirului.

Pe tot parcursul jocului, profesorul va încuraja elevii, îi va îndruma, îi va ghida, îi va susține, îi va felicita la fiecare reușită.

De doi ani de zile, în contextul pandemiei, profesorii de educație fizică au trebuit să readapteze orele de sport. Aceștia au trebuit să se adapteze deciziilor și restricțiilor apărute în urma virusului SARS-CoV-2 și să găsească cele mai bune soluții de păstra distanțarea fizică între elevi, de a elimina orice contact fizic între aceștia și între elevi și obiectele necesare desfășurării unei ore. Așa a apărut ora de educație fizică în pași de dans și, pot afirma, că aceasta este partea pozitivă a pandemiei.

Primele trei verigi ale lecției sunt urmate pas cu pas, dar la o intensitate de efort mediu, iar verigile tematice au devenit o sursă de relaxare. Prin intermediul pașilor de dans, se dezvoltă atât calitățile motrice cât și deprinderile motrice ale elevilor. Mișcarea în ritm de dans are rol de a-i atrage pe elevi spre mișcare, iar efectuarea acestor mișcări în sincron ajută la cultivarea îndemânării, orientării în spațiu, coordonării. Pe lângă beneficiile aduse asupra dezvoltării fizice a organismului, dansul are influența pozitivă și în sfera socio-emoțională, ajută la dezvoltarea abilităților de socializare. Dansul readuce vitalitatea copiilor, având un efect pozitiv asupra psihicului, îi ajută să se simtă din nou liberi, să uite și să-și depășească condițiile, limitele cu care trăiesc.

Bibliografie:

1. Dragnea, A.(coord.) - *Teoria educației fizice și sportului,* Editura Fest, București, 2002
2. Dragnea,A. și colab. - Teoria și didactica educației fizice și sportului, Editura Fest, București, 2006
3. Declarația de la Salamanca și Direcțiile de Acțiune în Domeniul Educației Speciale, Conferința Mondială Asupra Educației Speciale, Accesibilitate și Calitate, Salamanca, Spania, 1994, Editată în limba română de Reprezentanța Specială UNICEF în România, 1995

Integrarea elevilor cu CES în învățământul liceal de masă

Prof. Bobeică Daniela Cristina
Colegiul Tehnologic *Grigore Cerchez,* București

Elevii cu cerinţe educative speciale sunt elevii care au probleme sociale, emoţionale şi comportamentale; senzoriale şi fizice; de cunoaştere şi învăţare; de comunicare şi interacţiune. Acești copii nu își pot valorifica, în condiţii obişnuite, potenţialul intellectual şi comportamentul ceea ce le induce un sentiment de inferioritate, care le accentuează condiţia de persoană cu cerinţe speciale. Ca atare, activităţile educative şcolare şi/sauextraşcolare presupun noi strategii și tehnici în proiectarea şi desfăşurarea lor astfel încât ele să poată veni în întâmpinarea cerinţelor pe care elevii respectivi le resimt în raport cu actul educațional.

Şcoala incluzivă – este instituţia şcolară din învăţământul public la care au acces toţi copiii unei comunităţi, indiferent de mediul de proveninţă, în care sunt integraţi şi copiii cu CES, unde programul activităţilor didactice are la bază un curriculum incluziv şi unde participarea personalului didactic la activităţile educative din clasă se bazează pe un parteneriat activ de profesori, profesori de sprijin, specialişti în educaţie special şi părinţi.

Școala pentru diversitate se centrează, mai ales pe învățarea strategiilor necesare rezolvării problemelor de viață cotidiană, unde elevii învață unii de la alții, în spiritul respectului și toleranței față de cei din jur. Astfel, tinerii și copiii învață să trăiască diferențele dintre persoane ca pe ceva natural, învață să aibă o atitudine de solidaritate şi de apărare a drepturilor omului în clasă, şcoală, și comunitate.

Procesul educațional presupune, pe lângă continuitate, sistematizare, coerenţă, rigoare şi accesibilizarea conţinuturilor, un anumit grad de înţelegere, conştientizare, participare, interiorizare şi evoluţie în planul cunoaşterii, din partea elevilor. Altfel spus, cerinţele educaţionale special solicit abordarea actului educaţional de pe poziţia capacităţii elevului deficient sau aflat în dificultate de a înţelege şi valorifica conţinutul învăţării şi nu de pe poziţia profesorului/educatorului care desfăşoară activitatea instructiv-educativă în condiţiile unei clase omogene de elevi.

Învățământul liceal de masă este un nou pas pentru un copil cu CES care are nevoie de un „pachet complet” de servicii, și anume profesori foarte bine pregătiți cu privire la tipul de intervenție necesară acestuia.

De-a lungul experienței mele didactice, copiii pe care i-am întâlnit la clasă aveau un nivel scăzut atât comportamental cât, mai ales, cognitiv. Și asta, întrucât nu beneficiaseră de o învățare specializată, iar notă de trecere au primit, probabil, din „bunăvoința" profesorilor.

Reuşita integrării în colectivul de la clasă, în şcoală şi ulterior în viaţa de adult depinde de foarte multe lucruri: de sprijinul colegilor de clasă care îi ajută la teme și le explică suplimentar, de părinţi care dublează acasă efortul specialiştilor, de terapie suplimentară.

Pentru a putea fi integrați în sistemul educațional de masă, elevii cu cerinţe educative speciale, au nevoie să li se asigure condiţii optime pentru o nouă formă de organizare a şcolii şi a curriculumului.

În primul rând, este necesar să fie sensibilizat mediul şcolar, începând de la conducerea şcolii și continuând cu colectivul de cadre didactice, elevi, personalul administrativ și chiar părinţii elevilor. Aceasta se poate realiza prin diverse acţiuni de informare care să determine cadrele didactice, să dorească să aibă competența necesară de a lucra cu elevii cu CES și de a-i integra în colectivul clasei. Este importantă deschiderea profesorilor spre programe de training în care să înveţe metode şi tehnici potrivite activităţilor instructiv-educative cu elevii deficienţi şi/sau dificili şi, care să poată fi adaptate în timpul orelor la clasă, astfel încât fiecare elev să primească cunoștintele în formă accesibilă pentru a le putea învăța. În acest scop, se pot folosi:

- rezumatul sub formă de, acesta permite elevului să urmărească lecția și să-și noteze propriile idei pe margine;
- organizatorii grafici care îi permit elevului organizarea materialului într-un mod grafic;
- așezarea elevilor mai aproape de profesor, tablă și cât mai departe de sunete, materiale, obiecte care îi distrag de la lecție;
- utilizarea marcatorilor în activitățile de evaluare;
- realizarea fișelor de lucru cu probleme aranjate de la nivelul de dificultate simplu, la complicat, etc.

Prin învățământul interactiv cadrele didactice sunt întotdeauna principalul sprijin pentru toți elevii. Acestea trebuie să pună accent pe abordarea pozitivă a comportamentului elevilor, să fie ferme, consecvente, să folosească înţelegerea şi calmul ca modalitate de stingere a manifestării agresive a elevului (în cazul în care acesta este agresiv); să aprecieze limita de suportabilitate a elevului (să nu-l jignească sau umilească); să folosească o mimică

binevoitoare şi o atitudine deschisă (să nu încrucişeze braţele şi să nu încrunte privirea).

Într-o abordare incluzivă toţi elevii trebuie consideraţi la fel de importanţi, fiecăruia trebuie să îi fie valorificate calităţile, pornind de la premisa că fiecare elev este capabil să realizeze ceva bun.

Trecerea la un nou mod de lucru a cadrelor didactice, care să-i includă și pe elevii cu nevoi speciale, necesită schimbări şi în structura claselor, a dotărilor necesare şcolii, în elaborarea unui curriculum flexibil şi accesibil fiecarui elev.

Curriculumul trebuie să fie diferenţiat, astfel încât acesta să fie accesibil în raport cu nivelul de dificultate al conţinuturilor şi cu nivelul capacităţilor de învăţare ale elevilor, cu ritmul şi stilul de învăţare al acestora, cu posibilităţile lor de înţelegere.

În general, curriculumul diferențiat se referă la modalitatea de selectare şi organizare a conţinuturilor, a metodelor de predare-învăţare, a metodelor şi tehnicilor de evaluare, a standardelor de performanţă.

Flexibilitatea este caracteristica curriculum-ului incluziv care permite adaptări şi modificări corespunzătoare necesităţilor individuale ale elevului şi care să se potrivească cu stilul de lucru al profesorului. Curriculumul incluziv poate fi parţial adaptat – adaptările făcându-se doar la unele discipline care au un anumit grad de dificultate pentru elevi (de exemplu: limba română, matematică, etc.) și curriculum adaptat – adaptările vizează toate disciplinele, metodologia de predare fiind individualizată.

Într-o școală pentru diversitate, educația trebuie să faciliteze asumarea unor noi strategii cognitive necesare înţelegerii şi acceptării unor situaţii diverse, unor moduri de viaţă şi puncte de vedere, pornind de la premisa că în societate există persoane şi grupuri diferite, există motivații, experiențe de viață, idei şi puncte de vedere diferite care nu trebuie să genereze atitudini partizane, să marginalizeze şi să excludă o anumită categorie socială, religioasă sau de altă natură.

Altfel spus, toţi elevii au dreptul să participe la toate activitățile incluse în programă,

în timpul programului școlar personalul didactic şi de specialitate trebuie să se implice direct în susținerea elevilor cu cerinţe educative speciale; să vină în întâmpinarea tuturor cerinţelor educaționale ale acestora, fără a le leza demnitatea şi personalitatea.

Bibliografie

1. Gherguț A. - Educția incluzivă și pedagogia diversității, Editura Polirom, Iași, 2016
2. Gherguț A. - Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale, Editura Polirom, Iași, 2001
3. https://www.unicef.org
4. https://online.magicsens.eu/wp-content/uploads/2020/11/CES-Ghid-pentru-profesori-BT.pdf
5. https://proform.snsh.ro/baza-de-date-online-cu-resurse-educationale-pentru-sustinerea-educatiei-incluzive-de-calitate/educatia-integrata-a-copiilor-cu-ces

Participarea la activitatea școlară a elevilor cu CES, a elevilor din categorii dezavantajate

Prof. Buican Gabriel
Școala Gimnazială Vulpești, jud. Argeș

Referindu-ne la participarea elevilor la activitatea școlară au fost identificate niște stadii pe care fiecare cadru didactic le poate observa și la care își raportează întregul demers educațional:

- stadiul de informare – elevii citesc și caută singuri informațiile cerute sau alte informații care îi pot ajuta; elevii știu permanent ce se predă la clasă și ceea ce se întâmplă în clasa lor și chiar în școală; elevii pun întrebări și sunt atenți la ceea ce li se transmite;
- stadiul de reflecție – elevii trec prin filtrul gândirii proprii informațiile primite la clasă, fac o analiză a ceea ce este adevărat sau fals și verifică sursele de proveniență ale informațiilor, analizează posibilitățile și estimează consecințele unei acțiuni;

- stadiul de adoptare a unor atitudini – elevii adoptă o anumită atitudine față de anumite evenimente sau fapte; elevii își exprimă punctul de vedere, formulează argumente pertinente și explică;
- stadiul de dialog și decizie – elevii discută cu cei din jur; își argumentează opiniile; ascultă ce au de spus ceilalți; respectă punctul de vedere al celorlalți și dreptul lor la opinie; își asumă responsabilități; nu stau deoparte când se iau decizii și conștientizează propriile responsabilități;
- stadiul de acțiune – elevii propun soluții și inițiază acțiuni; îi implică pe ceilalți sau îi ajută pe cei din jur; se alătură acțiunilor colegilor atunci când sunt de acord cu scopul acestora și cu modul de desfășurare.

Indiferent de stadiul de participare la viața școlară a unui elev, orice cadru didactic trebuie să fie permanent preocupat de a găsi modalităţi diverse și eficiente de încurajare a participării elevului.

Motivația de a participa la activitățile clasei este mult mai mare atunci când elevii se simt implicați și responsabilizați. Sigur că asta nu înseamnă că elevii devin profesori și ajung să preia controlul într-o clasă, iar profesorii devin simpli spectatori. Înseamnă, mai degrabă, că este nevoie de a ajuta elevii să își asume o responsabilitate mai mare pentru procesul lor de învățare.

În varianta tradițională a predării, un profesor stă în fața clasei și transmite informația elevilor aflați în bănci; elevii parcurg manualul, caietele sau alte material auxiliare, memorează informația și fac exercițiile corespunzătoare lecției predate. În această variantă, foarte rar se întâmplă ca elevii să își părăsească locul și pot vorbi decât dacă sunt numiți de profesor.

În varianta modernă de predare, din fericire, lucrurile se întâmplă diferit. Spațiul în clasă poate fi aranjat în funcție de cum consideră mai potrivit profesorul împreună cu elevii; toată lumea se poate mișca, așeza în grupuri, discuta, împărți și folosi resurse comune pentru o activitate sau un proiect. Sigur că nu în toate clasele este posibilă această aranjare, având în vedere mobilierul existent.

Renunțarea la rigiditatea tradițională se traduce într-o clasă mai vie, cumva mult mai asemănătoare cu viața dincolo de școală, fapt ce îi face pe elevi să se simtă mai în largul lor, crescându-le implicit motivația de a participa la activitățile desfășurate.

Apar câteva întrebări la care fiecare cadru didactic trebuie să își răspundă pentru a crește nivelul de participare al elevilor:

- În ce condiții se simt elevii capabili să obțină mici sau mari succese?
- Ce anume le stârnește curiozitatea elevilor?
- Cum îi putem încuraja pe elevi să își exprime personalitatea?
- Cum îi putem motiva pe elevi să învețe prin cooperarea cu restul colegilor?

Personal, consider că există câteva activități ce pot ajuta în găsirea răspunsurilor la aceste întrebări:

- Implicarea elevilor în planificarea activităților de la clasă;
- Realizarea de către elevi a unei liste cu propuneri despre cum ar putea să facă școala mai prietenoasă și cum se pot implica în aplicarea sugestiilor lor;
- Posibilitatea de a face prezentări despre o anume temă care îl pasionează pe elev;
- Propunerea de activități competiționale deoarece competiția prietenoasă poate motiva elevul și încuraja munca în echipă.
- Asocierea lecției predate cu aplicații practice ale acesteia în contextul vieții de zi.

Dincolo de ideile avute, participarea este cu atât mai eficientă, cu cât vine mai natural și firesc și nu reprezintă încă o "temă" pe care copilul trebuie să o îndeplinească.

Pentru a fi un proces pe care copilul să dorească să-l repete, este necesar ca orice activitate să se desfășoare cu bucurie și plăcere, cu răbdare din partea cadrului didactic, cu valorificarea punctelor forte ale copilului și cu accentuarea progreselor făcute.

"Pentru a afla punctul de vedere al elevului, indiferent de vârsta pe care o are, este necesar ca profesorii să asculte cu atenție, renunțând la ideea preconceptă că ei știu mai bine pentru că au mai multă experiență. Este posibil, ca tocmai lipsa de experiență și de tipare în gândirea copilului să fie atuul pentru elaborarea de idei simple și potrivite."

Bibliografie:

1. Enea V. - *Intervenții psihologice în școală*, Editura Polirom, 2019.
2. Lupu D.A. - *Activitățile de consiliere. Reușita și stima de sine în viața preadolescenților*, Colecția consiliere școlară, 2013
3. https://www.inedu.ro/2019/01/20/cum-implicam-elevii-la-clasa-cateva-sfaturi-un-ghid-de-indrumare/

Şcoala incluzivă – un nou tip de școală

Prof. Cernătescu Miluţa
Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Şcoala are datoria de a asigura şanse egale tuturor elevilor. A asigura şanse egale elevilor înseamnă a asigura posibilităţi maxime de dezvoltare fiecăruia, în funcţie de aptitudinile şi interesele sale.

Educația incluzivă se bazează pe drepturile umane. Potrivit principiilor drepturilor omului, orice copil are dreptul la o educație bună, de calitate indiferent de nivelul capacităților de dezvoltare sau de apartenența lui. O educație bună, de calitate trebuie să conducă la dezvoltarea capacităților cognitive și de integrare socială. Diferențele școlare în funcție de apartenența la o anumită categorie social sau în funcție de nivelul de dezvoltare intelectuală nu sunt justificate.

Școala de masă este cea care asigură mediul, nivelul de calitate al învățământului și însușirii aptitudinilor cognitive. Copiilor cu dificultăți, pentru a le ușura intrarea în școlile de masă, acestea trebuie să asigure o atmosferă primitoare și de acceptare. Conceptul de incluziune merge dincolo de conceptul de integrare. Când vorbim de integrare se sugerează un individ care este în afara grupului și, pentru care, se face un efort pentru a-l primi în grup. Totodată, incluziunea pornește și de la principiul că individul, oricât ar fi de diferit, el face parte din grupul social.

Educaţia incluzivă a devenit parte integrantă a educaţiei pentru toţi şi constituie răspunsul şcolii la nevoile ce decurg din diversitatea copiilor. Sunt aduşi elevii împreună într-o sală de clasă şi într-o comunitate, indiferent de punctele lor forte sau punctele slabe în orice domeniu, căutându-se maximizarea potenţialului tuturor.

Filosofia educaţiei incluzive este împărtăşită de toţi membrii comunităţii

şcolare şi de toţi cei care intră în şcoală. De fapt, crearea culturii şcolii este un proces la fel de important ca acela de predare a cunoştinţelor şi dezvoltare a deprinderilor. O astfel de filosofie stă la baza unor strategii şi decizii curente privind practica. Această dimensiune se referă la realitatea unei şcoli şi la imaginea transmisă despre aceasta.

După 1990 a fost lansat un nou concept, conceptul educaţiei incluzive, care aduce în atenţie necesitatea reexaminării şi extinderii rolului învăţământului obişnuit, pentru a se putea adapta cerinţelor copiilor şi nu invers, ca până atunci, pentru ca toţi copiii să înveţe împreună.

Copiii care nu pot face faţă cerinţelor şcolare, cei care prezintă diverse forme şi niveluri de eşec şcolar sunt încă prea puţin cunoscuţi şi acceptaţi din punct de vedere psihopedagogic. Atitudinea cea mai frecventă manifestată faţă de aceştia din partea şcolii şi a societăţii în general este de subvalorizare - bazată în mare măsură pe lipsa de reuşită şi de competenţă şcolară. Această atitudine, cu siguranță, va reuși să se schimbe, este nevoie însă de un timp care curge în defavoarea multor copii cu CES.

Noul tip de şcoală, cea incluzivă, trebuie să recunoască diferite cerinţe educaţionale ale copiilor, să reacţioneze adecvat la acestea, să asigure o educaţie de calitate pentru toţi. Este vorba de o altă opţiune de politică a educaţiei, pentru ca şcolile să poată oferi răspunsuri adecvate cerinţelor educaţiei diferite ale copiilor.

De ce este școala mea o școală incluzivă? Este o întrebare la care pot răspunde cu argumente serioase. Primul ar fi că diferenţele dintre copii sunt considerate fireşti, iar şcoala dispune de servicii adecvate care să acţioneze continuu pentru a întâmpina cerinţele educaţionale diferite ale acestora. Sigur că ar mai fi nevoie de profesori de sprijin însă, în timp, sperăm că se va rezolva și această problemă.

Pentru a analiza şi descrie o şcoală incluzivă pot fi folosiți o serie de indicatori (Dezvoltarea practicilor incluzive în şcoli - Ghid managerial, 1998, MEC, UNICEF). Indicatorii se concentrează asupra celor trei dimensiuni ale vieţii şcolare:

Dimensiunea 1 - Cultura

Filosofia educaţiei incluzive este împărtăşită în egală măsură de toţi membrii comunităţii şcolare şi de toţi cei care intră în școală. De fapt, crearea culturii şcolii este un proces la fel de important ca acela de predare a cunoştinţelor şi dezvoltare a deprinderilor. O astfel de filosofie stă la baza unor strategii şi decizii curente privind practica. Această dimensiune se referă la realitatea unei şcoli şi la imaginea transmisă despre aceasta.

Dimensiunea 2 - Strategia

Abordarea incluzivă este plasată în inima dezvoltării şcolare, astfel încât aceasta să pătrundă în toate strategiile şi să nu fie privită ca o nouă strategie care se adaugă la cele existente. Atenţia faţă de conceptul de educaţie incluzivă este prezentă în toate aspectele planificării şcolare.

Dimensiunea 3 - Practica

Cultura şi politicile incluzive ale şcolii se reflectă în activitatea la clasă. Astfel, planurile de învăţământ şi modul în care ele se aplică - în interiorul şi în afara clasei - încurajează participarea tuturor elevilor.

Pentru atingerea indicatorilor de incluziune sunt necesare câteva acțiuni:

- Promovarea şi susţinerea politicii şcolii incluzive.
- Contribuţia la combaterea discriminării şi la crearea unei societăţi şcolare incluzive, care valorizează toate persoanele indiferent de gen, vârstă, etnie, condiţie fizică sau intelectuală, statut social etc.
- Credinţa că orice şcoală poate deveni incluzivă dacă abordează o educaţie specifică incluziunii şi o aplică în procesul de învăţământ pe care îl gestionează. În acest sens, schimbarea începe cu crearea unei culturi incluzive şi continuă cu dezvoltarea de practici educaţionale şi măsuri concrete de incluziune.
- Cunoaşterea liniilor directoare ale unei strategii pentru educaţie incluzivă, linii directoare valorificate în managementul instutuţional: implicarea părinţilor, teme curriculare adecvate şi abordate gradual, acordarea timpului necesar studiului şi o instruire bazată pe nevoile de învăţare, predare directă pornind de la noţiuni cheie şi continuând cu o serie de paşi sistematici, raportarea instruirii la experienţa anterioară a elevilor, sprijin pentru învăţare, asigurarea învăţării temeinice, învăţarea prin cooperare, educaţie adaptată nevoilor specifice şi potenţialului specific al elevilor și o strategie de învăţare în 3 paşi care presupune modelarea prin demonstrarea comportamentelor dorite, activităţi asistate în care elevii sunt ajutaţi direct de profesor, activităţi practice în care elevii acţionează independent.

Este adevărat că în multe cazuri condiţiile de organizare şcolară cum ar fi: efective numeroase de elevi în clasă, programa şcolară foarte încărcată, timpul scurt de activităţi şi interacţiuni în clasă cu elevii pe parcursul unei lecţii, insuficienta pregătire psihopedagogică şi /sau de educaţie reprezintă obstacole serioase în asigurarea unui învăţământ eficace pentru fiecare elev.

Rolul esenţial în educaţia integrată îl deţine învăţătorul clasei, care devine principalul factor de acţiune şi de coordonare a realizării programului pedagogic individual pentru elevi. Acesta trebuie:

- să conceapă, în primul rând, un program pedagogic individualizat;
- să-şi îmbogăţească pregătirea prin cursuri de formare care care să-i faciliteze includerea optimă în clasă a acestor elevi şi asigurarea de şanse egale pentru aceştia la instrucţie şi educaţie;
- să manifeste interes continuu pentru identificarea, evaluarea şi reprogramarea periodică a conţinuturilor învăţării pentru fiecare elev;
- să coopereze cu toți ceilalţi membri ai echipei educaţionale, dar şi cu familia elevului;

Fiecare copil este unic și are necesităţi diferite. Noi, adulţii, părinţi şi dascăli deopotrivă, încercăm să-i educăm, astfel încât să devină, la rândul lor, adulţi fericiţi, iubitori şi eficienţi. Însă există copii marginalizaţi, defavorizaţi şi/sau excluşi de la educaţie pentru care educaţia incluzivă a devenit o şansă să se dezvolte armonios. Incluziunea presupune efortul de a asigura tuturor elevilor, fără discriminare, strategii de predare-învăţare adecvate şi individualizate, fără a stigmatiza sau a separa. Pentru ca ademersul didactic să fie profitabil pentru toţi elevii, acesta trebuies ă se realizeze diferenţiat. Educaţia diferenţiată vizează adaptarea activităţii de instruire la posibilităţile diferite ale elevilor, la capacitatea de înţelegere ş iritmul de lucru propriu unor grupuri de elevi sau, dacă este necesar, chiar fiecărui elev în parte.

O categorie de copii pentru care educaţia incluzivă reprezintă o şansă la învăţământul de masă, în care ei să se dezvolte alături de viitorii lor semeni, colegi de serviciu, vecini, prieteni, lideri de echipă, subordonaţi, sunt cei care manifestă tulburare de hiperactivitate cu deficit de atenţie. Hiperactivitatea specifică preşcolarilor şi şcolarilor mici cu ADHD este cauzată de o serie de deficienţe cerebrale ale copiilor, de faptul că impulsurile şi informaţiile nu se transmit într-o manieră normală datorită insuficienţei secreţiei neurotransmiţătorilor. Conform cercetărilor realizate de specialişti, alte cauze ar fi plictiseala, supradotarea, conflictele psihice, tulburările emoţionale, depresie, mediu familial conflictual, deficit de atenţie, deficit de învăţare, auz sau văz, tulburări tiroidiene, alergii alimentare.

Educaţia incluzivă promovează egalitatea şanselor, oferind sprijin pentru învăţare şi acestor copii, care nu reuşesc să se adapteze la exigenţele şcolii, care întâmpină dificultăţi în învăţare, care uneori vor, dar… chiar nu pot.

În condiţiile actuale din învăţământul românesc, într-o perioadă de transformări continue, patronate de lipsuri materiale, când numărul de copiii la clasă este încă destul de mare, când prezenţa unui profesor de sprijin care să fie alături de copilul cu ADHD reprezintă doar o dorinţă a învăţătorului, responsabilitatea pentru educarea unui astfel de copil pentru sprijinirea familiei lui cade pe umerii profesorilor şi a psihologului din şcoală (în cazul fericit în care acesta există).

La un nivel fundamental, incluziunea este, de fapt, corectitudine. Depinde şi de noi să le deschidem drumul pe care pornesc, pentru că nu putem să-i ignoram şi nici să-i excludem. Ei vor fi cei alături de care vor trăi copiii noştri, ei sunt copiii noştri, adulţii de mâine. Este nevoie ca dascălul să aibă în vedere faptul că „fiecare om în acelaşi timp seamănă cu toţi, seamănă cu unii şi nu seamănă cu nimeni”(V.Pavelcu), căci aşa cum nu există doi fulgi de nea în natură care să aibă acelaşi desen, două apusuri de soare identice, tot aşa omul – copil este unic - unicitate irepetabilă. Esenţială este modalitatea prin care putem stârni curiozitatea şi imaginaţia fiecărui copil. Stă în puterea educatorului să găsească bobul de rouă şi raza de lumină pe care să le insereze în sămânţa cu rod curat a minţii copilului, astfel încât acesta să rodească şi să înflorească. Şi totuşi, cel mai important lucru este să putem să facem ca rozul zâmbetului să persiste pe feţele pure ale copiilor noştri. Zâmbetul este un gest tandru de prietenie. El destinde sufletul împovărat şi redă speranţa celui descumpănit. Este nevoie uneori de un singur zâmbet, căci el dureză un moment, dar se păstrează în minte, veșnic!

Bibliografie:

1. Alexandru C. - *Copiii cu dizabilităţi multiple, Educaţia incluzivă - deziderat al societăţii contemporane,* Editura Max Pixel, 2008
2. Cucoș, C. - *Pedagogie*, Editura Polirom, 1996
3. Gherguţ, A. - *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale-strategii diferenţiate şi incluzive în educaţie,* Editura Polirom, Bucureşti, 2006
4. Gherguţ, A. – *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale. Strategii de educaţie integrată*, Editura Polirom, Iaşi, 2001
5. Roșan A. - *Psihologie specială*, Editura Polirom, 2015
6. Vrăjmaş, E. - *Introducerea în educaţia cerinţelor speciale,* Editura Cedis, Bucureşti, 2004
7. Vrăjmaş, T. - *Învăţământul integrat şi/sau incluziv,* Editura Aramis, Bucureşti, 2001

Activități inovative în lucrul cu elevii din familiile dezavantajate

Prof. Dragomir Diana - Oana
Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Copiii din familiile defavorizate au nevoie de o atenție specială deoarece înțelegerea complexității situației acestora, familiale și școlare, este esențială pentru a împiedica transformarea lor în elevi care abandonează școala în viitorul apropiat.

Legea educației naționale nr.1/2011 are multe prevederi în spiritul egalității de șanse, a incluziunii sociale, a respectării diversității etnice, culturale și sociale. Conform Legii educației, participarea la învățământ se face în mod echitabil, implicând în mod nediscriminatoriu toate părțile interesate.

Prin copii proveniți din familii dezavantajate, putem înțelege:

- copii care trăiesc în familii cu mai mulți copii sau în familii monoparentale;
- copii din familii de șomeri sau cu venituri sub venitul minim garantat;
- copii lipsiți de îngrijire și sprijin parental;
- copii cu părinți care lucrează în străinătate;
- copii cu dizabilități;
- copii de etnie romă;
- copii din familii ai căror membri sunt persoane cu dizabilități, consum de alcool sau alte substanțe nocive.

Fără un sprijin adecvat, acestor copii li se va limita accesul la educație și instruire profesională, fapt care le va scădea șansele pe piața muncii și va conduce la creșterea riscului de excludere socială, efectul fiind transmiterea sărăciei de la o generație la alta.

Printre metodele și programele de ajutorare a acestor elevi, pot fi amintite:

Școala după școală - în cadrul acestui program, copiii trebuie să beneficieze de sprijin specializat în efectuarea sarcinilor școlare, cât și în organizarea și desfășurarea activităților de timp liber. Se pot desfășura activități specifice de sprijin școlar: rezolvarea temelor, formarea și dezvoltarea deprinderilor de muncă și studiu individual, dezvoltarea abilităților de comunicare, corectarea limbajului oral și scris, precum și alte activități: cluburi de creativitate, cursuri de limbi străine, cercuri de lectură, cursuri de operare PC, activități recreative și de socializare. Se pot organiza cluburi de creativitate și alte activități recreative

de tip informal, precum: sărbătorirea zilelor de naștere, vizite la obiective culturale, serbări, participarea la târguri, festivaluri și expoziții pentru copii, ieșiri la teatru, film. În cadrul programului *Școală după școală*, copiii pot beneficia de o masă caldă și o gustare.

Consilierea părinților - Părinții pot beneficia de consiliere individuală și de grup, din partea consilierului școlar, a profesorilor diriginți, a psihologului, în vederea îmbunătățirii relației părinți-școală, în vederea reducerii atitudinilor negative față de școală și a responsabilizării familiei cu privire la importanța școlarizării copiilor. La activitățile cu părinții, într-un mediu care conferă încredere, vor avea loc conversații în care aceștia sunt provocați la dialog, se vor exprima liber și se vor simți acceptați. Sunt importante abilitățile de ascultare activă, de exprimare liberă a ideilor și oferire de feedback pozitiv.

Activități de tip **A doua șansă** pentru cei care au abandonat școala. Se urmărește, astfel, creșterea gradului de accesibilitatea a procesului de învățământ a copiilor și adulților care au abandonat cursurile. Pot fi derulate activități care facilitează accesul la servicii educaționale, prin abordarea personalizată a nevoilor copiilor/elevilor/adulților și familiilor lor, inclusiv prin sprijin material. Programul ADS (acronimul pentru formularea "A doua șansă") oferă acestor categorii de persoane posibilitatea continuării și finalizării învățământului obligatoriu fără a fi nevoite să-și întrerupă eventualele activităţi profesionale sau familiale în care sunt angrenate.

Durata și structura anului de studiu, alcătuirea schemei orare, precum și organizarea procesului de participare în cadrul programului "A doua șansă" sunt reglementate printr-o metodologie specifică. Pe parcursul programului, tinerii vor primi îndrumarea necesară în alegerea unei cariere sau inițierea unei afaceri, și, în plus, vor beneficia de:

- servicii educaționale de calitate asigurate de dascăli și consilieri specializați;
- dobândirea și îmbunătățirea competențelor educaționale și profesionale;

- activități de alfabetizare;
- finalizarea studiilor primare și gimnaziale și implicit obținerea unei diplome de studii, inclusiv dobândirea unei calificări profesionale într-un anumit domeniu;
- activități de educație antreprenorială;
- îndrumare și susținere pentru a dobândi calificările necesare ocupării unui post de muncă;
- dezvoltare de noi abilități;
- reintegrarea în mediul social.

Utilizarea metodelor interactive la clasă - prin intermediul metodelor interactive, relațiile interpersonale sunt consolidate și crește capacitatea de lucru în echipă. Elevii ajung să relaționeze în sala de clasă ca într-o familie, protejându-se ulterior unul pe celălalt și în alte conjucturi. In acest fel socializarea acestor copii crește și sunt consolidate relații și comportamnete sociale ce le vor fi pe viitor utile. Majoritatea metodelor interactive utilizate la clasă cresc coerența și spontaneitatea în exprimare. Adaptarea metodelor pentru lucrul la clasă trebuie să țină cont de caracteristicile psiho-cognitive ale tuturor copiilor din clasă și este extrem de solicitantă pentru cadrul didactic. Toate metodele însă trebuie adaptate la nivelul cognitiv al elevilor astfel încât cerințele să nu depășească posibilitățile proprii copilului. În acest fel se evită apariția eșecului în realizarea sarcinii trasate și refuzul participării la o activitate similară.

Școala trebuie să ofere *o educație pentru toți și pentru fiecare*, o educație deschisă pentru toate persoanele indiferent de condiția socio-economică, dar și o educație pentru fiecare, în funcție de nevoile sale specifice, să încurajeze diversitatea și să creeze premisele egalității șanselor de acces în viața socială.

Bibliografie:

1. Mușu, I, Toflan, A - *Terapia educațională integrată*, Ed. Pro Humanitate, București, 1997
2. Neagu, G, - *Șanse de acces la educație în societatea românească,* Ed.Lumen, Iași, 2012
3. Șandru, V- *Educația pentru egalitatea de șanse în educație,* CCD Vâlcea

Activități extracurriculare desfășurate în clasele mixte pentru incluziunea elevilor cu CES, a elevilor aflați în plasament și a elevilor din familii monoparentale

Prof. Drăguț Violeta
Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

În cadrul activităților extracurriculare în clasele mixte unde se dorește integrarea elevilor și crearea unei singure echipe de elevi, fără toleranță sau marginalizare se poate utiliza în orice formă metoda GROW. Aceasta este o metodă de comunicare constructivă și totodată de consiliere a elevilor. Metoda ajută foarte bine în dirijarea învățării și consilierii elevilor, chiar în carențele cele mai mari. Aceasta deoarece se identifică principalele cauze ale problemelor, găsirea unei/unor soluții, apoi cel mai important este urmărirea pas cu pas a elevului. În acest caz supravegherea constantă a elevului este cea mai importantă. Această metodă presupune abilități de coaching și de adaptare a întrebărilor, astfel încât elevii să colaboreze.

Coaching este o formă de dezvoltare în care o persoană numită antrenor sprijină o altă persoană (un elev sau un client) în realizarea unui obiectiv personal sau profesional, prin instruire și îndrumare (Passmore, Jonathan). Despre coaching s-au făcut foarte multe afirmații și, dintre acestea, mi se par extrem de relevante următoarele:

- Prin coaching poţi ajuta o persoană să învețe, mai degrabă decât să o înveți. (Gallway)
- Deblocarea potenţialului personal al unei persoane pentru a-şi maximiza propria performanţă (Whitmore); să ajuţi o persoană să se schimbe în felul în care aceasta îşi doreşte sau să sprijini o persoană la toate nivelurile, în a deveni cine vrea să fie.

Un coach construieşte drumul elevului către conştientizare, încurajează alegerea şi conduce către schimbarea acestuia. În comunicarea cu elevii, în consilierea lor, un coach urmează 4 pași:

G - Stabilirea obiectivelor: definiți obiectivele pe termen scurt și lung

R - Realitate: explorează situația actuală

O - Opțiuni: identificați și evaluați diferite strategii de acțiune

W - Will: ce vei face până când?

Este esențial ca atunci când aplicăm această metodă cu elevii să se pună întrebările corecte de coaching și, la fel de important, să fie puse în ordinea corectă.

Exemplu:

"Cu ce te pot ajuta?." „În mod ideal, ce ți-ai dori din asta?”

„Deci, spune-mi unde ești acum?”

„Care sunt unele dintre diferitele moduri în care îți poți atinge obiectivul și înlătura unele dintre obstacole?”

„Ce ai de gând să faci acum?”

În calitate de facilitatori, este comun să ni se ceară opinia și dacă este valid și adecvat, dați-vă opinia cu motivele sau justificările din spatele acesteia. Acest lucru permite grupului să înțeleagă și să-și adapteze gândurile pentru a se potrivi.

Mai jos este un instrument simplu care poate fi de ajutor:

P - Punct de vedere

M - Motivul

E - Exemplu

P - Punct de vedere

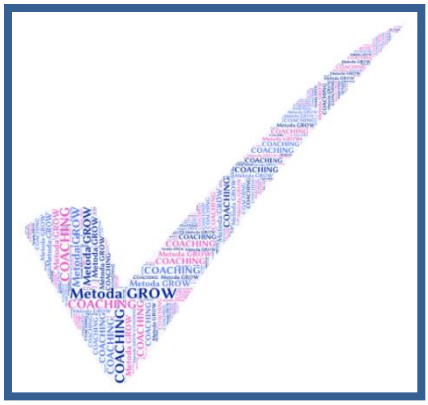
Întrebările trebuie să fie foarte puternice pentru a răspunde la îngrijorări. De asemenea, în calitate de coach trebuie să ajutăm la trecerea focalizării de la problemă la căutarea soluției.

Activitate practică: Așezați întrebările în format GROW.

- Pe măsură ce examinați datele, care sunt unele dintre constatările dvs.?
- Când vă gândiți la nevoile elevilor dvs., ce strategii ar putea fi cele mai potrivite?
- În timp ce monitorizați învățarea elevilor, care sunt câțiva indicatori de succes pe care îi căutați?
- Luând în considerare mai multe strategii de instruire, cum ați decis că învățarea prin cooperare a fost cea mai bună pentru această lecție?
- În timp citeai cartea care au fost evenimentele / capitolele / personajele care te-au interesat / surprins cel mai mult?
- În ceea ce privește următorul test, care ar putea fi câteva acțiuni pe care le-ați putea face pentru a vă pregăti și care ar putea fi primul pas?

- Concentrându-vă asupra modului în care ați studiat pentru acest examen, care au fost pașii pe care i-ați urmat și ați putea face ceva într-un mod diferit care v-ar fi ajutat la performanțe mai bune?
- Ținând cont de interesele tale și de ceea ce îți place cel mai mult, care sunt activitățile pe care le-ai face după școală care te ajută să fii mai fericit și mai relaxat?
- Mă uit la lecțiile de navigație și nu există probleme de matematică pentru practică. Când vor face copiii mei probleme practice?
- Nu am timp pentru copii să se conecteze la ST Math, pentru că ne depășim timpul și pur și simplu nu pot ajunge la intervenții. Predarea matematicii este mai importantă decât timpul de intervenție.
- Nu știu cum ar trebui să facem toate acestea atunci când ghidul de programa școlară dictează că trebuie să „continuăm" să trecem prin carte! În plus, când directorul se așteaptă ca noi să predăm o lecție nouă în fiecare zi … într-adevăr, totul este frumos în teorie, dar ce trebuie să facem „cu adevărat"?

Bibliografie:

1. http://coaching-institute.eu/
2. Stanier M. B. – *Coaching zi de zi*, Editura Publica, București, 2017

Educația incluzivă formală și nonformală între aspirații și certitudini

Prof. Florea Mihaela Antoneta,
Colegiul Tehnologic *Grigore Cerchez*, București

Educația incluzivă este un concept preluat de învățământul românesc din mișcarea mondială (în jurul anilor ’90, SUA a elaborat *Legea Educației Persoanelor cu Dizabilități*, în cadrul căreia era inclusă precizarea privitoare la elevii cu CES și la utilitatea pentru aceștia de

a petrece timp alături de colegi fără nevoi special și UNESCO a promovat conceptul de *educație integrată*), iar depozitul său de semnificații trebuie înțeles, aplicat și adaptat în funcție de particularitățile instituției care are ca scop desfășurarea de activități educaționale formale și nonformale, de vârsta cursanților, de tipul problemelor cu care se confruntă și, de ce nu, de nivelul cunoștințelor și al abilităților pe care cadrele didactice îl dețin din punct de vedere științific, metodic și în acest domeniu.

Dezinstituționalizarea, integrarea în învățământul de masă a copiilor cu boli cronice, cu afecțiuni degenerative din punct de vedere biologic, psihologic, fiziologic sau a celor dezavantajați sub aspectul resurselor de subzistență, care trăiesc într-un mediu caracterizat prin prezența unor situații de risc constituie un pas important, un preambul pentru acceptarea socială de mai târziu. Aceștia învață să se adapteze, să se comporte, iar grupul învață să îi accepte, eliminându-și ideile preconcepute sau cele discriminatorii induse de familie/ de grupul extins în care se integrează, să le înțeleagă deficiențele senzoriale (vizuale sau auditive), fizice, de limbaj sau cele de relaționare cauzate de traumele suferite în centrele de asistență, frustrările provocate de anumiți factori socio-economici sau culturali.

Elevii cu CES au constituit dintotdeauna o categorie delicată prin prisma fragilității lor interioare sau exterioare, a evidenței problemei cu care se confruntă și pe care societatea, de cele mai multe ori, le-o acutizează prin incapacitatea de a o gestiona suficient prin instituțiile sale, dar mai ales prin atitudinea oamenilor față de semenii care nu sunt ca ei. Dar copiii cu ADHD, cu sindrom Down, cu autism, ca și cei din familii monoparentale sau cu părinți plecați în străinătate, copiii rromi discriminați simt nevoia apartenenței la anumite grupuri, ei trebuie încurajați să comunice, trebuie să li se cultive curajul și încrederea în ei prin forme de educație formală, nonformală și informală (jocuri didactice pentru socializare, concursuri pe tematica anumitor discipline sau cu caracter artistic, activități sportive, excursii, vizite, vizionarea de filme educative), nefiind omisă nevoia de afecțiune pentru a cărei satisfacere ar trebui să se implice, pe lângă membrii familiei, toate persoanele din mediul educațional cu care cei în cauză interacționează. Din nefericire, ca urmare a problemelor neurologice pe care boala lor le implică, unii dintre ei nu au capacitatea de a se concentra decât pentru un interval scurt și acest deficit de atenție se observă atunci când sunt distrași de factori perturbatori minori, precum comportamentul unui coleg, un zgomot auzit din spațiul de lucru sau de dincolo de sala de clasă etc. Să determini un astfel de copil să stea în bancă și să participe la întreaga oră de curs în condițiile date și în prezența unor colegi energici, doritori

de ritm alert și de performanță, necesită o bună pregătire a profesorului și o bună colaborare între cadrul didactic de la clasă, care să creeze contexte didactice potrivite, înțelegându-i nevoile și acceptându-i limitele, și ceilalți membri ai echipei multidisciplinare, profesorul de sprijin, profesorul itinerant și consilierul fiind factori importanți. Prin reprezentanții săi, școala trebuie să realizeze parteneriate educaționale cu centre de asistență educațională și, foarte important, cu medici de specialitate care să comunice diagnostic, simptome, să propună modalități de intervenție adecvată în funcție de tulburările vizuale sau de auz, neurologice etc., deoarece copiii cu CES integrați în învățământul de masă nu au nevoie doar de un Plan de Intervenție Personalizat - concretizat prin curriculum planificat diferențiat, prin conținuturi și sarcini simplificate, adaptate, prin modalități de predare regândite conform cerințelor educative speciale și stilurilor de învățare ale subiecților (se pot folosi eficient *cubul, ciorchinele, turul galeriei*, iar folosirea unor obiecte aparent neînsemnate precum cubulețelor de Lego, mărgelelor sau boabelor de fasole ar putea fi utilă pentru operații matematice, fiind o tehnică multisenzorială care stimulează copilul tactil, dar și vizual sau auditiv; pentru îmbunătățirea capacității de a scrie se pot valorifica labirinturile, sarcina impunând ca elevul să pornească din punctul de start și să ajungă la finiș, urmărind traseul corect; scrierea pe făină, mălai, sare, cafea poate fi utilizată, de asemenea, pentru o stimulare coordonată a văzului cu mișcarea; modelarea din plastelină, din lut sau realizarea de puzzle-uri, ascultarea lecturii unor cărți trebuie reținute, de asemenea, ca acțiuni cu potențial pentru elevii cu dizabilități.), prin programe de terapie lingvistică, de consiliere școlară și vocațională, prin activități de grup care să stimuleze relaționarea interpersonală și să favorizeze comunicarea, ci și de afecțiune, de empatie, de susținere necondiționată. Iar dacă astfel de elevi nu sunt marginalizați și etichetați, dacă pot participa activ la viața socială, beneficiind de o integrare organizațională, dacă dau dovadă de autonomie personală, strategia echipei poate fi considerată un succes.

Altfel este situația celor cu deficiențe de motricitate generală sau fină. Am avut, de-a lungul timpului, integrați în clasele la care am predat, elevi care se deplasau cu greutate sau care se străduiau să țină în mână stiloul și să facă mișcările necesare scrierii, folosirii mouse-ului și a tastaturii, dar, de multe ori, perseverența acestora, pe care o admir din străfundurile ființei mele, îi determina să aibă rezultate net superioare unor colegi care nu se confruntau cu astfel de probleme. Dacă noi, cei fără deficiențe de niciun fel și oarecum cunoscători ai tehnologiei moderne, am întâmpinat dificultăți la început de pandemie în lucrul pe platformele

educaționale, pentru copiii cu probleme de motricitate fină, care se confruntă cu probleme în actul scrierii, manevrarea mouse-ului pentru atât de multe funcții, ca și scrierea prin folosirea tastaturii, a reprezentat o provocare. Efortul lor, pe lângă acela de a se adapta la cerințele sarcinilor de lucru, era de a-și antrena grupele de mușchi necesare care să le permită efectuarea unor mișcări coordonate. Poziția mâinilor, a încheieturilor, gestionarea mișcărilor degetelor deveneau aspecte importante cărora elevii din categoria amintită și personalul specializat le acordau atenție sporită.

M-am confruntat cu probleme atunci când m-am gândit cum să adaptez procesul de învățare pentru elevi cu dificultăți de prelucrare a informațiilor pe care le percep prin stimuli auditivi și vizuali. Și apoi, în momentul încercării de a-i implica în activități didactice, am înțeles că unii au tulburări de limbaj sau că acesta este nedezvoltat suficient, că au dificultăți de lectură și nu pot înțelege uneori ceea ce li se comunică, neputând decodifica sensul cuvintelor. Am conștientizat că, alături de logoped, trebuie să descopăr o strategie care să îmi permită să contribui la formarea unor competențe de comunicare și la îmbunătățirea celor deja existente.

Ne-ar prinde bine, nouă, dascălilor, să cunoaștem mai multe despre tipurile de elevi integrați în categoria persoanelor cu deficiențe de natură fizică, psihică sau senzorială, pentru a ne adapta optim fiecărui caz în parte, pentru a ne putea acorda fin strategiile didactice nevoilor unor elevi cu dizabilități. Și dacă am dispune de resurse generoase de materiale și încăperi special amenajate, nivelul de atractivitate ar crește, odată cu el sporind și interesul copiilor sau dorința de a participa la activitățile propuse. Un spațiu cald și primitor ar oferi confort și relaxare copiilor timorați, anxioși, traumatizați, marginalizați din diverse considerente.

Bibliografie:

1. Apostu O., Balica M. etc, cu sprijinul UNICEF - *Situația copiilor cu cerințe educative special incluși în învățământul de masă*, Editura Vanemonde, București, 2010
2. Bălan V., Bortă L. etc. - *Educație incluzivă*, Lumos Foundation, Chișinău, 2017
3. Gherguț A.- *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale***,** Editura Polirom, Iași, 2001

Metode şi tehnici de integrare a copiilor cu cerinţe educative speciale în învăţământul de masă

Prof. Gheorghe Georgeta
Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Educaţia integrată va permite copiilor cu CES să trăiască alături de ceilalţi copii, să desfăşoare activităţi comune, dobândind abilităţi în vederea adaptării, integrării şi devenirii lor ca şi ceilalţi.

În ţara noastră, elevii cu cerinţe educative speciale au învăţat în şcoli speciale, cu cadre didactice pregătite pentru a lucra cu astfel de copii, dar în ultimii ani, s-a ajuns la concluzia că procedându-se astfel, aceşti elevi sunt oarecum excluşi din viaţa socială şi s-a decis integrarea lor în învăţământul de masă.

Şcoala, ca instituţie publică de formare şi socializare umană trebuie să răspundă cerinţelor tuturor elevilor, atât celor care au un ritm de învăţare şi un potenţial intelectual şi aptitudinal peste medie, dar şi celor care manifestă deficient de învăţare. Ambele categorii pot fi considerate cu cerinţe educative speciale şi necesită un program individualizat de învăţare.

În calitate de profesor, am fost pusă în situaţia de a avea la clasă elevi cu cerinţe educative speciale şi, în astfel de situaţii, am încercat să găsesc cele mai bune metode de predare-învăţare pentru a-i determina pe toţi participanţii la actul educaţional să se implice conştient în activităţile derulate.

Am ţinut cont de faptul că elevii integraţi au nevoie de sprijinul nostru, al cadrelor didactice şi de sprijinul colegilor de clasă. Ei nu trebuie marginalizaţi în niciun fel, nu trebuie "uitaţi" în clasă pornind de la ideea că nu vor putea ajunge niciodată ca şi ceilalţi elevi.

Obiectivul principal al şcolilor de masă în care învaţă elevii cu CES este asigurarea integrării acestora în mediul şcolar. Şcoala trebuie să aibă în vedere transformarea elevului într-o persoană capabilă să-şi creeze propriile procese şi strategii de raţionament, utile pentru rezolvarea problemelor reale şi apropiate.

Adaptarea curriculum-ului la nivelul clasei reprezintă una dintre soluţiile propuse de către factorii abilitaţi. O calitate esenţială a curriculum-ului şcolar actual este aceea că vizează un grad mare de flexibilitate, astfel încât să permită fiecărui copil să avanseze în ritmul său şi să fie tratat în funcţie de capacităţile sale de învăţare.

Pentru aceasta este nevoie ca formularea obiectivelor, stabilirea conţinuturilor instruirii, modalităţile de transmitere a informaţiilor în clasă şi evaluarea elevilor să se facă diferenţiat. Astfel, în urma analizei amănunţite a evaluărilor iniţiale, am proiectat conţinuturile individualizat şi diferenţiat, astfel încât să poată fi înţelese de către elevi, am avut în vedere faptul că învăţarea trebuie văzută ca un proces la care elevii participă în mod activ, îşi asumă roluri şi responsabilităţi.

Planificarea individualizată a învăţării presupune adaptarea educaţiei la nevoile individuale din perspectiva diferenţelor dintre elevi. Diferenţierea curriculumului, atât pentru copiii cu dizabilităţi, cât şi pentru cei cu potenţial de învăţare ridicat se întemeiază pe aceleaşi premize: sistemul de învăţământ se poate adapta unor abilităţi şi trebuinţe diferite; aceleaşi scopuri educaţionale pot fi atinse prin mai multe tipuri de programe adaptate; realizarea scopurilor educaţionale este facilitată de selecţia şi organizarea obiectivelor educaţionale conform diferenţelor individuale; diferitele trebuinţe educaţionale pot fi întâmpinate prin oportunităţi educaţionale variate.

Diferenţierea curriculară necesită astfel selecţionarea sarcinilor de învăţare după criteriul maturităţii intelectuale, ritmul de lucru şi nu după criteriul vârstei cronologice. Este nevoie de o adaptare a procesului instructive educativ la posibilităţile intelectuale, la interesele cognitive, la ritmul şi stilul de învăţare al elevului.

Toţi elevii care participă la procesul de educaţie trebuie să beneficieze de o diferenţiere educaţională pentru că: au abilităţi diferite, au interese diferite, au experienţe anterioare de învăţare diferite, provin din medii sociale diferite, au diferite comportamente affective (timiditate, emotivitate) au potenţial individual de învăţare, învaţă în ritmuri diferite, au stiluri de învăţare diferite.

Adapatrea curriculum-ului realizat de cadrul didactic la clasă pentru predarea, învăţarea, evaluarea diferenţiată se poate realiza prin:

- adaptarea conţinuturilor, având în vedere atât aspectul cantitativ, cât şi aspectul calitativ, planurile şi programele şcolare fiind adaptate la potenţialul de învăţare al elevului prin extindere, selectarea obiectivelor şi derularea unor programe de recuperare şi remediere şcolară;
- adaptarea proceselor didactice având în vederea mărimea şigradul de dificultate al sarcinii, metodele de predare (metode de învăţare prin cooperare, metode active-participative,

jocul didactic), materialul didactic(intuitiv), timpul de lucru alocat, nivelul de sprijin (sprijin suplimentar prin cadre didactice de sprijin);

- adaptarea mediului de învăţare fizic, psihologic şi social;
- adaptarea procesului de evaluare, având ca finalitate dezvoltarea unor capacitaţi individuale ce se pot exprima prin diverse proiecte şi produse (scrise, orale, vizuale, kinestezice).

Modalitatea de evaluare poate fi adaptată în funcţie de potenţialul individual. Evaluarea trebuie să vizeze identificarea progresului realizat de elev, luând ca punct de plecare rezultatele evaluării iniţiale.

Tratarea individualizată a şcolarilor facilitează adaptarea acestora la cerinţele şi obiectivele procesului instructiv-educativ şi presupune corelarea între cerinţele programei şi posibilităţile copiilor. Tratarea diferenţiată exprimă necesitatea ca organizarea, desfăşurarea şi evaluarea activităţilor instructiv-educative să stimuleze dezvoltarea copilului. Sarcinile care se dau copilului să fie în concordanţă cu însuşirile de personalitate, care se află în permanent devenire şi transformare, astfel asigurându-se o amplificare a efortului psihic şi fizic al copilului.

Diferenţierea se poate face atât prin curriculum, prin extindere şi profunzimea cunoştinţelor propuse spre învăţare, cât şi prin formele de organizare a activităţii şi a metodelor didactice utilizate. Copiii aflaţi în diferite faze ale insuccesului şcolar pot fi cuprinşi în activităţi frontale, dar trebuie trataţi şi individual, cu sarcini de lucru care să ţină seama de dificultăţile lor.

Cadrul didactic trebuie să pună un accent pe abordarea pozitivă a comportamentului copiilor, ameliorarea practicilor educaţionale, cum ar fi: evitarea discriminărilor, a favorizării sau etichetării copiilor, evitarea reacţiilor impulsive neadecvate, a ameninţării şi intimidării copiilor, exprimarea încrederii în posibilităţile fiecărui copil de a reuşi.

În activităţile didactice destinate elevilor cu CES se pot folosi metodele expozitive (povestirea, expunerea, explicaţia, descrierea), dar trebuie respectate anumite cerinţe: să se folosească un limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării verbale, prezentarea să fie clară, precisă, concisă, ideile să fie sistematizate, să se recurgă la procedee şi material intuitive, să se antreneze elevii prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înţelegerii conţinuturilor de către aceştia şi pentru a interveni cu noi explicaţii atunci când se impune acest lucru.

Metodele de simulare (jocul didactic, dramatizarea) pot fi aplicate cu succes atât în ceea ce priveşte conţinutul unor discipline, cât şi în formarea şi dezvoltarea comunicării la elevii cu deficienţe mintale şi senzoriale. Implicarea lor cât mai direct în situaţii de viaţă simulate, trezesc motivaţia şi implică participarea activă, emoţională a elevilor, constituind şi un mijloc de socializare şi interrelaţionare cu cei din jur.

Metoda demonstraţiei ajută elevii cu dizabilităţi să înţeleagă elementele de bază ale unui fenomen sau proces. Alături de metoda demonstraţiei, exerciţiul constituie o metodă cu o largă aplicabilitate în educaţia specială, mai ales în activităţile de consolidare a cunoştinţelor şi de formare a deprinderilor.

În activitatea educativă a copiilor cu cerinţe educative special se poate folosi cu maximă eficienţă învăţarea prin cooperare.Lecţiile bazate pe învăţarea prin cooperare permit evaluarea frecventă a performanţei fiecărui elev care trebuie să ofere un răspuns în nume personal sau în numele grupului, elevii se ajută unii pe alţii, încurajându-se şi împărtăşindu-şi ideile, explică celorlalţi, discută ceea ce ştiu, învaţă unii de la alţii, realizează că au nevoie unii de alţii pentru a duce la bun sfârşit o sarcină a grupului.

Integrarea copiilor cu CES se poate realiza nu numai prin activităţi educative şcolare, ci şi prin activităţi extracurriculare. Este necesară o riguroasă planificare, organizare şi desfăşurare a acestor tipuri de activităţi în relaţie direct cu posibilităţile reale ale elevilor şi pentru a veni înîntâmpinarea problemelor pe care elevii respectivi le resimt în raport cu actul educaţional.

Rolul terapeutic al activităţilor extracurriculare constă în faptul că prin ele se poate realiza mai uşor socializarea copiilor cu CES. În funcţie de specificul lor, aceste activităţi dezvoltă la elevi priceperi, deprinderi şi abilităţi cognitive şi comportamentale, mult mai solide, pentru că, desfăşurându-se în afara cadrului tradiţional al sălii de clasă, ele permit contactul direct cu realitatea socială.

Activităţile extracurriculare de tipul vizitelor, excursiilor şi drumeţiilor, permit dezvoltarea relaţiilor interpersonale şi o mai bună relaţionare a copiilor cu societatea, sporirea interesului de cunoaştere a frumuseţilor naturale şi de patrimoniu, formarea şi dezvoltarea unor sentimente de preţuire a mediului natural, în vederea adoptării unui comportament ecologic adecvat.

Concursurile cu tematică diferită (sportive, artistice, pe discipline de studiu etc.) dezvoltă la elevii cu CES, spiritul de competiţie, de echipă, încrederea în forţele proprii, îi mobilizează la cooperare.

Educaţia integrată va permite copiilor cu CES să trăiască alături de ceilalţi copii, să desfăşoare activităţi comune, dobândind abilităţi în vederea adaptării, integrării şidevenirii lor ca şi ceilalţi.

Bibliografie

1. Gherguţ, A. - *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale.Stategii diferenţiate şi incluzive în educaţie*, Editura Polirom, Iaşi, 2006
2. Popovici, D. - *Învăţământul integrat sau incluziv*, Editura Corint, Bucureşti, 1998

Metode de abordare didactică a elevilor cu CES

Prof. Ghițulescu Daniela
Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Principalele probleme cu care se pot confrunta elevii, și implicit profesorii acestora în procesul instructiv-educativ, sunt:

- Dislexie
- Disgrafie/ disortografie
- Discalculie
- ADHD
- Autism
- Elevi superdotați

Copiii diagnosticați sau nu cu aceste tulburări sunt integrați în clase, și, ținând cont de simptomele specifice fiecărui caz în parte, profesorii trebuie să își adapteze stilul și metodele în așa fel încât obiectivele activității să fie atinse pentru fiecare elev, în funcție de posibilitățile individuale.

Mijloace și instrumente pentru a ajuta elevii:

A. Probleme de concentrare

- Împarte lecțiile lungi în câteva lecții mai scurte
- Variază activitățile (este mai ușor să îi ții concentrați)
- Predare multisenzorială (învață prin ascultare, vizual, prin atingere, gustare, mirosire)
- Existența unui ceas în clasă
- În timp ce ascultă, unii elevi simt nevoia să deseneze sau să se joace cu ceva (de ex. o minge antistres, spinner, bucăți mari de plastilină)
- Întoarce băncile cu spatele sau cu fața la perete (pentru o mai bună concentrare)
- Despărțitoare mai mici pe bănci (pentru a nu fi tentat de distracții)
- Despărțitoare mai mari între bănci sau într-un colț
- Protecții pentru urechi sau muzică în căști (pentru a fi cât mai puțin distrași)
- Pauze mai scurte în clasă (faceți ceva distractiv și prestabilit, precum desenatul, cititul, un joc sau un joc pe calculator etc)
- Pauze mai scurte în mișcare (să alerge în jurul școlii, să jongleze cu o minge, să arunce la coșul de baschet, să sară etc.)
- Dacă lecții sunt mai lungi, elevii au nevoie de mai mult de o singură pauză scurtă (se poate adapta în funcție de elevi)
- Lucrați într-o cameră sau grupă mai mică
- Un joc activ, mișcări de coordonare pentru întreaga clasă.

B. Impulsivitate

- Plan de amplasament în clasă (pentru a evita cele mai rele distracții)
- Rutine (pentru a îi face să se simtă în siguranță)
- Puneți materialele acolo unde nu sunt prea multe distracții pe drum
- Verifică dacă elevii au înțeles ce au de făcut (pentru că dacă nu pot începe activitatea, ar putea face ceva impulsiv care nu ar trebui făcut…)
- În timpul pauzelor, este bine să ghidezi unii elevi în ce au de făcut.(Dacă ies afară fără să știe ce au de făcut, există riscul să facă ceva impulsiv.)
- Încurajați activitatea fizică, atât la școală cât și acasă (eliberează energia)

- Elevii numără până la 10, se gândesc la un loc sigur, merg la un adult, jonglează cu o minge, aruncă la coșul de baschet, aleargă în jurul școlii, lovesc o minge, ascultă muzică în căști, merg într-o cameră specială sau la o anumită persoană etc.
- Cu calm, ajutați elevul să găsească strategii alternative să facă față anumitor situații în care se află deseori. (După, atunci când sunt calmi!) Au nevoie să învețe cum să rezolve situațiile dificile singuri în viitor.
- Folosiți poveștile sociale pentru a învăța comportamentul alternativ
- Învață copilul diferența dintre emoții și comportament. (Nu poți să oprești ceea ce simți, dar uneori este nevoie să schimbi comportamentul.)

C. Schimbări:

- Spuneți de la început programul, persoanele implicate, sau alte schimbări care apar câteodată la școală, de ex. excursii școlare, zile sportive, adunări, zile tematice etc. (minim cu o săptămână înainte)
- Explicați unde, ce, de ce, când și cine va fi acolo
- Este bine să transmiteți informația și părinților, astfel încât să îi poată pregăti pe copii pentru schimbare
- Dacă elevii devin foarte stresați cu privire la anumite schimbări, ar fi mai bine să găsiți alternative
- Pentru schimbări care vor dura, încearcă să creezi noi rutine cât de repede se poate
- Când se schimbă școala sau profesorul, este bine să existe o întâlnire cu elevul și părinții lui, și șansa să întâlnească noii profesori și să viziteze noile clase
- Poveștile sociale pot ajuta

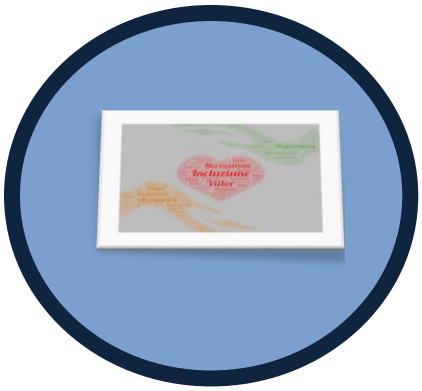
D. Motivația:

- Găsește punctele tari ale elevilor (muzical, artistic, practic, lider bun, vorbitor bun,abilități IT, un jucător bun în echipă, scris frumos etc.)
- Găsește interesele elevului (ar fi posibil să le integrezi cumva în sarcinile de lucru?)
- Fii pasionat de propria disciplină
- Fii pozitiv când întâlnești elevii și arată-le că îți pasă
- Fii calm și înțelegător (astfel elevii vor vrea să mai vină la lecțiile voastre)
- Laudă un elev când face ceva bun, în loc să îi spui mereu ce face greșit

- *Recompensa* (de ex. când termini cu asta, poți desena, citi, juca un joc, juca pe calculator, juca cu lego, merge afară la joacă)
- Spune că le vei anunța părinții cu privire la cât de bine se descurcă
- Trimiteți scrisori săptămânal părinților cu informații despre copiii lor (cât mai pozitive posibil)
- Leagă materia ta cu lumea reală (așa elevii o să înțeleagă cum pot folosi cunoștințele și abilitățile în viață)
- Învățare multisenzorială (lasă elevii să folosească cât mai multe simțuri posibil atunci când învață: văzul, auzul, simțul tactil, mirosul, gustul)
- Află în ce mod învață elevul cel mai bine (văzând, ascultând, practic etc.)
- Folosește activitatea practică atunci când e posibil, dar bine structurată
- Lucrează interdisciplinar (tematic, și cooperează cu alte materii)
- Simplifică sarcinile pentru unii elevi (dacă nu intenționează să obțină nota maximă, îi poți ajuta să elimine sarcinile și informațiile nenecesare)
- Limitează cantitatea de material text pentru unii elevi (ex. dă exemple de numărul paginii sau site-ul pe internet unde pot elevii să găsească răspunsul)
- Variază lecțiile pentru a menține interesul și atenția elevilor (dar menține structura)
- Adaptează metodele de assessment (ex. teste orale, evaluare alternativă)

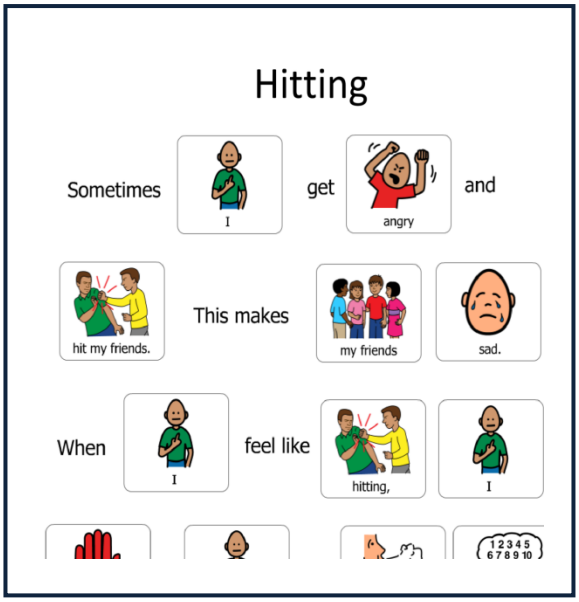
Bibliografie:

1. Designing Inclusive Learning Environments (ILE) to Support all Students (DILEs), curs Europass Teacher Academy, Florența, Italia, iulie 2021
2. https://www.teacheracademy.eu/course/inclusive-education/

Social Stories

Prof. Ghițulescu Daniela
Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Este un conceput gândit de Carol Gray în 1991 pentru a îmbunătăți abilitățile sociale ale persoanelor cu tulburări din spectrul autismului (ASD). Obiectivul acestor povești este acela de a împărtăși informații, care se poate face printr-o descriere a evenimentelor care au loc în jurul subiectului și, de asemenea, de ce și cum s-au întâmplat ele. Poveștile sociale sunt folosite pentru a educa și ca laudă. Acestea pot fi spuse de către un educator, un părinte, un asistent social sau un psiholog școlar. Poveștile sociale modelează interacțiunea socială adecvată prin descrierea unei situații cu indicii sociale relevante, perspectivele altora și un răspuns adecvat sugerat. Poveștile sunt folosite pentru a recunoaște și a lăuda finalizarea cu succes a unei realizări, lansând astfel un model de urmat.

Poveștile sociale sunt considerate un tip de narațiune socială.

Poți folosi poveștile realizate deja și care sunt disponibile online, sau poți folosi poze și materiale pentru a crea propriile povești. Materiale și povești putem găsi accesând următoarele linkuri:

- www.abaresources.com/social-stories/
- www.autismparentingmagazine.com/social-stories-for-autistic-children/
- www.aspergersocialstories.com
- https://pixabay.com/

De ce să folosim poveștile sociale în lucrul cu elevii cu nevoi speciale?

- Pentru a învăța abilități sociale și de îngrijire personală
- Pentru a îi ajuta să își înțeleagă propriul comportament
- Să înțeleagă motivele care fac o persoană să se poarte într-un anumit fel

- Să asigure asistență în înțelegerea emoțiilor (precum mânia, tristețea și fericirea), precum și cum să le abordăm în mod efectiv
- Să ajutăm elevii să față față cu succes și ușor diferitelor schimbări și tranziții în viața lor de zi cu zi, precum și evenimentelor stresante
- Să îi încurajezi să își îmbunătățească punctele lor tari
- Este un instrument comportamental personalizat și adaptat pentru a ajuta elevii să învețe cum să se comporte în mod potrivit în anumite situații
- Să subliniezi comportamentul potrivit sau corect
- Pentru a preda cum să se alăture unei activități, să își folosească imaginația, și să se joace cu ceilalți
- Pentru a preda cum să inițiezi și să menții o prietenie, precum și cum să te alături activităților de grup

Înainte ca o schimbare sau un transfer să se întâmple, elevii trebuie să vadă sau să audă o poveste socială de mai multe ori. Este ca o mantra, dacă o vezi de suficient de multe ori, va deveni o parte din obiceiurile tale.

Strategii de diferențiere:

- Introduceți rutine de la început (instrucțiuni clare, cunosc unde să meargă, știu unde găsesc material)
- Programe individuale (oferă exemple)
- Nivel diferit al materialelor/cărților
- Cărți codate de colorat
- Activități de grup după nivel (lucrează cu ce îți trebuie la o materie)
- Pauze mai scurte pentru elevii care au probleme de concentrare
- Folosirea unui Ipad sau calculator
- Există programe de calculator pentru multe materii care exersează abilități și concepte diferite pentru niveluri diferite (ex. Khan Academy etc.)
- Acordarea de timp suplimentar elevilor care au altă limbă maternă pentru a traduce cuvintele cheie
- Sarcini de bază, sarcini modificate (simplificate), sarcini extinse (mai provocator)
- E bine să ai o bază de materiale în plus pentru elevii care termină sau vor/au nevoie de mai multă practică

- Modificarea mediului și crearea de condiții pentru elevii cu dizabilități https://www.youtube.com/watch?v=O0xdaCEqrU0
- Stații de lucru; idei de lucru independente, în timp ce îi ajuți pe alții: ”Rotirea stațiilor: instrucțiuni diferite pentru a ajunge la toți elevii” https://www.youtube.com/watch?v=Kg38A1ggYiE
- Învață elevii să se autoajute
- Sarcini semnificative cu instrucțiuni ușor de urmat
- Sarcini de recapitulare (niveluri diferite)
- Lucrul pe calculator
- Munca în grup sau pereche
- Studiul independent

Bibliografie:

1. Designing Inclusive Learning Environments (ILE) to Support all Students (DILEs), curs Europass Teacher Academy, Florența, Italia, iulie 2021 –
2. https://www.teacheracademy.eu/course/inclusive-education/
3. Google images

Proiect Erasmus+ *Salt over gold-myth or truth?*

Prof. Grecu Aida Mihaela
Colegiul Național *Zinca Golescu,* Pitești, jud. Argeș

Meseria de profesor devine din ce în ce mai provocatoare în fiecare zi, din cauza modificării contextului în care funcționăm – că este vorba de elevi cu stiluri de învățare diferite sau ritm de asimilare cunoștințe diferit, elevi cu cerințe educaționale speciale, elevi supratadotați sau că ne confruntăm cu pandemia cauzată de Corona virus. Permanent, profesorul de astăzi de la catedră se găsește într-un proces de adaptare la nou, un proces care-l determină să identifice metode cât mai atractive și motivante pentru adolescentul secolului XXI.

Una din modalitățile de lucru care are un impact semnificativ asupra elevilor în general și asupra elevilor cu cerințe speciale în particular, este folosirea proiectelor cu finanțare europeană Erasmus+. De ce Erasmus+ *Salt over gold- myth or truth?* În primul rând pentru că asigură egalitate de șanse pentru toți elevii indiferent de mediul familial, statutul social, apartenență religioasă, etnie, particularități psihologice, etc, dar mai ales pentru gama variată de activități care îi dă elevului posibilitatea de a coopera în echipe mixte și să se exprime liber, fără presiunea evaluării. Subiectul central al proiectului Erasmus+ *Salt over gold- myth or truth?* îl reprezintă sarea cu toate beneficiile, dar și cu minusurile sale, atât asupra organismului uman, cât și asupra mediului înconjurător, cu valențele sale religioase, literare și socio-economice.

Gama variată de activități prevăzute în planul de lucru al proiectului internațional le facilitează elevilor cu cerințe speciale accesul la activități practice, experimente, cercetări pe teren, excursii tematice, alături de colegii lor, astfel având oportunitatea să lucreze în echipe cu abilități mixte, să participe la procesul de învățare prin experimentare și descoperire. Mai mult decât orice, cooperarea cu elevii obișnuiți în scopul atingerii unor obiective comune este câștigul cel mai mare. Odată implicați în activități practice cu rezultate vizibile și măsurabile, elevul cu cerințe speciale dobândește o stimă de sine crescută semnificativ, abilități de viață necesare integrării active pe plan social, competențe de comunicare și prezentare. Activitățile de tip *learning by doing*, care asigură un grad sporit de implicare a tuturor factorilor implicați,

inclusiv a elevilor cu cerințe educaționale speciale, au ca finalitate incluziunea acestora în actul educațional, dar și integrarea socială și pe piața muncii, pe termen lung.

Concentrându-ne pe tematica proiectului nostru, care are ca element central clorura de sodiu, cunoscută sub diferite denumiri - sare, sare de bucătărie, sare gemă, halit – am observat cu atenție sporită comportmentul elevilor cu cerințe educaționale speciale și mai ales progresul lor cognitiv, în cadrul uneia dintre activitățile practice implementate la nivel local. În urma unei prezentări online foarte detaliate și plină de culoare a capodoperelor din domeniul artistic realizate de artiști, atât din România, cât și din întreaga lume, care le-a atras atenția tuturor beneficiarilor direcți, s-a organizat un atelier de lucru în cadrul căruia elevii au realizat picturi cu sare. Atelierul de creație a fost șansa deosebită pentru toți elevii implicați, cu precădere pentru elevii cu cerințe educaționale speciale să se joace cu sarea, lipiciul, creioanele, coli de carton colorate și mai ales imaginația, pentru a crea o pictură cu sare. A fost prilejul cu care au atins substanțele despre care învață la chimie în mod abstract, au observat personal toate transformările pe care le-a suferit sarea în contact cu alte substanțe, au putut exprima și explica reacțiile sării în contact cu diferite substanțe. Mai mult, au avut satisfacția unui rezultat reușit, unei picturi cu sare realizată cu propriile lor mânuțe, ulterior etalate în școală, vizibilă pentru tot corpul profesoral, populația școlară și părinți. Atelierul de pictură cu sare a evidențiat încă o dată valențele educaționale sporite și gradul crescut de asimilare a informațiilor teoretice predate verbal la disciplinele de profil. Odată întorși la sala de clasă clasică, elevii cu cerințe educaționale speciale au fost percepuți de colegi și cadrele didactice ca fiind mai încrezători în propria capacitate de înțelegere, mai curajoși în împărtășirea observațiilor personale, precum și o abilitate mai mare de cooperare în grupuri de elevi pentru realizarea unei sarcini de lucru.

Activitățile *hands on* predomină în proiectul Erasmus + *Salt over gold- myth or truth?*, în implementare până în anul 2023, așadar acționează ca o poartă deschisă pentru elevii cu cerințe educaționale speciale, oferind șansa unui grad mai mare de incluziune pe plan educațional și social a acestora, contribuind astfel la consolidarea unei societăți funcționale, flexibile, diverse, non-discriminatorii și guvernate de oportunități egale, pentru toți cetățenii săi.

Nevoile educaționale ale elevului cu CES

Prof. Hera Cătălina Gabriela
Liceul Tehnologic *I.C.Petrescu*, Stâlpeni, jud. Argeș

Conform studiilor, în Europa aproape 15 milioane de persoane au cerințe educaționale speciale (CES) iar foarte puține dintre acestea reușesc să obțină o diplomă sau calificare, nu mai vorbim de integrarea pe piața muncii. Pentru aceasta, toate cadrele didactice ar trebui să dea dovadă de abilități specifice care să ne permită abordări inovative ale lecțiilor și instrumente adecvate pentru elevii cu CES, combaterea eșecului și abandonului școlar al elevilor cu CES și implementarea de strategii cu scopul de a le facilita acestora accesul la piața muncii, ținându-se cont de atitudinile individuale și de abilitățile și talentele potențiale ale acestora.

Identificarea timpurie a copiilor în situații de risc are ca scop oferirea unui cadru pozitiv, de sprijin și implementarea de programe de intervenție și includere specială și eliminarea pe cât posibil a sub-performanței școlare sau a eșecului școlar. De la o vârstă fragedă, în anii preșcolari sau primii ani de școală, atunci când copilul nu a deprins încă scrierea, se pot recunoaște anumite probleme în dezvoltarea fonologică, în vorbire sau alte arii, cum ar fi dezvoltarea mobilității și dezvoltarea cognitivă. Aceste probleme, în funcție de calitatea, intensitatea și frecvența lor, pot conduce la dificultăți de învățare la vârstă școlară sau chiar la eșec în învățare. Aceste semne indică acei copii care se află în situații de risc cu dificultăți de învățare. Obiectivul principal este de a specifica nevoile educaționale ale elevului, de a stabili cauza dificultăților acestuia, de a defini mediul educațional ideal și cel mai puțin restrictiv pentru elevul cu CES, de a formula Programul educațional personalizat (PIP) și de a sprijini elevul, cadrul didactic, părinții și întreaga comunitate educațională.

Pentru a percepe corect lumea ce ne înconjoară şi a primi informaţii precise şi complete, facem apel la simţurile noastre: văzul, auzul, mirosul, gustul şi pipăitul. Elevii care au probleme de percepţie nu primesc informaţii decât vag şi superficial şi nu pot înţelege detaliile şi situaţiile complete ale unei situaţii.

Deseori, elevii cu dificultăţi de învăţare abordează problemele într-o manieră impulsivă, dezorganizată, fără sistematizare. Se remarcă frecvent orientarea greşită şi că nu fac eforturi pentru definirea corectă a problemei. De asemenea, deseori, elevii cu dificultăţi de

învăţare nu cunosc terminologia corectă pentru a desemna un obiect, o acţiune, un raport sau o noţiune. Ei înlocuiesc cuvintele ce le lipsesc prin intonaţii, mimică şi gesturi. Lipsa aptitudinilor verbale face ca raporturile complexe şi elementele abstracte să fie mai dificil de înţeles. Elevii cu dificultăţi de învăţare pot avea dificultăţi de orientare spaţială şi o lipsă de ordonare. Orientarea spaţială permite distingerea stânga - dreapta. Ordonarea se referă la aptitudinea de a ordona lucrurile sau evenimentele după un model. Incapabili de a se orienta bine în spaţiu şi în timp, nu pot gândi complex şi se mulţumesc să identifice obiectele, fără a stabili raporturi între ele.

Elevii cu dificultăţi de învăţare pot avea un comportament impulsiv ce nu decurge din incapacitatea de a fi atenţi, ci din faptul că ei nu pot aborda problemele într-un mod sistematic. Deseori, de vină sunt reacţiile, uneori exagerate, ale clasei la răspunsurile lor false sau incomplete ce decurg şi din faptul că nu înţeleg instrucţiunile primite. Profesorii pot face faţă acestor dificultăţi propunând elevilor sarcini ce fac apel, implicit şi explicit, la toate amănuntele posibile, punând elevii să participe activ şi făcând observaţii corespunzătoare asupra performanţelor lor.

Copiii cu cerinţe speciale, este evident pentru toată lumea, au mare nevoie de sprijin. De aceea, ei nu vor avea decât de câştigat dacă activitatea de predare este orientată către nevoile lor special așa cum întreaga activitate trebuie centrată pe elev. Dar este destul de greu să asigurăm sprijin individual pentru aceşti copii, de aceea am selectat câteva metode de lucru cu elevii cu nevoi speciale:, metode care dau cele mai bune rezultate în practica școlară:

- În timp ce clasa lucrează la o activitate, de obicei în mod individual pentru a avea liniște, profesorul se poate ocupa de unul sau doi copii, reluând cu aceștia principalele puncte ale lecției sau ajutându-i să înceapă să rezolve singuri sarcina legată de subiectul lecţiei respective.
- Copiii pot fi organizaţi pe grupe, pe nivele de abilitate. Profesorul poate trece de la un grup la altul, pentru a oferi asistenţă adecvată necesităţilor celor din fiecare grup. Lucrul pe grupe este un mod de a desfăşura aceeaşi lecţie, la nivele diferite, în funcţie de abilităţile copilului. În cazul elevilor cu cerinţe speciale sarcina de lucru pentru aceştia trebuie adaptată şi adecvată la cerinţele pe care le au şi ei trebuie lăsaţi să o rezolve în ritmul lor, în timp ce activitatea poate continua cu restul clasei. Această modalitate trebuie folosită cu echilibru, deoarece adeseori gruparea după abilităţi tinde să dea naştere la «etichetare» iar copiii vor învăţa foarte repede să se identifice cu grupul de «învingători» sau de «învinşi». În acelaşi

mod se pot alcătui însă grupuri mixte, astfel încât fiecare copil, prin ceea ce are de făcut să contribuie la sarcina grupului. Dacă în clasă avem copii care au tendinţa de a se mişca prin clasă, cea mai bună strategie, pe lângă aceea de a-i muta lângă perete sau lângă alţi copii, pentru a nu putea ieşi foarte uşor, este aceea de a-i da copilului sarcini pe care să le rezolve şi pe care să le înţeleagă, ca de pildă să împartă fişe de lucru celorlalţi copii, să se ocupe de ordinea din clasă, astfel încât tendinţa de a se mişca în timpul orei să fie direcţionată către un comportament adecvat.

- Copilul cu cerinţe speciale poate lucra împreună cu un alt coleg mai capabil, care, după ce şi-a terminat sarcina pe care a avut-o el de rezolvat, îl poate ajuta să-şi organizeze munca. Ambii elevi sunt angajaţi în acest fel. Acest mod de lucru este cunoscut sub denumirea de «învăţarea elev-elev». Din experiența proprie, pot afirma că este o metodă care dă cele mai bune rezultate, copiii cu CES sunt mult mai receptivi la ajutorul colegilor pe care îi percep ca fiind extrem de protectivi. În fiecare colectiv de elevi poți găsi ajutoare de nădejde în lucrul cu elevii cu CES, totul este să le soliciți ajutorul și să observi în ce măsură sunt aceștia acceptați de elevii cu deficiențe. Uneori, este nevoie să schimbi elevul care oferă ajutorul, având o explicație încurajatoare pentru acesta, dacă elevul cu CES nu pare foarte interesat de ajutorul oferit, nu apare acea *chimie* care să conducă la efectul scontat.

La disciplinele pe care le predau matematică, informatică și TIC se pune baza pe fixarea și consolidarea noțiunilor teoretice prin practică: fișe de lucru, exerciții, jocuri educaționale pe dispozitive electronice, proiecte etc. Aproape toate aplicațiile practice pe care le propun sunt de așa natură încât permit și lucrul în echipă astfel încât elevii cu deficiențe de orice tip să fie incluși pentru a primi sprijin.

Bibliografie

1. http://www.agendainvatatorului.ro/atasamente/Ghid%20de%20Predare%20Invatare%20pentru%20Copiii%20cu%20CES.pdf
2. https://online.magicsens.eu/wp-content/uploads/2020/11/CES-Ghid-pentru-profesori-bt.pdf
3. https://pdfcoffee.com/metode-de-lucru-cu-elevii-cu-ces-pdf-free.html

Dezvoltarea competențelor de comunicare şi lectură la elevii cu cerinţe speciale integraţi în învăţământul de masă

Ec. Ilie Niculina
Liceul Tehnologic Costești

Învățământul actual se bazează pe corelarea cunoștințelor, competențelor și atitudinilor; pe colaborarea între profesor și elev; pe activități în echipe, în perechi; pe învățarea reciprocă – totul în scopul aplicării cunoștințelor și dezvoltării gândirii creative a elevilor, a competențelor acestora de comunicare.

Competența este constituită din mai multe capacități care interacționează într-o manieră integrată cu scopul realizării unei activități cu un grad sporit de complexitate.

Datorită competențelor pe care le posedă, individul poate acționa eficient, gândi critic, alege rapid, lua decizii, selecta, analiza, sintetiza informații etc.. Competența se naște și se evaluează la interacțiunea integralizată a activităților: a ști, a ști să faci, a ști să devii.

Competența comunicativă este nivelul de performanță care determină eficiența transmiterii și receptării mesajelor. Are ca temei cunoștințe, priceperi, deprinderi, atitudini, un optim motivațional.

Progresele înregistrate de psihologia şi pedagogia diferenţiată, perfecţionarea tehnicilor de cunoaştere a dezvoltării psihice a copiilor au permis să se distingă categorii mai nuanţate de copii în raport cu capacitatea lor de răspundere la exigenţele şcolare. În rândul acestora, alături de elevii cu CES integraţi individual, există şi elevi cu dificultăţi de învăţare, cu ritm lent de acumulare de achiziţii dar cu intelect normal. Confundaţi adesea cu elevii din prima categorie sunt nestimulaţi sau categorizaţi ca atare.

Alternativă a învăţământului special, educaţia integrată permite acordarea serviciilor de sprijin pentru copii cu posibilităţi reale de recuperare şi reintegrare, care altădată ar fi fost orientaţi către şcoala specială.

Pentru a realiza integrarea copiilor cu CES, trebuie să acţionăm asupra diferitelor nivele de dezvoltare a personalităţii lor, şi anume: la nivel biologic, la nivel psihic, la nivel social.

Mulți autori susțin că aptitudinea de comunicare are șase componente: competența lingvistică, competența sociolingvistică, competența discursivă, competența socioculturală, competența socială, competența strategică.

Plecând de la premisa că ,,omul nu poate trăi fără comunicare, că existența lui depinde de satisfacerea trebuințelor de comunicare și informare", se justifică necesitatea dezvoltării competențelor comunicative.

Scopul activității cadrului didactic de sprijin este dezvoltarea şi promovarea asistenţei educaţionale a copiilor/elevilor cu cerinţe educaţionale speciale asigurând progresul în dezvoltarea copilului/elevului, compensarea şi remedierea dificultăţilor de învăţare.

În scopul sprijiniri iprocesului de integrare au fost luate o serie de măsuri specifice – incluzând formarea cadrelor didactice, materiale didactice de sprijin şi legislaţie specifică. Cu toate acestea, diverse evaluări şi studii efectuate de Ministerul Educaţiei şi de alte organisme au condus la concluzia necesităţii extinderii în continuare a măsurilor de sprijin privind integrarea copiilor cu nevoi educaţionale speciale, incluzând printre altele formarea resurselor umane pentru a pregăti mai bine şcolile din învăţământul de masă pentru integrarea elevilor cu nevoi

Școala are o singură finalitate – pregătirea elevului pentru activitatea ulterioară, dezvoltarea competențelor acestuia. Astfel, elevul studiind de-a lungul anilor trebuie să ajungă o persoană capabilă de a se orienta în viață prin comunicarea eficientă în diferite situații, aptă să-și exprime atitudinea față de valorile etice și estetice, pregătită să-șiachiziționeze în mod independent cunoștințele și competențele solicitate – o personalitate cu un ansamblu de cunoștințe, atitudini și competențe de comunicare formate pe parcursul școlarității.

Actuala program școlar propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizare unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de program în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev.

În comunicarea didactică trebuie să fim concișI, preciși și expresivi, în același timp, pentru a facilita transferul, dar și pentru înțelegerea mesajului transmis. Toate informațiile pe care le transmitem trebuie adaptate scopului și obiectivelor didactice, dar și nivelului intelectual al elevilor.

Aplicarea metodelor activ – participative la copii cu CES integraţi în învăţământul de masă conduc la facilitarea exprimării. Metodele de predare collaborative și de cooperare sun tmetode de predare în care copiii lucrează împreună, în perechi sau în grupuri mici, învață să lucreze ca o echipă, comunică direct între ei, față în față. În cadrul acestor metode, elevii îș iîmpărtășesc ideile, se ajută unii pe alții să înțeleagă și să găsească soluții, stau unii lângă alții,

explică celorlalți ceea ce știu, discută împreună fiecare aspect al temei pe care o au de rezolvat. Comunicarea dintre copii reprezintă o cale naturală pentru aceștia de a învăța lucruri noi unii de la alții.

O altă modalitate de ameliorare a comunicării copiilor cu CES integraţi în învăţământul de masă este limbajul responsabilității – o formă de comunicare prin care îți exprimi propriile opinii și emoții fără să îți ataci interlocutorul. Această formă de comunicare este o modalitate de evitare a criticii, etichetării, moralizării interlocutorului, focalizând conversația asupra comportamentului, nu asupra persoanei.

Ținând cont de cuvintele pedagogului francez Celestin Freinet: ,,Problema principală a educației rămâne nu atât conținutul învățământului, cum s-ar crede astăzi, cât modul de a provoca setea de cunoaștere a copilului", rămâne ca noi, cadrele didactice, să găsim cele mai potrivite modalități de eficientizare a demersului didactic, astfel încât să stimulăm apetitul pentru lectură al elevilor.

Școala are menirea de a forma un lector competent, dar și un cititor care să-și formeze gustul propriu pentru lectură, astfel încât să fie un cititor activ pe tot parcursul vieții. Faptul că programele actuale sunt puse sub semnul comunicării are drept consecință conceperea lecturii atât ca act de cunoaștere, cât și ca act de comunicare (textul devine astfel dinamic, fiind un dialog al receptorului cu textul, participare activă la procesul de reconstruire a sensurilor).

Lectura copiilor cu CES integraţi în învăţământul de masă este un act intelectual esențial, care trebuie îndrumat și supravegheat de școală și de familie. Importanța lecturii este dată de aspectele educative pe care le implică: aspectul cognitive - prin lectură elevii își îmbogățesc cunoștințele despre lume, despre realitate; aspectul educative - lectura contribuie esențial la educarea copiilor în dimensiunile etice și estetice; aspectul formative - constă în faptul că lectura are drept consecință formarea și consolidarea deprinderilor de muncă intelectuală, dezvoltarea gândirii, a imaginației, a capacității de exprimare corectă și expresivă.

Modalități de realizare a activităților de lectură sunt: lucrul cu cartea – citirea expresivă, recenzia unor cărți, lecțiile de popularizare a cărților, organizarea expozițiilor de carte, ghicitorile literare, filmele regizate după povești, dramatizările, șezătorile literare, concursurile.

Valorificarea textelor literare în serbări școlare, montaje literare, șezători literare, teatru literar, procese și jocuri literare constituie nu numai o activitate artistică, ci și o formă de cunoaștere a cât mai multor opere literare.

Acordând cu toții o mai mare atenție relațiilor de comunicare între noi, ascultându-l cu adevărat pe interlocutor, recepționând cu adevărat ceea ce ni se comunică, colaborând, putem crea, la nivel familial, de grup sau la locul de muncă, o lume mai bună.

Copiii cu CES au nevoie de sprijinul tuturor pentru a avea acces la educație. Școlile trebuie să ofere şanse egale la educaţie fiecărui copil, indiferent de posibilităţile sale de învăţare, participare şi dezvoltare; comunitatea trebuie și ea pregătită să accepte nevoile acestor copii.

Bibliografie:

1. Abric J. C. - *Psihologia comunicării, Teorii şi metode*, Iași, Editura Polirom, 2004.
2. Delors I. - *Comoara lăuntrică: raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul XXI*, Iași, Editura Polirom, 2000.
3. Pânișoară I. O. - *Comunicarea eficientă*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom, 2008.
4. www.edu.ro.

Discalculia – tulburare specifică de învățare

Prof. Ionică Nicoleta
Școala Gimnazială *Prof. Emil Negoiță* Miroși

În domeniul matematicii, dificultăţi de învăţare sunt considerate situaţiile în care apare o discrepanţă severă între ceea ce ar trebui să realizeze elevul, ca sarcină şcolară complexă conform vârstei și nivelului său intelectual, şi ceea ce realizează el efectiv, în cazul în care nu exisă nicio deficienţă (intelectuală, senzorială, neuropsihică) sau vreo tulburare (emoţională, comportamentală) instruire şi educaţie precare sau inadecvate.

Aceste inabilităţi apar în primii ani de şcolarizare, împiedicând succesul la învăţătură al elevului de vârstă şcolară mică. Unui copil cu tulburări instrumentale îi poate deveni inaccesibilă formarea deprinderilor aritmetice. Profesorul trebuie să-i formeze capacităţi de învăţare care condiţionează reuşita prin modul de organizare a activităţii instructiv - educative, creând condiţiile necesare pentru o învăţare normală în cazul unui asemenea copil.

Tulburările vizate de discalculie pot fi grupate în dificultăţi de înţelegere a semnelor matematice, a semnificaţiei numerelor şi a operaţiilor cu ele, de raţionare - responsabile pentru rezolvarea eronată a problemelor. Eşecurile în calcul vizează insuficienţa operatorie, tulburarea logicii elementare - manifestată în dificultăţi de clasificare şi de compoziţie aditivă a claselor, de seriere şi de ordonare a relaţiilor asimetrice dintre clase.

La baza acestor insuficienţe se găsesc neînţelegerea şi structurarea neadecvată a sistemelor de simboluri şi semne matematice în deprinderi elementare de socotit şi de rezolvare de probleme cu ajutorul lor.

Se consideră că există şapte abilităţi matematice de bază și persoanele cu discalculie prezintă deficienţe în una sau mai multe dintre aceste abilităţi.:

- abilitatea de a îndeplini sarcini secvenţiale;
- capacitatea de a se orienta şi de a organiza spaţiul;
- recunoaşterea patternurilor;
- vizualizarea – abilitatea de a opera cu imagini mentale;
- estimarea - abilitatea de a emite o apreciere asupra dimensiunii, cantităţii, numărului sau magnitudinii;
- deducţia – abilitatea de a judeca pornind de la un principiu general, la o situaţie particulară;
- inducţia – înţelegerea naturală, care nu este rezultatul atenţiei sau al raţionamentelor conştiente .

Însuşi limbajul matematic, care este foarte precis, creează probleme importante. Unele cuvinte au mai multe semnificaţii: cât, rest, iar altele pot fi o sursă de confuzie: suma, deîmpărţit. Unii elevi sunt capabili să efectueze operaţiile matematice, dar nu ajung la rezultatul corect deoarece nu pot înțelege enunțurile. Manualele folosite la toate nivelurile implică un vocabular şi structuri lingvistice care depăşesc nivelul celor care le utilizează. Descriind câteva dintre simptomele pe care le poate manifesta copilul cu discalculie sau dificultăți de învățare a matematicii, Renee M. Newman a menționat și dificultățile în utilizarea banilor, precum faptul că nu înțelege cum să folosească banii, nu poate să-și facă un plan financiar sau să-şi calculeze bugetul, nu poate să calculeze cât rest i se cuvine, cât trebuie să plătească pentru un anumit serviciu.

Memoria de lungă durată legată de stăpânirea conceptelor este deficitară (memorarea şi reamintirea celor memorate), aceasta însemnând că poate să efectueze anumite operaţii

matematice într-o zi şi a doua zi să nu mai fie capabil. Poate de asemenea să nu fie capabil să înţeleagă şi să vadă imaginea de ansamblu a unor proceduri, să aibă o slabă capacitate de sintetizare. Are slabe abilităţi de a vizuliza şi de a-şi reprezentă locaţia numerelor pe ceas, locaţia geografică a unor ţări, oceane, străzi, etc. Alte simptome pot fi faptul că se dezorientează uşor, reţine greu formele, tiparele lucrurilor. Are un slab simț al direcţiei, pierde des lucruri şi pare deseori absent. Are dificultăţi în a urmări scorul într-un joc sau dificultăţi în a-şi aminti regula de urmărire a scorurilor diferitelor jocuri. Adesea pierde şirul şi nu mai ştie când este rândul lui sau al altora în cadrul unui joc. Are capacităţi de strategie limitate în jocuri, cum ar fi de exemplu, şahul. Alina Petrescu (2007), descriind câteva semnale ale dezvoltării dificultăților de învățare, specifică faptul că mulţi dintre copiii mici fac adesea erori, până la un punct firești, însă indiciile de identificare a copiilor cu dificultăţi de învăţare sunt gravitatea, claritatea cu care se evidenţiazăşi persistența în timp a acestor erori.

Aspectele deficitare care apar în discalculie sunt dificultăţile secvenţiale, care constau în inversarea ordinului pe care îl arată cifrele, dificultăţi în citirea şi scrierea numerelor mari, cu omiterea sau adăugarea de zerouri, alinierea defectuoasă a numerelor în operaţiile scrise, confuzii între semnele de operare, slaba reţinere a faptelor aritmetice, tulburări profunde cu dificultăţi de comparare a numerelor. Durata tulburărilor şi natura cantitativă şi calitativă a erorilor sunt fundamentale în realizarea distincţiei între retardul simplu în calcul şidiscalculia adevărată. Aşadar, aceste tulburări afectează algoritmizarea, secvenţializarea, computaţionarea (calculul numeric), raţionamentul.

Tipurile de dificultăţi de învăţare la matematică care pot să apară sunt :

- discalculia de factură numerică (dificultăţi în înţelegerea simbolurilor numerice sau a termenilor matematici specifici care generează dificultăţi în citirea şi scrierea numerelor);
- discalculia operaţiilor matematice (dificultăţi în efectuarea de adunări, scăderi, înmulţiri, împărţiri simple);
- discalculia procedurală (dificultăţi în planificarea şi desfăşurarea secvenţială ordonată a operaţiilor necesare realizării calculelor complexe).

Bibliografie:

1. Alca, L. - *Învățarea prin descoperire la matematică: clasele I – IV,* Editura Irco Script, Drobeta Turnu Severin, 2006

2. American Psychiatric Association - *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (DSM-IV), Washington, 1994
3. Bandilă A., Rusu C. - *Dicţionar selectiv: psihopedagogie specială, defectologie medico-socială*, Editura Pro Humanitate, București, 1999
4. Drăgan I., Partenie A. - *Psihologia învățării*, Editura Excesior, Timișoara, 1997

Rolul deprinderilor psihomotrice de bază în dezvoltarea abilităților matematice

Prof. Istrate Gabriela
Școala Gimnazială Vulpești

Psihomotricitatea este considerată în literatura de specialitate o funcţie complexă, o aptitudine care integrează atât aspecte ale activităţii motorii, cât şi manifestări ale funcţiilor perceptive. Preda V. (1999) „psihomotricitatea este o funcţie complexă, care integrează şi conjugă elementele motorii şi psihice, care determină reglarea comportamentului individual, incluzând participarea diferitelor procese şifuncţii psihice, asigurându-se execuţia adecvată a actelor de răspuns la diferite reacţii stimul."

Educarea psihomotricităţii deţine un loc important în terapia educaţională, dacă ţinem cont de faptul că dezvoltarea copilului cu C.E.S. este asociată, în general, cu nedezvoltare motrică.

Psihomotricitatea cuprinde mai multe arii de dezvoltare printre care:

- schema corporală;
- lateralitatea;
- organizarea spaţio-temporală;
- echilibrul dinamic şi static.

Lumea obiectivă pe care copilul o explorează este o lume a grupărilor, mărimilor, cantităţilor precum și a relaţiilor dintre ele. Cunoaşterea lumii fizice care-l înconjoară este o prioritate importantă pentru copil şi chiar din primul an de viaţă el este preocupat de cucerirea spaţiului.

Necesitatea introducerii noţiunilor de matematică cât mai precoce decurge din importanţa acestei ştiinţe pentru viaţa de toate zilele şi din faptul că aptitudinea matematică nu este rezervată numai unora, ci ea depinde întotdeauna de calitatea începuturilor învăţării. De la manipularea obiectelor ca atare şi până la operarea pe plan mintal cu simboluri, copilul trebuie supus unei activităţi progresive de "deprindere" de obiecte şi pus în situaţia de a opera cu scheme şi apoi cu simboluri.

Prin conştientizarea propriei poziții în raport cu obiectele precum şi a poziției relative a acestor obiecte, se determină o bună lateralizare, adică copiii recunosc partea lor dreaptă şi partea lor stângă, a celorlalți şi pe plan mai larg organizarea spaţiului şi a schemei corporale.

Ierarhizarea conţinuturilor pe niveluri de vârstă se face prin adăugiri succesive de informaţiişi prin amplificarea exigenţelor faţă de calitatea activităţii cognitive a copiilor pentru a asigura transferul.

Formarea capacităţilor de orientare în câmpul vizual, perceperea unor relaţiişipoziţiispaţiale între mulţimi sau elementele lor, se poate realiza eficient prin tipurile fundamentale de activităţi clasificate după scopul didactic:

- activităţi matematice de dobândire de noi cunoştinţe;
- activităţi matematice de consolidare şi formare a unor noi priceperi şi deprinderi;
- activităţi matematice de sistematizare, verificare şi evaluare.

Analizând alternativa de selecţie a metodelor şi procedeelor pentru aceste tipuri de activităţi, se poate spune că, exerciţiul şi jocul didactic sunt metodele predominante. Astfel, se pot identifica două forme specifice de organizare şi desfăşurare a activităţilor matematice:

- activităţi matematice pe bază de exerciţiu;
- activităţi matematice sub formă de joc didactic matematic.

Jocul didactic a fost şi rămâne o modalitate de educaţie pusă în slujba dezvoltării mintale, senzoriale, manuale, etc. Gradul sporit de activităţi, implicarea afectiv-emoţională şi satisfacerea propriilor interese cognitive din cadrul jocului ajută copilul să realizeze cât mai bine orientarea în spaţiu.

Evaluarea activităţilor matematice de învăţare a poziţiilor spaţiale se realizează de obicei prin fişe de lucru a căror rezolvare anticipează o bună orientare în spaţiul înconjurător, dar şi în spaţiul paginii de caiet sau carte. Formarea capacităţilor de orientare spaţială se poate realiza şi printr-o abordare interdisciplinară (cunoaşterea mediului, educaţie fizică, activităţi practice, plastice) urmărind latura practică şi rezolvarea unor situaţii fireşti de viaţă. Acest

tablou al psihomotricităţii poate fi completat şi cu opinia lui R. Zazzo (1970), care considera că: educând motricitatea înseamnă a-l pregăti pe copil pentru sarcini profesionale, dar înseamnă, în acelaşi timp, a-i ameliora echilibrul fizic şi mintal, a-i da gradat stăpânire pe corpul său, a-i multiplica relaţiile eficiente cu lucrurile şi relaţiile armonioase cu un alt individ.

Bibliografie:

1. Alca, L. - *Învățarea prin descoperire la matematică: clasele I – IV,* Editura Irco Script, Drobeta Turnu Severin, 2006
2. American Psychiatric Association - *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (DSM-IV), Washington, 1994
3. Anucuta, P. - *Să ajutăm corect copiii care întâmpină dificultăţi în învăţarea matematicii,* Editura Eurobit, Timișoara, 2005
4. Crețu V.- *Educaţia pentru drepturile copilului*, Editura Semne, București, 1999
5. Drăgan I., Partenie A. - *Psihologia învățării,* Editura Excesior Timișoara, 1997

Metode activ-participative utilizate pentru obținerea progresului în educarea elevilor cu CES

Prof. Manole Maria
Școala Gimnazială *Virgil Calotescu*, Bascov, jud. Argeș

Problematica elevilor cu CES a devenit în ultimii ani prioritară atât pentru sistemul național de învățământ cât și pentru educatori, profesori și nu în ultimul rând pentru părinți și chiar bunici uneori. Toți luptăm pentru o viață normală pentru acești copii.

„Eu sunt copilul! Tu ţii în mâinile tale destinul meu. Tu determini în cea mai mare măsură, dacă voi reuşi sau voi eşua în viaţă! Dă-mi, te rog, acele lucruri care să mă îndrepte spre fericire. Educă-mă, te rog, ca să pot fi o binecuvântare pentru lume." (Din „Child's Appeal", Mamie Gene Cole)

Politicile educaționale sunt bazate pe valorificarea principiilor educației pentru toți, indiferent de cerințele speciale cu care se confruntă, pentru a deveni utili în familiile lor, dar și utili societății în care reușesc să se integreze.

Integrarea pune accentul pe cerințele copiilor, expertiză specializată, intervenție specializată până la recuperarea copiilor. Procesul de integrare trebuie să fie un proces de normalizare a vieții persoanelor aflate în dificultate. Școala trebuie să ofere o paletă cât mai largă de servicii educaționale care să atragă copii și să le satisfacă cerințele. În această școală trebuie să existe în primul rând comunicare, înțelegere, într-un cuvânt un spațiu dominat de acceptare, toleranță și diversitate. Este știut faptul că din categoria copiilor cu cerințe speciale fac parte nu numai copii cu deficiențe, dar și copii care, chiar dacă nu au dizabilități organice sau fiziologice, prezintă manifestări repetate de inadaptare la cerințele programei școlare.

Școala pentru diversitate pune în centrul atenției sale persoana umană ca ființă originală, unică și irepetabilă, accentuând ideea că în fiecare societate există persoane diferite, grupuri diferite, motivații, rațiuni și puncte de vedere diferite. (M.L. Melero,1998). Pregătirea corespunzătoare a profesorilor și a altor categorii de specialiști este o condiție fundamentală pentru valorificarea diversității culturale în câmpul relațiilor sociale și comunitare. Abordarea problematicii conținuturilor educației în condițiile integrării copiilor cu CES în învățământul de masă trebuie să se finalizeze cu realizarea unui curriculum diferențiat sau adaptat. Acest curriculum trebuie săfie flexibil astfel încât fiecare elev să avanseze într-un ritm propriu în funcție de capacitățile sale de învățare.

Un curriculum integrat trebuie să pună accent pe următoarele domenii:

A. *Dezvoltarea trăsăturilor de personalitate din domeniul afectiv, motivațional, caracterial și al socializării;*

- imaginea de sine;
- motivația internă și externă;
- scopurile, interesele, pasiunile;
- activitățile individuale și în grup;
- gradul de toleranță și înțelegere față de cei din jur și față de valorile acestora;
- echilibrul afectiv;
- jocul, activitățile de timp liber;
- responsabilități individuale, școlare, sociale;
- atitudine față de muncă etc.

B. *Dezvoltarea deprinderilor de muncă individuală;*

- deprinderile de studiu și stilul personal de învățare;
- învățare socială;

- activitățile extrașcolare de învățare;
- comunicarea verbală și non verbală, orală și scrisă, cititul;
- operațiile aritmetice de bază;

C. *Dezvoltarea conduitei morale, religioase și a simțului estetic*

- sistemul de valori morale;
- atitudinea față de valorile religioase;
- atitudine față de diferite evenimente și fenomene sociale;
- gradul de implicare în diferite activități cu conotație etică sau estetică etc.

D. Dezvoltarea armonioasă a conduitelor psihomotrice

- deprinderi psihomotrice de bază (locomoția, gesturile, mimica);
- jocurile dinamice și exercițiile fizice;
- rezistența la efort fizic etc.

În proiectarea curriculumului, trebuie să se țină seama de tipul și gradul deficienței elevului. În practica instructiv-educativă am întâlnit numeroase cazuri de elevi deficienți care au fost integrați în clase de elevi fără deficiențe și au avut evoluții spectaculoase la unele discipline. În cadrul activităților, au fost aplicate cu precădere metodele activ-participative care stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează interacțiunea cu realitatea înconjurătoare. Lucrul în perechi sau în grupe mici de elevi au facilitat comunicarea între ei, colaborarea sau sprijinul reciproc în realizarea sarcinilor sau temelor avute. Au fost toleranți unii cu alții, au luat decizii prin consultarea între ei, și-au exprimat opinii realizând o participare activă și înțelegere a realității înconjurătoare.

În cadrul lecțiilor se pot utiliza o serie de metode sau tehnici de lucru adaptate vârstei elevilor și nivelului lor de performanță. Prezint câteva metode aplicate în cadrul lecțiilor, care au dus la obținerea unui progres școlar al copiilor cu deficiențe.

A. Predicțiile în perechi - pot fi folosite în cadrul orelor de Limba și literatura română, Educație Civică sau Consiliere. Această activitate presupune o listă de cuvinte dintr-o povestire sau un text. Fiecare pereche trebuie să alcătuiască o scurtă compunere pe baza unei predicții în jurul listei de cuvinte. Elevii sunt încurajați să emită idei și să-și valorifice experiența personală pe care o au.

B. Știu - Vreau să știu - Am învățat - este o metodă des întâlnită mai ales în cadrul orelor de Limba română. Se alege o temă/ un subiect, se spune ce știu deja elevii despre tema

respectivă, apoi se formulează întrebări la care se așteaptă găsirea răspunsului în timpul lecției, iar la sfârșit se verifică ce au aflat nou după desfășurarea lecției.

C. Brainstormingul este o metodă aplicată individual sau în perechi în care elevii scriu pe hârtie toate lucrurile despre un subiect dat. De exemplu am cerut elevilor să scrie ce le vine în minte la auzul cuvântului copilărie în cadrul lecției de Limba și literatura română „La scăldat" după Ion Creangă. Inclusiv elevii cu CES au reușit să scrie numeroase cuvinte.

D. Ciorchinele este o metodă grafică de organizare şi integrare a informaţiei în cursul învăţării. Poate fi folosit la începutul lecţiei numindu-se ,,ciorchinele iniţial" sau după lectura textului, numindu-se „ciorchine revăzut". Este o metodă de brainstorming neliniară care stimulează găsirea conexiunilor dintre idei, presupunând următoarele etape:

- se scrie un cuvânt sau temă care urmează a fi cercetat în mijlocul tablei;
- se notează toate ideile care vin în minte în legătură cu tema respectivă în jurul acestuia, trăgându-se linii între acestea şi cuvântul iniţial;
- pe măsură ce se scriu cuvinte se trag linii între toate ideile care par a fi conectate;
- activitatea se opreşte când se epuizează toate ideile; încurajează elevii să gândească liber şi deschis;

Este o tehnică de căutare a căilor de acces spre propriile cunoştinţe pentru a înţelege un anumit conţinut.

E. Gândiţi - lucraţi în perechi, comunicaţi presupune o activitate de învăţare prin colaborare parcurgând următorii paşi:

- fiecare elev dintr-o pereche scrie despre un anumit subiect;
- cei doi parteneri îşi citesc reciproc răspunsurile şi convin asupra unuia comun;
- profesorul pune două – trei perechi să rezume conţinutul discuţiilor şi concluziile la care au ajuns partenerii de comun acord.

Este o modalitate simplă şi rapidă de învăţare prin colaborare pe grupe. La o întrebare pregatită anticipat de învăţător elevii pot găsi mai multe răspunsuri posibile.

Exemplu: Ce calităţi avea Cuza? „Ocaua lui Cuza" după Dumitru Almaş

Listă cu însuşirile personajului:

cinstit	credincios
omenos	drept
demn	viclean
corect	necinstit

arogant rău

Prin confruntarea răspunsurilor în perechi şi între perechi există premisele organizării informaţiilor acumulate în structuri cognitive prin realizarea de contexte noi de exersare a acestor conţinuturi şi duc la o învăţare bună.

F. Metoda R.A.I. „Răspunde-Aruncă-Interoghează” este o metodă de fixare şi sistematizare a cunoştinţelor, dar şi de verificare. Are la bază stimularea şi dezvoltarea capacităţilor copiilor de a comunica (prin întrebări şi răspunsuri) ceea ce au învăţat. Urmăreşte realizarea feed-back-ului printr-un joc de aruncare a unei mingi uşoare. Copilul care aruncă mingea trebuie să formuleze o întrebare din cunoştintele însuşite, copilului care o prinde. Cel care prinde mingea răspunde la întrebare, apoi o aruncă mai departe altui coleg, punând o nouă întrebare. Copilul care nu ştie răspunsul iese din joc, la fel ca şi cel care este descoperit că nu cunoaşte răspunsul la propria întrebare.

Elevii sunt încântaţi de această metodă – joc de constatare reciprocă a rezultatelor obţinute, modalitate care se constituie în acelaşi timp şi ca o strategie de învăţare ce îmbină cooperarea cu competiţia. Este o metodă de a realiza un feed-back rapid, într-un mod plăcut, energizant şi mai puţin stresant decât metodele clasice de evaluare. Se desfăşoară în scopuri constatativ – ameliorative şi nu în vederea sancţionării prin notă sau calificativ. Antrenaţi în acest joc cu mingea, chiar şi cei mai timizi elevi se simt încurajaţi, comunică cu uşurinţă şi participă cu plăcere la o activitate care are în vedere atât învăţarea cât şi evaluarea. Există şi un oarecare suspans care întreţine interesul pentru metoda R.A.I. Tensiunea este dată de faptul că nu ştii la ce întrebări să te aştepţi din partea colegilor tăi şi din faptul că nu ştii dacă mingea îţi va fi sau nu adresată. Această metodă este şi un exerciţiu de promptitudine, atenţia participanţilor trebuind să rămână permanent trează şi distributivă. Cadrul didactic supraveghează desfăşurarea jocului şi în final lămureşte problemele la care nu s-au găsit soluţii.

O altă direcție spre obținerea progresului școlar al copiilor cu CES este și terapia ocupațională care se constituie într-o disciplină care valorifică informații din domeniile anatomiei, fiziologiei, pedagogiei, psihologiei, sociologiei, antropologiei, științe care studiază comportamentul uman, realizând o sinteză informațională între cunoștințele provenite din diverse științe particulare. Emil Verza arată că terapiile ocupaționale sunt de mai multe feluri, dar pentru persoanele cu deficiențe cele mai semnificative se referă la ludoterapie, muzicoterapie, terapia prin dans și ergoterapia.

Specialiștii care aplică diferite forme de terapie ocupațională sunt preocupați, în principal, de următoarele aspecte:

- să realizeze însușirea de către subiect a unei deprinderi pierdute sau cu un nivel redus de funcționare;
- să contribuie la învățarea de noi deprinderi și abilități menite să le compenseze pe cele care au dispărut din diverse motive.

Jocul, ca modalitate de relație între individ și lumea obiectelor, constituie formula primară a acțiunii umane, o formă de organizare a cogniției, o formă de organizare a cunoașterii. Cântecul, jocurile muzicale, jocurile cu text și cântec, audițiile muzicale, modelajul, desenul, pictura, sculptura sau alte activități din sfera terapiilor ocupaționale contribuie la sporirea atenției, la dezvoltarea memoriei, gândirii, imaginației a tuturor proceselor psihice implicate în învățarea de tip școlar. Prin teoria „inteligențelor multiple" ale lui H. Gardner se recunoaște faptul că oamenii învață în moduri diferite și obțin progrese școlare tot în moduri diferite.

Copiilor le plac aceste metode activ-participative și chiar dacă uneori copiii cu CES nu le înțeleg pe deplin ei solicită să participe în număr cât mai mare la realizarea lecției.

Lista metodelor și tehnicilor este foarte vastă și poate fi folosită și îmbogățită în funcție de imaginația și creativitaea cadrului didactic și de activitățile de formare la care acesta a participat dar și în funcție de nivelul clasei la care predă.

Progresul școlar se obține treptat prin muncă și efort uriaș depus atât de cadrul didactic cât și de elev. Capacitatea de învățare a elevilor cu CES, ambianța și sprijinul familiei și a societății în general, influențeză foarte mult obținerea unui progres școlar real.

Bibliografie

1. Gherguț A. - *Educția incluzivă și pedagogia diversității*, Editura Polirom, Iași, 2016

2. Gherguț A.- *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale*, Editura Polirom, Iași, 2001

3. Oprea C. - *Strategii didactice interactive – repere teoretice și practice*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2006

Practici educaționale de integrare și incluziune

Prof. Nedelea Nicoleta-Doina
Colegiul Tehnologic *Grigore Cerchez* București

INTRODUCERE

Încă de la sfârșitul secolului XX, asigurarea accesului la educație pentru toți copiii și respectarea principiului șanselor egale de educație s-au aflat printre prioritățile politicilor educaționale promovate pe plan internațional. Realizarea acestora a necesitat modalități concrete de transpunere în practică, profesorul având un rol esențial în cadrul acestui proces, caracterizat de flexibilitate și toleranță față de diferențele fizice, socioculturale, lingvistice, psihologice existente între elevi. Astfel, școala trebuie să ofere tuturor posibilitatea de a învăța în funcție de ritmul, capacitățile și nevoile proprii și de a se exprima conform trăsăturilor individuale de personalitate. În contextul reformei sistemului românesc de învățământ, a fost creat cadrul legislativ necesar pentru integrarea elevilor cu nevoi speciale în diverse forme și instituții de învățământ. S-au extins astfel conceptul de integrare școlară și cel de incluziune. Integrarea școlară exprimă atitudinea favorabilă a elevului față de școala pe care o urmează, condiția psihică în care acțiunile instructiv-educative devin accesibile elevului, dar și consolidarea unei motivații puternice care susține efortul acestuia în munca de învățare, el putând fi considerat un colaborator în acțiunile desfășurate pentru educația sa, între solicitările formulate de școală și posibilitățile elevului de a le rezolva trebuind să existe o corespondență totală. Incluziunea școlară este un ansamblu de măsuri care urmăresc extinderea scopului și rolului școlii obișnuite, pentru a putea face față unei diversități mari de elevi, adaptându-și cerințele și condițiile astfel încât toți elevii să aibă posibilitatea de a învăța împreună, indiferent de dificultățile pe care le întâmpină.

MODALITĂȚI DE INTEGRARE ȘI INCLUZIUNE A ELEVILOR CU NEVOI SPECIALE

Dacă la începutul carierei mele didactice copiii cu nevoi speciale nu aveau nicio șansă la educație într-un mediu școlar normal, în timp au apărut preocupări care să răspundă nevoii lor de educație, evitându-se segregarea și discriminarea în raport cu semenii lor din comunitățile în care trăiesc. Treptat școala s-a adaptat cerințelor acestor copii, nu au mai fost ei obligați să se adapteze unui model sau mediu școlar.

Cerințele educative speciale (CES) reprezintă necesități educaționale suplimentare în raport cu obiectivele generale ale educației, particularizate în funcție de anumite tipuri de deficiențe. Elevii incluși în această categorie pot prezenta: deficiențe mentale, deficiențe fizice, deficiențe senzoriale (vizuale, auditive, kinestezice), deficiențe asociate, multiple, tulburări-socio-afective sau de comportament, autism, sindrom ADHD, dificultăți de învățare etc. Abordate din perspectivă individuală, cerințele educative speciale se raportează la o serie de caracteristici pe care le prezintă elevii, cum ar fi: diferite tipuri de deficiențe, contextul social în care aceștia trăiesc, particularitățile de dezvoltare fizică sau psihică. De aceea, cadrele didactice care lucrează cu astfel de elevi trebuie să țină seamă de următoarele principii cu valoare de repere metodologice: -să cunoască temeinic experiența de viață a elevului, sub toate aspectele de ordin biologic, psihologic și social pe care le presupune; -să identifice cunoștințele, priceperile, deprinderile, interesele, atitudinile elevului; -să cunoască foarte bine caracteristicile clasei de elevi, pentru a facilita integrarea elevilor cu CES; -să colaboreze cu familia elevului sau cu organismele de protecție socială, dacă este vorba de un copil instituționalizat; -să solicite sfatul și ajutorul specialiștilor în domeniu și să lucreze în echipă cu aceștia; -să se informeze și să se perfecționeze continuu din punct de vedere psihopedagogic și metodic; -să elaboreze un plan de intervenție personalizat (PIP) care să cuprindă: obiective pe termen mediu și scurt; metode și mijloace de realizare; perioada de intervenție; criterii de apreciere a progresului; metode și instrumente de evaluare. Pentru adaptarea educației la cerințele individuale impuse de diferențele existente între elevi și eu am utilizat planificarea individualizată a învățării. Au fost necesare informații despre elev și cerințele lui educative speciale, lămurite prin colaborarea cu părinții și psihologul școlii. Am putut astfel adapta conținuturile, metodele de predare, materialul didactic, timpul de lucru alocat, modalitățile de evaluare în funcție de cerințele speciale individuale, adică de problemele cu care se confruntă. De asemenea, am observat că în activitățile didactice destinate elevilor cu CES sunt necesare:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător posibilităților de înțelegere și verbalizare;
- antrenarea elevilor prin întrebări menite să verifice nivelul înțelegerii conținuturilor de către aceștia;
- acordarea de explicații suplimentare atunci când este cazul;
- realizarea unei comunicări clare, precise, concise, sistematizate;
- utilizarea unor materiale didactice adecvate;

- antrenarea mai multor elevi în realizarea unei sarcini comune de învățare;
- realizarea unei învățări active, participative, care să pună accent pe comunicare, relaționare, socializare.

Este și opinia exprimată de Daniel Mara în *Strategii didactice în educația incluzivă,* lucrare în care afirmă că: „Învățarea la copiii cu CES, ca proces de achiziție de noi cunoștințe și de formare a unor capacități cognitive, este mult mai eficientă dacă se realizează pe grupuri mici, dacă este activ participantă, cooperativă, partenerială și implicată la maximum posibil." Este recomandat ca, atunci când sunt organizate activități pe grupe în care există și elevi cu CES, să se evite marginalizarea acestora, subestimarea contribuției lor, dominarea activității întregului grup de către elevii fără cerințe speciale. Totodată trebuie evitată și acordarea excesivă de sprijin elevilor cu CES de către cei normali.

CONCLUZII

Dezvoltarea educației incluzive reprezintă modalitatea principală de realizare a atitudinilor și practicilor non-discriminatorii, a unei societăți democratice moderne. Școala incluzivă are menirea de a reacționa la cerințele copiilor, de a armoniza diferențele de învățare și de a asigura o educație permanentă pentru toți. Cel mai bine este să analizăm situațiile cu realism și obiectivitate, pentru a putea susține adaptarea și integrarea într-o societatea aflată în continuă transformare.

Bibliografie:

1. Gherguț, A. - *Educația incluzivă și pedagogia diversității*, Editura Polirom, Iași, 2016.
2. Gherguț, A.- *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe educative speciale,* Editura Polirom, Iași, 2006.
3. Mara, D. - *Strategii didactice în educația incluzivă*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2009.
4. Vrășmaș, T. - *Învățământul integrat și / sau incluziv*, Editura Aramis, București, 2001.
5. Zlate, S. - *Educația elevilor cu cerințe speciale și situații educative privind copiii cu CES,* Editura Valahia University Press, Târgoviște, 2007.

Integrarea copiilor cu cerințe educative speciale în învățământul de masă

Popescu Georgiana-Alina
Colegiul Economic *Maria Teiuleanu*, Pitești, jud. Argeș

Simțându-se excluși din viața socială s-a decis includerea elevilor cu nevoi speciale în învățământul de masă. Școala trebuie să fie egală tuturor și să ofere aceleași șanse de reușită fiecărui elev, indiferent dacă vorbim de copii superdotați sau vorbim de copii cu un nivel scăzut și deficiențe de învățare. Indiferent din ce categorie face parte un copil el poate beneficia de un program individual de predare-învățare-evaluare.

Un copil cu CES trebuie ajutat și motivat să participe activ la oră pentru a-i crește interesul pentru oră și pentru școală în general.

Principalul scop al școlii de masă în privința copilului cu CES o reprezintă integrarea lui în mediul școlar. Școala trebuie să urmărească progresul elevului care poate să devină capabil să își gestioneze singur problemele și poate raționa în rezolvarea de probleme plecând de la situații exemplificate în procesul educativ.

Adaptarea curriculum-ului la nivelul clasei reprezintă una dintre soluţiile propuse de către factorii abilitaţi. O calitate esenţială a curriculum-ului şcolar actual este aceea că vizează un grad mare de flexibilitate, astfel încât să permită fiecărui copil să avanseze în ritmul propriu şi să fie tratat în funcţie de capacităţile sale de învăţare. Pentru aceasta este nevoie ca formularea obiectivelor, stabilirea conţinuturilor instruirii, modalităţile de transmitere a informaţiilor în clasă şi evaluarea elevilor să se facă diferenţiat.

Incluziunea copiilor cu CES nu trebuie să rămână doar în seama cadrelor didactice, ea are nevoie și de o schimbare la diferite forme de învățământ, de organizarea școlilor și de un sistem de factori de implementare.

Doru Vlad Popovici afirma ,,...descriu următorii factori, nu înainte de a vorbi despre cadrul în care aceștia se dezvoltă, se consideră că educația incluzivă depinde de ceea ce fac profesorii în clasă, de modul în care școala își organizează educația și de un număr mare de fatori exteriori școlii,,.

Din categoria copiilor cu CES fac parte atât copiii cu deficienţe propriu zise, cât şi copiii fără deficienţe, dar care prezintă manifestări stabile de inadaptare la exigenţele şcolii. Din această categorie fac parte: copii cu deficienţe senzoriale şi fizice; copii cu deficienţe mintale, comportamentale; copii cu tulburări afective, emoţionale; copii cu handicap asociat;

copii cu dificultăţi de cunoaştere şi învăţare; copii cu deficienţe de comunicare şi interacţiune. Indiferent de vârsta pe care o au, copiii au sentimentul demnităţii personale; copiii cu CES sunt interiorizaţi, refuzând comunicarea cu oricine; uneori reacţionând violent la frustrare. În timp, personalitatea copilului se dezorganizează şi apar stări psihice negative: nesiguranţa, ezitarea, pierderea respectului şi încrederii.

Cum putem ajuta elevul cu dificultăţi de învăţare ?

În primul rând, învăţătorul trebuie să posede cunoştinţe care îl fac capabil să recunoască tulburarea de învăţare a copilului. Care sunt acele simptome, modele de comportament, care sugerează prezenţa tulburării de învăţare ?

În fazele ameliorate şi acute ale tulburărilor de învăţare apare o divergenţă între performanţele şcolare şi nivelul intelectual al copilului.

Performanţă scăzută, care apare în clasele primare, iar în cazul afecţiunilor mai puţin grave apare mai târziu. Astfel de disfuncţii sunt: dislexia, disgrafia, discalculia.

Un model comportamental tipic îl reprezintă tulburări ale atenţiei, hiperactivitate şi neurotizare secundară. În contextul colectivului, copilul nu acordă atenţie nici profesorului, nici colegilor, dispune de o necesitate motrică crescută, nu poate sta locului, eşecul sistematic datorat deficienţei intelectuale, respectiv faptului că elevul nu este capabil de performanţele colectivului, implică dezvoltarea unor simptome comportamentale neurotice secundare: ticuri, comportament inhibat, sau chiar opusul acestuia, comportament extravagant menit să compenseze deficienţele intelectuale. Sindromul cognitiv specific poate afecta una sau mai multe aptitudini.

Învățarea prin cooperare, ascultarea și acceptarea opiniilor, luarea împreună a deciziilor constituie momente active ale predării și învățării. Dacă strategiile tradiționale își propun cultivarea relațiilor de prietenie si înțelegere între copii, strategiile incluzive au un impact mai profund. Ele îi învață pe copii să se accepte așa cum sunt, indiferent de etichetele pe care societatea le pune și să colaboreze în vederea realizării obiectivelor de interes comun.

Integrarea copiilor cu CES se poate realiza nu numai prin activităţi educative şcolare, ci şi prin activităţi extracurriculare.

Activităţile extracurriculare de tipul vizitelor, excursiior şi drumeţiilor, permit dezvoltarea relaţiilor interpersonale şi o mai bună relaţionare a copiilor cu societatea, sporirea interesului de cunoaştere a frumuseţilor naturale şi de patrimoniu, formarea şi

dezvoltarea unor sentimente de preţuire a mediului natural, în vederea adoptării unui comportament ecologic adecvat.

Concursurile cu tematică diferită (sportive, artistice, pe discipline de studiu etc.) dezvoltă la elevii cu CES, spiritul de competiţie, de echipă, încrederea în forţele proprii, îi mobilizează la cooperare.

Educaţia integrată va permite copiilor cu CES să trăiască alături de ceilalţi copii, să desfăşoare activităţi comune, dobândind abilităţi în vederea adaptării, integrării şi devenirii lor ca şi ceilalţi.

Bibliografie

1. Gherguţ, A. - *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale. Strategii diferenţiate şi incluzive în educaţie*, Editura Polirom, Iaşi, 2006
2. Popovici, D. - *Învăţământul integrat sau incluziv*, Editura Corint, Bucureşti, 1998
3. Verza E. - *Tratat de psihopedagogie specială*, Editura Universității din București, 2011
4. Vrășmaș E. - *Introducere în Educaţia cerinţelor speciale,* Editura Credis, 2004

Increderea în sine a copiilor cu CES

Prof. Popescu Ramona – Ionela,
Liceul Tehnologic Costești

Copiii au nevoie de echilibru în educație. Așa cum numeroase studii au demonstrat, un model permisiv de educație nu aduce beneficii copilului, iar la polul opus, pedeapsa nu reprezintă o metodă disciplinară constructivă.

Încrederea în sine a unui copil cu CES este strâns legată de modul în care părinții și cei din jur, se poartă cu el. Încrederea în sine și dezvoltarea stimei de sine la copil reprezintă baza unei dezvoltări armonioase. Pentru a-i ajuta pe copii să devină autonomi, să facă față situațiilor dificile din viața de zi cu zi și să fie echilibrați din punct de vedere emoțional, părintele trebuie să fie disponibil față de nevoile copilului, să le discute și să le satisfacă, dar, în același timp, să se asigure că există limite și norme sociale generale, pe care copilul cu CES le poate înțelege.

Fiecare copil este diferit și trebuie apreciat pentru ceea ce este el, de aceea, este foarte important să evităm să ne comparăm copilul sau rezultatele sale cu alți copii și rezultatele lor. De asemenea, este foarte important să evităm reproșurile, critica și consecințele de tip pedeapsă. Fiecare greșeală poate fi abordată într-un mod pozitiv și explicată, astfel încât să înțeleagă unde a greșit, faptul că nu este în avantajul lui și ce ar trebui să facă pentru a repara acea greșeală.

Copilul cu CES trebuie încurajat să exploreze și să experimenteze activități și situații noi, consolidând astfel curajul și încrederea că poate depăși obstacolele și dificultățile cotidiene dezvoltând autonomia personală. Limitele clare, responsabilitățile oferite copilului, comunicarea și implicarea alături de copil în activități, dar mai ales laudele și aprecierile verbale pentru comportamentele pozitive, toate conduc la o dezvoltare frumoasă și la modelarea stimei de sine.

Putem evidenția comportamentele adecvate, pe care dorim să le menținem și care aduc beneficii copilului, făcându-l în același timp mai fericit și mai încrezător în forțele proprii prin descoperirea zilnică a lucrurilor pozitive pe care copilul le face, pentru care să-l apreciem și să-l lăudam.

Obiective urmărite în activitățile desfăşurate în scopul creşterii stimei de sine:

- facilitarea autocunoaşterii prin implicarea copiilor în activităţi specifice;
- evidenţierea aspectelor pozitive ale personalităţii copiilor şi valorificarea acestora;
- dezvoltarea unei imagini de sine pozitive;
- facilitarea accesului la informaţie în ceea ce priveşte integrarea socială şi orientarea în carieră a copiilor cu CES;

Modalităţi de îmbunătăţire a stimei de sine:

- crearea în familie a cât mai multe oportunităţi de succes, situaţii în care copilul să-şi identifice punctele tari;
- crearea unor situaţii în care copilul să-şi exprime în grup calităţile sau punctele tari;
- crearea de situaţii în care copilul şi adolescentul să aibă oportunitatea de a oferi ajutor celorlalte persoane (acţiuni comune în familie, activităţi de voluntariat, ajutor pentru copii cu nevoi speciale, ajutor oferit bunicilor/ bătrânilor);
- identificarea domeniilor de competenţă ale copilului şi adolescentului şi crearea situaţiilor în care acestea să fie utilizate cu succes;
- identificarea surselor de suport social, emoţional, instrumental, informaţional;

- dezvoltarea abilităţilor de comunicare, negociere, rezolvare de probleme, abilităţile de a face faţă situaţiilor de criză.

Copiii care au ADHD și autism. Cum se manifestă la ei bucuria? La ce vibrează?

Există diferențe în ceea ce privește nivelul abilităților, motivațiilor sau intereselor, însă sentimentul plăcut al bucuriei este același pentru toți copiii. Copiii cu ADHD și autism nu fac excepție. Unii dintre ei au interese cu adevărat speciale și încearcă să descopere cât mai multe despre universul propriu. O simplă interacțiune cu o carte sau o lectură despre dinozauri se poate transforma într-o pasiune de durată la unii copii. Copiii cu autism, care prezintă dificultăți la nivelul integrării senzoriale și au comportamente de autostimulare, sunt fascinați adesea de obiecte luminoase, care strălucesc, emit anumite sunete, care au texturi sau mirosuri interesante. Toate aceste lucruri pe lângă care un adult trece nepăsător, un detaliu al unui obiect, îi poate face curioși, fericiți și îi motivează să răspundă într-o sesiune de terapie. Fericirea vine atunci când cineva îi laudă, când ne jucăm ci ei, când sunt luați în brațe sau gâdilați, când se simt iubiți. Părinții pot găsi alături de copilul său momente de fericire, explorând împreună lucruri noi, ciudate, creative. Sunt strategii de terapie prin care copiii cu tulburări de spectru autist pot învăța să identifice mai bine emoțiile, reacțiile celorlalți, regulile sociale și efectele comportamentelor lor și trebuie să eliminăm mitul, conform căruia, un copil diagnosticat cu autism nu are emoții.Toți copiii experimentează gama largă a emoțiilor, se bucură, sunt triști, se entuziasmează și sunt curioși, descoperă alături de noi interesul pentru joc și învățare, indiferent de diagnostic, de vârstă și clasă socială.

Bibliografie:

1. Cosmovici, A., Iacob, L. - *Psihologie şcolară*, Editura Polirom, Iaşi, 1998
2. Creţu, Carmen - *Curriculum diferenţiat şi personalizat*, Editura Polirom, Iaşi 1998
3. Dumitru, I. Al. (2008) - *Consiliere psihopedagogică – baze teoretice şi sugestii practice,* Editura Polirom, Iaşi, 2008
4. Jigău, M. - *Consiliere şi orientare*, Institutul de ştiinţe ale educaţiei, Bucureşti, 2000
5. MEN, UNICEF - *Ghid managerial, Dezvoltarea practicilor incluzive în școli,* București, 1999

Elevul cu CES în școala românească

Prof. Ruță Cătălina Daniela
Școala Gimnazială *Virgil Calotescu* Bascov

Educaţia incluzivă şi integrată s-au impus nu doar ca alternative educaţionale moderne, ci au devenit, în ultimii 20 de ani, o realitate a sistemului educaţional românesc. Acest proces de integrare se regăseşte în primul rân în acceptarea diversităţii. Încurajarea condiţiilor de acceptare a „Celuilalt" înseamnă o intervenţie din start în reducerea posibilelor greşeli cu caracter educativ, didactic, psihologic sau medical.

Educaţia este recunoscută ca fiind unul din drepturile fundamentale ale omului şi a fost inclusă în Convenţia Naţiunilor Unite asupra Drepturilor Persoanelor cu Dizabilităţi. Studiile care abordează problematica persoanelor cu cerinţe (educative) speciale au impus vehicularea unor concepte şi sintagme precum: normalizare, egalizarea şanselor, integrare, educaţia integrată şi/sau incluzivă, recuperare funcţională, reabilitare funcţională şi integrare socio-profesională. Normalizarea presupune „asigurarea unor condiţii de viaţă corespunzătoare pentru persoanele cu cerinţe speciale, acceptarea acestora în cadrul societăţii sau comunităţii din care fac parte, fiindu-le asigurate aceleaşi drepturi, responsabilităţi şi posibilităţi de acces la serviciile comunitare (medicale, publice, educaţionale, profesionale, de timp liber, etc.) ca şi celorlalţi membri ai societăţii, în scopul dezvoltării şi valorificării optime a potenţialului de care dispun aceste persoane." Egalizarea şanselor include ansamblul de măsuri legislative, servicii sociale, instituţii care asigură pregătirea şcolară sau reconversia profesională puse la dispoziţia tuturor membrilor unei societăţi/ comunităţi, în mod particular avându-se în vedere persoanele cu dizabilităţi, astfel încât să se asigure o autentică valorificare a potenţialului psiho-fizic funcţional al acestora.

În domeniul educaţiei, egalizarea şanselor susţine şcolarizarea copiilor cu deficienţe/ dizabilităţi în sistemul general de învăţământ (în măsura posibilităţilor material şi a asigurării unui personal calificat în cadrulc omunităţii în care îşi derulează activitatea instituţia de învăţământ, dar şi în funcţie de particularităţile psiho-individuale ale copilului cu C.E.S.), precum şi cuprinderea în sistemul obligatoriu de învăţământ (grădiniţe şi învăţământul obligatoriu de 10 clase) a tuturor copiilor cu C.E.S., indiferent de tipurile de deficienţe/dizabilităţi, incluzând aici şi deficienţele grave, inclusive cele multiple, asociate. În

plan socio-cultural şi economic integrarea se referă la „acceptarea necondiţionată, includerea organică a tuturor persoanelor, luate împreună dar şi a fiecărui individ luat separat, în condiţiile unei enorme diversităţi a acestora, în limitele condiţiei umane.

Educația integrată se definește ca „ansamblu de măsuri aplicate categoriilor de populaţie ce urmărește înlăturarea segregării sub toate formele şi constituie o tendinţă dominant în abordarea persoanelor cu dizabilităţi, la nivelul politicilor sociale şi educative, reflectând un proces de trecere de la studiere, constatare şi explicare spre instituţionalizare şi normativizare (prin legi, declaraţii şi reglementări), devenind o practică obişnuită atât în lume, cât şi în ţara noastră. Educaţia integrată reprezintă o „modalitate instituţionalizată de şcolarizare a copiilor cu dizabilităţi (ca şi a altor copii cu cerinţe speciale) în şcoli şi clase obişnuite sau în structuri şcolare cât mai apropiate de cele obişnuite. Adoptarea, de către şcoala de masă, a ideologiilor educaţiei integrate impune adaptări la nivelul procesului de predare-învăţare-evaluare – prin întocmirea unor documente speciale concretizate în programele de intervenţi personalizată (PIP) şi programele educative personalizate (PEP). Aceste documente implică:

- activităţi de învăţare individualizată, desfăşurată sub îndrumarea unui cadru didactic specializat (profesorul de sprijin sau profesorul itinerant) care îl completează pe cadrul didactic de specialitate;
- adaptarea curriculumului, realizată de către cadrul didactic specializat (profesorul de sprijin sau profesorul itinerant), împreună cu cadrul didactic de specialitate;
- alegerea unor conţinuturi ale învăţării care să respecte atât cerinţele curriculumului şcolii de masă, cât şi posibilităţile reale de comprehensiune şi operare cu aceste conţinuturi ale copilului cu C.E.S., toate acestea în aşa fel încât să nu fie deteriorată calitatea învăţării pentru ceilalţi copii;
- aplicarea unor strategii de predare-învăţare care să faciliteze operarea cu conţinuturile învăţării, atât pentru elevul cu C.E.S. cât şi pentru ceilalţi elevi;
- gestionarea diferenţiată a timpului – se ştie că fiecare individ are nevoie de timp pentru procesarea noilor informaţii; această perioadă de timp diferă de la copil la copil; una dintre caracteristicile de dezvoltare psihică a copilului cu C.E.S. (mai ales acolo unde există deficienţă mintală) constă în nevoia unei perioade de timp mai îndelungate pentru procesarea informaţiei noi;

- organizarea spaţiului clasei – trebuie să ţină cont de copilul cu C.E.S. şi de tipul deficienţei acestuia;
- utilizarea resurselor (atât a celor materiale, cât mai ales a celor umane) – facilitează integrarea copilului cu C.E.S. prin „ajutorul" pe care îl acordă în procesul instructive educativ.
- managementul clasei – trebuie să aibă în vedere organizarea activităţilor instructiv educative în forme flexibile de instruire; munca în echipe permite adaptări mai obiective ale procesului instructiv-educativ la particularităţile psiho-fizice ale copilului cu C.E.S., prin fixarea unor obiective operaţionale diferenţiate, alegerea unor conţinuturi accesibile copilului cu C.E.S., aplicarea de strategii diferenţiate de predare, etc.
- adaptări ale instrumentelor de evaluare, cu accent pe formele de evaluare continuă care monitorizează progresul individual şi facilitează planificarea activităţilor instructiv-educative pentru toţi elevii.

Educația incluzivă se bazează pe modificări, transformări ale şcolii (din punctul de vedere al organizării, al scopurilor trasate, al îmbunătăţirii instrucţiei şcolare, etc.) pentru a putea susţine participarea la procesul de învăţământ a tuturor elevilor din cadrul unei comunităţi. Ea presupune un proces de adaptare continuă a instituţiei de învăţământ, astfel încât să se asigure permanent valorificarea resurselor material şi umane existente, în vederea susţinerii şi asigurării suportului necesar tuturor participanţilor la educaţie. Reabilitarea funcţională şi inserţia socio-profesională reprezintă un sistem de acţiuni complexe care vizează înlăturarea barierelor de natură fizică, medicală, psihopedagogică, psihologică şi socială care pot să apară în calea inserţiei socio-profesionale a persoanelor cu dizabilităţi.

Principii generale ale educaţiei integrate sunt:

- principiul dreptăţii sociale,
- principiul egalităţii şanselor,
- principiul opţiunii şi deciziilor reale,
- principiul noncategorizării,
- principiul nonsegregării,
- principiul normalizării,
- principiul dezinstituţionalizării,
- principiul integrării,
- principiul incluziunii.

Principii specifice ale educaţiei integrate:

- principiul respectării proporţiilor naturale,
- principiul libertăţii de opţiune instituţională,
- principiul eterogenităţii globale,
- principiul valorificării diferenţelor,
- principiul continuităţii în integrare,
- principiul colaborării continue şi intense în educaţia integrată,
- principiul adaptării, dezvoltării şi diversificării curriculare,
- principiul interacţiunii în predare,
- principiul asigurării şi dezvoltării reţelelor de sprijin,
- principiul intervenţiei timpurii,
- principiul evaluării în raport cu nevoile.

Ca orice activitate umană, şi educaţia integrată este orientată spre nişte finalităţi specifice. Caracteristic educaţiei integrate, sub acest aspect, este faptul că, deşi finalităţile cu un grad mai mare de generalitate (ideal, scopuri) îi aparţin, obiectivele cu un grad mai mic de generalitate (obiective cadru/competențe generale, obiective de referinţă/competențe specifice, uneori şi o parte a obiectivelor operaţionale) aparţin curentului principal al educaţiei.

Educaţia integrată își construieşte finalităţile cu un grad mare de generalitate pornind de la curentele ideologice venite din orientările umaniste ale ştiinţelor socioumane şi care promovează ideile de diversitate umană, normalizare, egalizare a şanselor şi de integrare. În ciuda faptului că are propriile finalităţi (până la un punct), educaţia integrată se vede obligată să-şi alinieze aceste finalităţi la cele ale curentului şi politicii generale a educaţiei. Astfel, educaţia integrată îşi operaţionalizează finalităţile educaţionale prin adaptări şi modificări de diferite grade de complexitate ale finalităţilor curentului principal al educaţiei. Obiectivul principal al educaţiei integrate (echivalentul idealului educativ) îl reprezintă asigurarea accesului egal la educaţia de bază pentru toţi membrii unei societăţi/ comunităţi. Scopurile educaţiei integrate prezintă particularitatea de a avea ca obiect principal copilul cu C.E.S., dar vizează modificări atitudinale şicomportamentale ale copilului valid faţă de copilul cu C.E.S., părând adesea mai degrabă consecinţe implicite ale aplicării politicilor de educaţie integrată. Scopurile educaţiei integrate se constituie într-un corpus care variază în funcţie de particularităţile socio-economice şi culturale ale unei societăţi/ comunităţi, dar care, per ansamblu, vizează următoarele aspecte:

- dezvoltarea sentimentului de apartenenţă la aceeaşi societate/comunitate
- dezvoltarea unor comportamente adaptative natural pentru toţi copiii
- dezvoltarea relaţiilor de prietenie între toţi copiii
- dezvoltarea unor conduit dezirabile
- sensibilizarea elevilor valizi faţă de capacităţile şi nevoile copiilor cu CES
- dezvoltarea încrederii în sine a copiilor cu C.E.S. prin interacţiunile cu ceilalţi membri ai comunităii
- dezvoltarea capacităţilor intelectuale şi a abilităţilor pentru toţi elevii (elevii valizi şi elevii cu C.E.S.).

Bibliografie:

1. Alexandru, C. - *Copiii cu dizabilități multiple. Educația incluzivă – deziderat al societății contemporane*, Editura MacPixel, Timișoara, 2008
2. Cucoș, C. - *Pedagogie*, Editura Polirom. Iași, 1996
3. Stanciu, M., Petrescu, E. - *Copiii cu dizabilități,* București: UNICEF, România, 2013
4. Roșan, A. - *Psihopedagogie specială*, Editura Polirom, Iași, 2015

.

Rolul activităților extracurriculare în dezvoltarea personalității elevilor cu CES

Prof.Stana Monica Nicoleta
Liceul Tehnologic, Costești

Activitățile extracurriculare au un rol important în dezvoltarea personalității elevilor cu CES, deoarece prin acest tip de activități elevii vor fi integrați în realitatea sociala normală. Dezvoltarea personalității elevului trebuie să ocupe locul principal indiferent de tipul de educație care trebuie să fie deschisă, tolerantă, prietenoasă şi democratică, naturală prin eterogenitatea ei care îi valorizează şi integrează pe toţi copiii, adaptându-se la diversitatea de cerinţe educaţionale, la particularităţile de învăţare şi dezvoltare ale fiecărui copil.

Este acceptată în prezent noţiunea de „CES" care desemnează necesităţile educaţionale complementare obiectivelor generale ale educaţiei speciale, necesităţile care

solicită o şcolarizare adaptată particularităţilor individuale şi / sau caracteristice unei deficienţe precum şi o intervenţie specifică, prin metode de reabilitare/ recuperare corespunzătoare.

Activitățile extracurriculare sunt activități educative care modelează eul, socializarea permiţând elevilor cu CES învăţarea realităţii sociale, pentru că ei se vor integra în realitatea socială normală. Prin urmare, rolul profesorului este acela de a-i face pe elevi să-și conştientizeze propriile posibilități, sa aibă capacitatea de a lua decizii, de a fi stăpâni pe ei. Acest lucru se poate realiza nu numai prin activităţi educative şcolare, ci şi prin activităţi extracurriculare. Este necesară o riguroasă planificare, organizare şi desfăşurare a acestor tipuri de activităţi în relaţie directă cu posibilităţile reale ale elevilor şi pentru a veni în întâmpinarea cerinţelor pe care elevii respectivi le resimt în raport cu actul educaţional.

Activităţile extracurriculare au un rol important pentru elevii cu CES constând în faptul că prin ele se poate realiza mai uşor socializarea acestora. În funcţie de specificul lor, aceste activităţi dezvoltă la elevi priceperi, deprinderi şi abilităţi cognitive şi comportamentale, mult mai solide, pentru că, desfăşurându-se în afara cadrului tradiţional al sălii de clasă, ele permit contactul direct cu realitatea socială și cu mediul înconjurător.

O importanță deosebită în educația acestor elevi o au activităţile extracurriculare de tipul vizitelor, excursiilor şi drumeţiilor care permit dezvoltarea relaţiilor interpersonale şi o mai bună relaţionare a copiilor cu societatea; creșterea interesului de cunoaştere a mediului înconjurător, formarea şi dezvoltarea unor aptitudini de protejare a mediului natural, în vederea adoptării unui comportament ecologic adecvat.

Antrenarea și încurajarea participării elevilor cu CES la concursuri și activități cu tematică diferită (protejarea mediului înconjurator și ecologie, artistice, desen, activități antreprenoriale, etc.) dezvoltă la elevii cu CES, spiritul de competiție, de echipă, îi mobilizează la cooperare şi le dezvoltă încrederea în forţele proprii. Dintre concursurile organizate cu elevii clasei unde sunt profesor diriginte, menţionez: *Micul antreprenor, Să protejăm natura, Fenomene și dezastre naturale pe înțelesul tuturor*.

Antrenarea elevilor cu CES la activităţi cultural-artistice îi ajută să își descopere propriile talente și înclinații artistice. Cu ocazia Serbărilor de Crăciun, elevii au susținut un concert de colinde, ocazie care a permis socializarea și punerea în valoare a acestora.

Rezultate foarte bune o are terapia prin teatru care nu vindecă deficienţa, dar schimbând mediul pentru elev, efectul deficienţei este mai puţin evident. Experienţa practică a

demonstrat că arterapia creează la elevii cu dizabilităţi, puternice emoţii şi sentimente, dezvoltă autonomia personală şi favorizează socializarea. Elevul va fi pus în situaţia de a exersa o diversitate de comportamente, de a se transpune în „pielea" unor personaje și de a adopta un anumit mod de comportare, i se oferă ocazia de a acţiona efectiv pe baza unor reguli de comportare civilizată, de a exersa în mod direct deprinderi, comportamente și socializare cu alte persoane.

Formarea și dezvoltarea personalităţii elevului cu cerințe educaționale speciale se face în cadrul obiectivelor educative generale, comune tuturor elevilor, numai că mijloacele de realizare sunt diferite și selectate cu atenție pentru fiecare elev în parte.

Bibliografie:

1. Carasel, A., Lazăr,V. - *Psihopedagogia activităţilor extracurriculare*, Editura Arves, Craiova, 2008

2. Popovici, D. - *Învăţământul integrat sau incluziv*, Editura Corint, Bucureşti, 1998

Strategii şi intervenţii utilizate în activitatea şcolară şi extraşcolară în cazul elevilor cu CES

Prof. Stănculescu Magdalena
Şcoala Gimnazială *Tudor Cornel* Ungheni,
Şcoala Gimnazială „Prof. univ. dr. Ion Stoia" Căldăraru

Copilăria reprezintă cea mai importantă perioadă din viaţa copilului, întrucât este marcată de momente care influenţează succesul de mai târziu la şcoală şi în viaţă. În viaţa de zi cu zi, ne confruntăm cu tot felul de evenimente care au un ecou pozitiv sau negativ în viaţa noastră interioară. Sensul pe care îl dăm experienţelor avute ne ajută să realizăm în viaţă o serie de transformări, atât psihice, cât şi fizice. Tăria psihică de care dau dovadă unele persoane în faţa evenimentelor stresante, faptul că sunt optimiste, determină obţinerea de beneficii sau dezvoltări personale. Intervenţia adultului asupra copilului în această perioadă este fundamentală.

În ultimii ani, învăţământul românesc a cunoscut o serie de transformări menite a spori eficienţa în raport cu noile provocări ale societăţii contemporane. Reformele promovate

în această perioadă au menirea de a muta centrul educaţiei asupra elevului, văzut ca principal beneficiar al procesului instructiv-educativ. Un accent din ce în ce mai pronunţat este pus în ultima vreme asupra persoanelor cu nevoi speciale, pentru a li se asigura şanse egale în ceea ce priveşte accesul la cultura şi standardele de viaţă cât mai apropiate de cele ale comunităţii. Dar, aspectul cel mai important este dat de participarea tuturor copiilor la programul educativ, fiecare după forţele şi posibilităţile sale.

Tot ceea ce se întâmplă în jurul nostru invită la o revalorizare a locului educaţiei în contextul vieţii contemporane. Ca proces, învăţarea implică o serie de componente psihice, diferite de la un copil la altul. Respectarea diferenţelor individuale duce la crearea unor situaţii de învăţare care să permită copiilor, procesul pe căi diferite, pentru realizarea aceloraşi obiective. Astfel, se urmăreşte crearea situaţiilor de învăţare care să determine o participare activă a copilului în procesul de învăţare prin interacţiuni directe.

Învăţarea individualizată poate fi definită ca o acţiune a cadrului didactic în direcţia proiectării şi realizării activităţii educative în funcţie de particularităţile biopsihosocioculturale ale fiecărui copil.

Cerinţele educative speciale (CES) se referă la cerinţele în plan educativ ale unor categorii de persoane, cerinţe consecutive a unor disfuncţii sau deficienţe de natură intelectuală, senzorială, psihomotrică, fiziologică, etc. sau ca urmare a unor condiţii psiho – afective, socio – economice sau de altă natură (mediul familial, condiţii de viaţă precare, etc.) care plasează elevul într-o stare de dificultate în raport cu cei din jur. CES este un concept care abordează educaţia pornind de la ceea ce poate copilul, şi nu de la ceea ce nu poate.

În categoria copiilor cu CES sunt incluşi atât copiii cu deficienţe propri zise, cât şi copii fără deficienţe, dar care prezintă manifestări de inadaptare la exigenţele şcolii.

Copii cu CES pot prin joc să-şi exprime propriile capacităţi. Astfel, copilul capătă prin joc informaţii despre lumea în care trăieşte, intră în contact cu oamenii şi cu obiectele din mediul înconjurător şi învaţă să se orinteze în spaţiu. Datorită faptului că se desfăşoară mai ales în grup, jocul asigură socializarea. Jocurile trebuie adaptate în funcţie de deficienţa copilului.

Elevii cu CES au nevoie de un curriculum diferenţiat, de programe de terapie lingvistică, de tratament logopedic specializat, de programe specifice de predare- învaţare-evaluare specializate, adaptate abilităţilor de de citire, scriere, calcul, de programe terapeutice pentru tulburări motorii, dar şi de consiliere şcolară şi vocaţională personală şi a familiei.

Stilul de predare trebuie să fie cât mai apropiat de stilul de învăţare, fiind nevoie de ajutor suplimentar din partea profesorilor, şi chiar a colegilor.

În procesul de predare-învăţare-evaluare la copiii cu CES alături de adaptarea metodelor şi mijloacelor este importantă şi stimularea încrederii în sine, a motivaţiei pentru învăţare, încurajarea independenţei şi a eforturilor, încurajarea şi aprecierea pozitivă în realizarea sarcinilor şcolare, folosirea frecventă a sistemului de recompense, încurajări, laude, întărirea pozitivă, astfel încât să fie încurajat şi evidenţiat cel mai mic progres. Crearea unui climat afectiv pozitiv, confortabil, cooperarea din partea colegilor, formarea unei atitudini pozitive a colegilor, sarcinile împărţite în etape mici, realizabile, centrarea învăţării pe activitatea practică, folosirea unui limbaj simplu, accesibil nivelului de înţelegere, încurajarea tentativei de comunicare sunt strategii şi intervenţii foarte utile în procesul educativ în cazul elevilor cu CES.

Un rol important îl deţine şi aşezarea în bancă a elevilor cu deficienţe, de obicei în primele bănci, astfel încât să nu le distragă atenţia restul colegilor, dar să fie aşezaţi pe cât posibil în apropierea elevilor care sunt acceptaţi de colectiv ca modele pozitive .

Activităţile să fie bine planificate, organizate, structurate iar profesorul să folosească o mimică binevoitoare, o atitudine deschisă, să fie ferm, consecvent, să folosească înţelegerea şi calmul ca modalitate de stingere a manifestărilor agresive, dar şi să să aprecieze limita de suportabilitate a elevului.

Educaţia, ca acţiune socială organizată, se desfăşoară într-un cadru constituit pe baza valorilor perene şi cu participarea tuturor factorilor educaţionali. Cunoaşterea fiecărui elev este una din cele mai importante provocări pentru un cadru didactic, de aceea fiecare elev trebuie tratat ca o individualitate unică şi nu ca parte a unui grup. Dezvoltarea materialelor de învăţare adecvate nevoilor individuale şi potenţialului constituie baza abilităţilor utile în timpul şcolii, dar mai ales după aceea.

Bibliografie:

1. Badea A., Anghel M. M., Postelnicescu C. G. - *Educaţia incluzivă – dimensiuni, provocări, soluţii pentru o şcoală a diversităţii*, Ed. Ars Libri, Buzoeşti 2019
2. Crişan A.- *Curriculum diferenţiat şi personalizat*, Ed. Polirom, Iaşi , 1998
3. Mara D.- *Strategii didactice în educaţia incluzivă*, EDP, Bucureşti, 2004

Implicarea elevilor cu CES și a elevilor din categorii dezavantajate în activitatea școlară și extrașcolară

Prof. Stoian Preda Tatiana
Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Actualele activități instructiv-educative sunt centrate pe individualitatea tinerilor, de aici și nevoia de a utiliza metode variate de predare, selectate atent, în funcție de personalitatea și nevoile celor care urmează a fi educați. Astfel, în activitatea didactică este indicat să putem identifica din timp elevii cu un potențial crescut sau scăzut, în diferite domenii de activitate.

Pe lângă studiu, tinerii trebuie să fie și conștienți de lumea exterioară și de ce se întâmplă în jurul lor. Cu alte cuvinte, dezvoltarea individului trebuie să se facă pe două planuri: intelectual și fizic.

Activitățile extrașcolare sunt foarte utile pentru majoritatea elevilor, cu atât mai mult cu cât sunt unii dintre ei care nu au cea mai bună viață de familie. În cazul unui astfel de tânăr, activitățile extracurriculare sunt binevenite deoarece, pe termen lung îi pot schimba optica asupra vieții și îl pot orienta spre un drum mai bun, iar pe termen scurt îi pot crea o stare de bine. Dacă acasă îi lipsește „mentorul", persoana care să îl ghideze, tânărul va căuta unul afară, așa că este indicat să fie un adult responsabil, un profesor, un îndrumător.

Un alt aspect pozitiv al activităților extracurriculare este faptul că îl fac pe individ mai responsabil, iar această responsabilitate îl pregătește pentru viitor. De asemenea, implicarea în activități extracurriculare ajută individul să întâlnească oameni noi, cu experiențe diferite, îl ajută să-și facă prieteni, să socializeze, acest aspect fiind foarte important în cazul tinerilor care întâmpină dificultăți de comunicare cu semenii lor.

Activitățile extracurriculare sunt variate, astfel încât tinerii pot fi implicați, în funcție de interesele fiecăruia. Nu este necesar ca elevii să exceleze în aceste activități atâta timp cât la sfârșit asimilează niște experiențe noi care îi vor ghida mai departe.

Educația extrașcolară își are rolul și locul bine stabilit în formarea personalității copiilor, identificarea și cultivarea corespondenței optime dintre aptitudini, talente, cultivarea unui stil de viață civilizat, precum și stimularea comportamentului creativ în diferite domenii.

Activitățile extrașcolare se desfășoară într-un cadru informal, ce permite elevilor cu dificultăți de afirmare în mediul școlar să reducă nivelul anxietății şi să-şi maximizeze potențialul intelectual.

Ca exemple de activități extrașcolare care se pot realiza cu elevii și pe care aceștia le agreează foarte mult pot enumera:

- Vizitele în diferite locații (muzee, expoziții, monumente, case memoriale locuri istorice sau religioase) constituie un bun prilej de a intui şi prețui valorile naționale culturale, folclorice şi istorice.
- Vizitele la agenți economici sunt extrem de utile pentru orientarea în carieră.
- Vizionarea emisiunilor muzicale, de teatru de copii, distractive sau sportive, stimulează și orientează copiii spre unele domenii de activitate: muzică, sport, poezie, pictură.
- Excursiile și taberele școlare contribuie mult la socializarea copiilor, la educația pentru viață, dar și la îmbogățirea bagajului de cunoștințe din diverse domenii.
- Spectacolele constituie o formă de activitate extracurriculară care începe încă de la grădiniță și continuă în școală, mai apoi în viața personală. Copilul pătrunde în lumea minunată a artei, în majoritatea cazurilor în rolul de spectator și prea puțin în cea de creator. Spectacolele creează impresii puternice și își pune clar amprenta asupra copiilor care posedă talente încă nedescoperite.

Copiii, în cadrul activităților extrașcolare, acumulează o serie de cunoștințe deoarece sunt puși în contact direct cu obiectele și fenomenele din natură, cu oameni și comportamentele acestora.

Astfel de activități sunt de o reală importanță într-o lume dominată de mass media care nu face altceva decât să contribuie la transformarea copiilor în niște persoane incapabile de a se controla comportamental, emoțional și mai presus de toate, slabi dezvoltați intelectual.

Activitățile extrașcolare, bine pregătite, sunt atractive la orice vârstă. Ele stârnesc interes, produc bucurie, facilitează acumularea de cunoștințe, chiar dacă necesită un efort suplimentar din partea organizatorilor. Copiilor li se dezvoltă spiritul practic, operațional, dând posibilitatea fiecăruia să se afirme conform naturii sale. Copiii se autodisciplinează prin faptul că în asemenea activități se supun de bună voie regulilor, asumându-și responsabilități. Dascălul are, prin acest tip de activitate, posibilități deosebite să-și cunoască elevii, să-i dirijeze, să le influențeze dezvoltarea, să realizeze mai ușor și mai frumos obiectivul principal - pregătirea copilului pentru viață..

Activitățile extracurriculare sunt apreciate atât de copii, cât și de factorii educaționali în măsura în care valorifică și dezvoltă interesele și aptitudinile copiilor, organizează într-o manieră plăcută și relaxantă timpul liber al copiilor, formele de organizare sunt din cele mai

ingenioase, cu caracter recreativ, copiii au teren liber pentru a-și manifesta în voie spiritul de inițiativă, au un efect pozitiv pentru munca desfășurată în grup, sunt caracterizare de optimism și umor, creează un sentiment de siguranță și încredere tuturor participanților, contribuie la dezvoltarea armonioasă a copiilor.

Atât activitățile curriculare cât și cele extracurriculare nu trebuie doar să educe pe tineri în spiritul societății actuale, ei trebuie să fie învățați și să se adapteze. Astfel, ei vor fi pregătiți pentru o lume care va fi „a lor".

Rolul terapeutic al activităților extracurriculare constă în faptul că prin ele se poate realiza mai ușor socializarea copiilor cu CES. În funcție de specificul lor, aceste activități dezvoltă la elevi priceperi, deprinderi și abilități cognitive și comportamentale, mult mai solide, pentru că, desfășurându-se în afara cadrului tradiţional al sălii de clasă, ele permit contactul direct cu realitatea socială.

Activitățile extracurriculare de tipul vizitelor, excursiilor şi drumeţiilor, permit dezvoltarea relaţiilor interpersonale şi o mai bună relaționare a copiilor cu societatea, sporirea interesului de cunoaștere a frumuseților naturale şi de patrimoniu, formarea şi dezvoltarea unor sentimente de preţuire a mediului natural, în vederea adoptării unui comportament ecologic adecvat.

Concursurile cu tematică diferită (sportive, artistice, pe discipline de studiu, etc.) dezvoltă la elevii cu CES spiritul de competiție, de echipă, îi mobilizează la cooperare şi le dezvoltă încrederea în forțele proprii. Desfășurarea de competiții între elevii cu CES și cei din școlile de masă facilitează depășirea sentimentului de marginalizare și permite valorizarea potențialului aptitudinal al copiilor cu deficit de intelect.

Participarea copiilor cu CES la activități cultural-artistice constituie puncte de referință, jaloane care-i duc spre autocunoaștere, matricea spirituală în care un copil își descoperă treptat propria sa identitate, rostul său în lume.

Deci, formarea personalității deficientului mintal se face în cadrul obiectivelor educative generale, comune tuturor elevilor, numai că mijloacele de realizare sunt diferite.

Bibliografie:

1. Carasel, A.; Lazăr, V. - *Psihopedagogia activităţilor extracurriculare,* Editura Arves, 2008
2. Popovici, D. - *Învățământul integrat sau incluziv,* Editura Corint, București, 1998
3. Popescu, G; Pleșa O. - *Handicap, readaptare, integrare,* Editura Pro Humanitas, București,

Participarea elevilor cu CES la viața școlară

Prof. Șerban Vasile
Școala Gimnazială *Prof. Emil Negoiță* Miroși, jud. Argeș

Elevii au nevoie să-și însușească procesul de învățare și să li se ofere posibilitatea de a-și exprima opiniile. Caracterul activ în luarea deciziilor și implicarea în activitățile școlii conturează un sentiment de apartenență și pot ajuta elevii să dezvolte competențe sociale și de conducere. Eforturile proactive de a-i integra pe elevii marginalizați și de a asigura faptul că vocile lor sunt ascultate sunt esențiale.

Toate statele membre UE prevăd, în propriile legi sau coduri generale pentru educație, un anumit grad de participare a copiilor. În multe țări, participarea copiilor este promovată în școli prin intermediul unor mecanisme formale, precum consilii școlare sau programe cu o anumită destinație. Cu toate acestea, există un decalaj între legislație și punerea ei în aplicare, iar elevii nu au mereu o influență reală în deciziile legate de aspectele fundamentale ale experienței școlare și ale procesului de învățare.

Ar trebui să existe suficient timp pentru dialog în clasă, ca și pentru discuții în contextul unor consilii sau consultări între elevi pe probleme legate de viața în școală și de experiența de învățare. Contribuțiile elevului ar trebui să fie luate în considerate pe deplin în cadrul deciziilor ulterioare. Practicile de succes includ:

- activități de predare și învățare interactive și bazate pe dialog (de exemplu, în grupuri mici), ceea ce dezvoltă oportunitățile pentru elevi de a vorbi cu mai multă ușurință despre probleme care au impact asupra procesului de învățare;
- proiecte școlare care implică toată comunitatea din școală (precum proiectele *Școala altfel*) și atribuie elevilor roluri de lider în aspecte cheie;
- sondaje, chestionare și alte metode de consultare pentru a obține opiniile elevilor;
- participarea semnificativă a elevilor în procesele de luare a deciziilor în școală prin reprezentarea în comitetele/consiliile școlare și în procesele de evaluare și îmbunătățire școlară.

Implicarea și motivarea elevilor de a participa la ore rămâne una dintre cele mai mari provocări ale profesorilor de azi. Interesul acordat de către elevi activităților la clasă este

esențial pentru învățare și dezvoltare personală - cu cât un elev este mai implicat la oră, cu atât acordă mai multă atenție subiectului și absoarbe mai bine noțiunile predate.

Să menții un elev implicat presupune mai mult decât a-l păstra atent pe parcursul orelor. Implicarea autentică se manifestă la trei niveluri:

- implicarea comportamentală – când elevul dă dovadă de o purtare bună la ore și în pauze;
- implicarea emoțională – când elevul apreciază activitățile la care ia parte și îi face plăcere să participe;
- implicarea cognitivă – când elevul depune efort activ pentru a înțelege mai bine un anumit subiect.

Pentru a spori implicarea la clasă, este important că profesorii să urmărească nivelurile mai sus menționate.

Este necesar să înțelegem că motivația de a se implica în activitatea la clasă reprezintă o provocare pentru orice elev, chiar și pentru cei mai competenți.

De asemenea, nivelul de interes al elevului va oscila de la o zi la alta, influențat de diverși factori interni sau externi, ca de exemplu:

- elevul nu are încă dezvoltată nicio abilitate legată de subiectul predat;
- elevul cunoaște deja subiectul predat și nu se simte îndeajuns de stimulat;
- elevul are dificultăți în a învăța și reține informația predată;
- metoda de predare nu este adaptată stilului de învățare al elevului;
- lipsa de încurajare din partea profesorului;
- experienţe anterioare neplăcute, legate de respectivul subiect (evaluări negative, critici etc.);
- faptul că elevul nu vede relevanţa subiectului/activităţii, raportat la viaţa de zi cu zi – factor care, la nivel liceal, începe să devină un leit-motiv al lipsei motivației de a învăța;
- probleme personale ale elevului, atât în cadrul cât și în afara şcolii.

Pentru a crește nivelul de interes și implicare al elevilor în timpul orelor, este necesar ca activitățile derulate să respecte câteva cerințe:

- elevii să înțeleagă și să împărtășească scopurile și sarcinile proiectului / activității;
- rolul elevilor să fie semnificativ și să nu servească drept decor pentru acțiunile profesorilor;
- toți cei implicați să fie apreciați, ascultați și luați în serios.

Participarea elevilor nu trebuie înțeleasă ca referindu-se exclusiv la acțiuni legate de materia predată, ci și ca un proces în care aceștia se informează, analizează un anumit subiect, adoptă o anumită poziție față de o situație, se consultă și cooperează pentru diverse proiecte ce vizează atât clasa, materia predată cât și proiecte mai ample ale școlii.

Bibliografie

1. Bandilă A., Rusu C. - *Dicţionar selectiv: psihopedagogie specială, defectologie medico-socială*, Editura Pro Humanitate, București, 1999
2. Enea V. - *Intervenţii psihologice în şcoală*, Editura Polirom, 2019
3. Velea L. S.,Toderaș N.,Ionescu M. - *Participarea elevilor în şcoală şi în comunitate*, Editura Agata, 2006

Modalități de implicare a elevilor cu CES în activități școlare și extrașcolare

Prof. Violeta Telescu
Liceul Tehnologic, Costești, jud. Argeș

Integrarea elevilor cu CES în învățământul de masă a făcut ca în ultimii ani să ne confruntăm cu problematica implicării acestora în activitățile școlare și extrașcolare.

De ce reprezintă pentru mine o reală provocare să lucrez cu elevii cu CES? Pentru că m-am confruntat de-a lungul carierei cu foarte puține cazuri, dar în ultimii 5 ani numărul acestora a crescut și am ajuns să avem la mai multe clase unul sau doi elevi care necesită o atenție specială. Recunosc că am participat la câteva cursuri de formare care m-au ajutat într-o oarecare măsură în activitatea pe care o desfășor cu acești elevi însă în teorie situația este mult mai ușor de gestionat decât în practică. Deși eu și colegii mei ne putem numi *norocoși* pentru că acești elevi au o comportare normală, efortul de a lucra cu ei în colective este considerabil. Elevii sunt așezați în primele bănci pentru a fi mai ușor de supravegheat în timpul activității lor și a putea fi îndrumați ori de câte ori este nevoie. Având în vedere că elevii nu pot scrie după dictare este nevoie ca profesorii să realizeze rezumate ale lecțiilor sau să scrie pe una din table care nu poate fi ștearsă decât după un timp mai îndelungat. Foarte utile am constatat că

sunt schemele de tip hartă conceptuală care, prin colorit, devin mult mai atractive și ușor de reținut.

La disciplina pe care o predau, fizica, este nevoie ca elevii să vizualizeze cât mai mult fenomenele, exemplele care pot fi date concret în clasă (ex: mișcarea corpurilor) trebuie să fie cât mai multe și, atunci când nu se poate, trebuie să apelez la prezentări PowerPoint atractive sau applet-uri și filmulețe scurte deoarece își pierd destul de repede concentrarea la lecție.

Având în vedere că telefonul mobil este familiar acestor elevi, am reușit ca unii dintre ei, cu ajutorul colegilor, după explicațiile mele, să utilizeze creatoare de colaje. Sigur că pentru acești elevi indicațiile care să îi ajute să realizeze un colaj trebuie să includă cuvintele-cheie pentru imagini și încurajarea permanentă, însă satisfacția de a fi în rând cu colegii lor și de a trimite pe grupul de Whatsapp ce au lucrat a fost pe măsura efortului meu. Am apreciat foarte mult că au acceptat ajutorul colegilor care s-au oferit și nu au părut deloc stânjeniți. De asemenea, încercăm să îi obișnuim și cu alte instrumente TIC, aplicația Socrative le este acum familiară și reușesc să se descurce la teste cu un număr mai mic de întrebări și timp de lucru mai mare, itemii având un grad de dificultate scăzut. Faptul că pot accesa această aplicație le-a permis să participe și la un concurs online cu o temă atractivă despre fenomene și dezastre naturale, unii reușind să obțină mențiuni sau premii.

Atragerea elevilor cu CES spre activități extrașcolare și extracurriculare este o modalitate de a-i integra mai ușor, de a-i determina să se exprime liber cu mai multă încredere, de a le crește stima de sine. Să îi pui să deseneze ce le place și apoi să treacă la a desena cu ajutorul instrumentelor TIC este o modalitate de a-i apropia de aceste instrumente, de a-i învăța să navigheze pe Internet pentru a obține imaginile dorite, drept recompensă putând fi dată permisiunea de a juca un joc care le place preț de un sfert sau o jumătate de oră. În unele cazuri, această recompensă este mult mai apreciată decât laudele peste care trec cu ușurință.

De asemenea, implicarea în activități de voluntariat de tipul *Crăciunul într-o cutie de pantofi* este o modalitate de a-i învăța că trebuie să fie atenți și ei la nevoile celor din jur, nefiind singurii care necesită atenție. Responsabilizarea elevilor cu CES poate să treacă astfel de la mici sarcini în cadrul clasei la sarcina de a duce cadoul și de a-l oferi unui copil.

Atractive pentru elevii cu CES sunt prezentările unor proiecte eTwinning în care sunt implicați colegi din școală sau activitățile derulate în cadrul unor mobilități Erasmus+, urmăresc cu atenție aceste prezentări și chiar pun întrebări despre ce au văzut, spre deosebire de orele de curs când nu vin cu întrebări despre lecție.

Cu cât elevii cu CES sunt mai mult antrenați în activități informale cu atât gradul de anxietate și sentimentul de inferioritate care se simt în comportamentul lor pot fi reduse. Din nefericire, perioada de pandemie pe care o traversăm nu este una propice multor activități informale și sperăm să revenim cât mai curând la o viață și o școală fără restricții. Dacă pentru elevii de liceu activitățile din săptămâna *Școala altfel* nu reprezintă neapărat ceva ce își doresc, pentru elevii cu CES reprezintă o reală relaxare având în vedere că nu trebuie să țină pasul cu colegii lor ci doar să participe la activitățile propuse.

Modalități și metode de implicare a elevilor cu CES în activitatea școlară și extrașcolară

Prof. Tomozeiu Ioan
Prof. Firicel Rodica
Școala Gimnazială *Nicolae Simonide*, Pitești

"Să nu-i educăm pe copiii noștri pentru lumea de azi. Această lume nu va mai exista când ei vor fi mari și nimic nu ne permite să știm cum va fi lumea lor. Atunci să-i învățăm să se adapteze." (Maria Montessori – "Descoperirea copilului")

În orice domeniu este necesar să cunoști materialul de prelucrat, astfel încât să poți utiliza uneltele adecvate pentru finalitatea dorită. În domeniul educației, această identificare trebuie făcută foarte atent, cu atât mai mult cu cât „materialul" este unul uman, prin urmare individual, de cele mai multe ori chiar imprevizibil.

Actualele activități instructiv-educative sunt centrate pe această individualitate a tinerilor, de aici și nevoia de a utiliza metode variate de predare, selectate atent, în funcție de personalitatea și nevoile celor care urmează a fi „prelucrați". Astfel, în activitatea didactică, este indicat să putem identifica din timp elevii cu un potențial crescut sau scăzut în diferite domenii de activitate.

În fiecare școală se urmează un curriculum unitar; prin curriculum unitar se înțelege rutina cursurilor care are ca finalitate o examinare publică (teste naționale, bacalaureat). Prin urmare, elevii învață mult pentru a avea rezultate bune și a promova. Dar este suficient în ceea ce privește formarea personalităţii tinerilor, a celor care vor participa activ la cerințele societății

actuale? Să presupunem că există un elev care are rezultate foarte bune, dar nu se poate exprima liber, este emotiv; în acest caz, elevul va trebui, pe viitor, să aplice pentru un loc de muncă, să participe la diferite interviuri la care, cel mai probabil, va fi respins. Mai sunt și cazurile elevilor cu un potențial crescut față de învățătură, dar care sunt total dezinteresați de activitățile în aer liber, prin urmare sunt inactivi din punct de vedere fizic. Pe lângă studiu, tinerii trebuie să mai fie și conștienți de lumea exterioară și de ce se întâmplă în jurul lor. Cu alte cuvinte, dezvoltarea individului trebuie să să facă pe cele două planuri: intelectual și fizic.

Examenele și studiile sunt doar o parte care trebuie completată de alte componente pentru a forma o personalitate integrabilă în această societate competitivă. Astfel, complexitatea finalităţilor educaţionale impune îmbinarea activităţilor curriculare cu cele extracurriculare, iar parteneriatul educaţional, ca set de intervenţie complementară, apare ca o necesitate.

Activitățile „de după ore" sunt foarte utile pentru majoritatea elevilor, cu atât mai mult cu cât sunt unii dintre ei care nu au cea mai bună viață de familie. În cazul unui astfel de tânăr, activitățile extracurriculare sunt binevenite deoarece îi pot schimba optica asupra vieții și îl pot orienta spre un drum mai bun. Dacă acasă îi lipsește „mentorul", persoana care să îl ghideze, tânărul va căuta unul afară, așa că este indicat să fie un adult responsabil, un profesor, un îndrumător.

Un alt aspect pozitiv al activităților extracurriculare este faptul că îl fac pe individ mai responsabil, iar această responsabilitate îl pregătește pentru viitor. De asemenea, implicarea în activități extracurriculare ajută individul să întâlnească oameni noi, cu experiențe diferite, îl ajută să-și facă prieteni, să socializeze, acest aspect fiind foarte important în cazul tinerilor care întâmpină dificultăți de comunicare cu semenii lor. Astfel de activități sunt de o reală importanță cu atât mai mult cu cât trăim într-o lume dominată de mass media, referindu-ne aici la televizor, calculator și internet, care nu fac altceva decât să contribuie la transformarea copiilor noștri în niște persoane incapabile de a se controla comportamental, emoțional.

Activitățile extracurriculare sunt variate, astfel încât tinerii pot fi implicați, în funcție de interesele fiecăruia. Nu este necesar ca elevii să exceleze în aceste activități, atâta timp cât la sfârșit asimilează niște experiențe noi care îi vor ghida mai departe.

Educația extracurriculară (realizată dincolo de procesul de învățământ) își are rolul și locul bine stabilit în formarea personalității copiilor noștri. Educația prin activitățile extracurriculare urmărește identificarea și cultivarea corespondenței optime dintre aptitudini, talente, cultivarea unui stil de viață civilizat, precum și stimularea comportamentului creativ în

diferite domenii. Începând de la cea mai fragedă vârstă, copiii acumulează o serie de cunoștințe punându-i în contact direct cu obiectele şi fenomenele din natură.

Trebuinţa de se juca, de a fi mereu în mişcare, este tocmai ceea ce ne permite să împăcăm școala cu viaţa.

Scopul activităţilor extraşcolare este dezvoltarea unor aptitudini speciale, antrenarea elevilor în activităţi cât mai variate şi bogate în conţinut, cultivarea interesului pentru activităţi socio-culturale, facilitarea integrării în mediul şcolar, oferirea de suport pentru reuşita şcolară în ansamblul ei, fructificarea talentelor personale şi corelarea aptitudinilor cu atitudinile caracteriale. Activităţile extraşcolare se desfăşoară într-un cadru informal, ce permite elevilor cu dificultăţi de afirmare în mediul şcolar să reducă nivelul anxietăţii şi să-şi maximizeze potenţialul intelectual.

Oricât ar fi de importantă educaţia curriculară realizată prin procesul de învăţământ, ea nu epuizează sfera influenţelor formative exercitate asupra copilului. Rămâne cadrul larg al timpului liber al copilului, în care viaţa capătă alte aspecte decât cele din procesul de învăţare şcolară. În acest cadru, numeroşi alţi factori acţionează pozitiv.

Exemple de activități extrașcolare:

- Vizitele la muzee, expoziţii, monumente şi locuri istorice, case memoriale – organizate selectiv – constituie un mijloc de a intui şi preţui valorile culturale, folclorice şi istorice ale poporului nostru. Ele oferă elevilor prilejul de a observa obiectele şi fenomenele în starea lor naturală, procesul de producţie în desfăşurarea sa, operele de artă originale, momentele legate de trecutul istoric local, naţional, de viaţa şi activitatea unor personalităţi de seamă ale ştiinţei şi culturii universale şi naţionale, relaţiile dintre oameni şi rezultatele concrete ale muncii lor, stimulează activitatea de învăţare, întregesc şi desăvârşesc ceea ce elevii acumulează în cadrul lecţiilor.
- Vizionarea emisiunilor muzicale, de teatru de copii, distractive sau sportive, stimulează și orientează copiii spre unele domenii de activitate: muzică, sport, poezie, pictură.
- Excursiile și taberele școlare contribuie la îmbogățirea cunoștințelor copiilor despre frumusețile țării, la educarea dragostei, respectului pentru frumosul din natură, artă, cultură. Prin excursii, copiii pot cunoaște realizările oamenilor, locurile unde aceştia s-au născut, au trăit și au creat opere de artă.
- Spectacolele constituie o formă de activitate extracurriculară în şcoală, prin care copilul face cunoştinţă cu lumea minunată a artei. Deşi această formă de activitate îl pune pe copil în

majoritatea cazurilor în rolul de spectator, valoarea ei deosebită rezidă în faptul că ea constituie o sursă inepuizabilă de impresii puternice, precum şi în faptul că apelează, permanent, la afectivitatea copilului sau nu, asupra dezvoltării elevilor. Astfel de activităţi sunt de o reală importanţă într-o lume dominată de mass media şi ne referim la televizor, calculator și internet, care nu fac altceva decât să contribuie la transformarea copiilor noştri în nişte persoane incapabile de a se controla comportamental, emoţional şi mai presus de toate slabi dezvoltaţi intelectual.

Se ştie ca începând de la cea mai fragedă vârstă, copiii acumulează o serie de cunoştințe punându-i în contact direct cu obiectele şi fenomenele din natură. Activităţile de acest gen au o deosebită influenţă formativă, au la bază toate formele de acţiuni turistice: plimbări, excursii, tabere. In cadrul activităţilor organizate în mijlocul naturii, al vieții sociale, copiii se confruntă cu realitatea și percep activ, prin acţiuni directe obiectele, fenomenele, anumite locuri istorice. Fiind axate în principal pe viața în aer liber, în cadrul acţiunilor turistice, elevii își pot forma sentimentul de respect și dragoste față de natură, față de om și realizarile sale.

Grija față de timpul liber al copilului, atitudinea de cunoaștere a dorințelor copiilor și de respectare a acestora trebuie să fie dominantele acestui tip de activități. Acestea le oferă destindere, încredere, recreere, voie bună, iar unora dintre ei posibilitatea unei afirmari și recunoaștere a aptitudinilor.

Activitatea educativă școlară și extrașcolară dezvoltă gândirea critică și stimulează implicarea tinerei generații în actul decizional în contextul respectării drepturilor omului și al asumării responsabilităților sociale, realizându-se, astfel, o simbioză lucrativă între componenta cognitivă și cea comportamentală.

In urma plimbărilor, a excursiilor în natură, copiii pot reda cu mai multă creativitate și sensibilitate, imaginea realităţii, în cadrul activităţilor de desen şi modelaj, iar materialele pe care le culeg, sunt folosite în activităţile practice, în jocurile de creaţie. La vârsta şcolară, copiii sunt foarte receptivi la tot ce li se arată sau li se spune în legătură cu mediul, fiind dispuşi să acţioneze în acest sens.

Excursia ajută la dezvoltarea intelectuală şi fizică a copilului, la educarea lui cetăţenească şi patriotică. Ea este cea care îl reconfortează pe copil, îi prilejuieşte însuşirea unei experienţe sociale importante, dar şi îmbogăţirea orizontului cultural ştiinţific. Prin excursii, elevii îşi suplimentează şi consolidează instrucţia şcolară dobândind însuşirea a noi cunoştinţe. Excursia reprezintă finalitatea unei activităţi îndelungate de pregătire a copiilor, îi ajută să înţeleagă

excursiile nu numai din perspectiva evadării din atmosfera de muncă de zi cu zi ci şi ca un act de ridicare a nivelului cultural.

Serbările și festivitățile - marchează evenimentele importante din viață școlarului. Din punct de vedere educativ importanța acestor activități constă în dezvoltarea artistică a elevului precum și în atmosfera sărbătorească instalată cu acest prilej. Aceste mici serbări, organizate de către cadrele didactice, le oferă elevilor răsplata primită după muncă, și de asemenea au un rol de motivare, mai puțin semnificativ.

Concursurile școlare - sunt o metodă extrașcolară de a stârni interesul elevului pentru diferite arii curriculare având, în același timp, o importanță majoră și în orientarea profesională a elevilor, făcându-le cunoscute toate posibilitățile pe care aceștia le au. Concursurile pot oferi cea mai buna sursă de motivație, determinând elevii să studieze în profunzime și, prin urmare, să obțină rezultate mai bune la școală. Același efect îl pot avea concursurile organizate de către cadrele didactice în clasă. Dacă sunt organizate într-o atmosferă plăcută vor stimula spiritul de inițiativă al copiluiui, îi va oferi ocazia să se integreze în diferite grupuri pentru a duce la bun sfârșit exercițiile și va asimila mult mai ușor toate cunoștințele.

Elevii trebuie să fie îndrumaţi să dobândească: o gândire independentă, nedeterminată de grup, toleranţă faţă de ideile noi, capacitatea de a descoperi probleme noi şi de a găsi modul de rezolvare a lor şi posibilitatea de a critica constructiv. Înainte de toate, este însă important ca profesorul însăşi să fie creativ.

Activităţile extraşcolare, în general, au cel mai larg caracter interdisciplinar, oferă cele mai eficiente modalităţi de formare a caracterului copiilor încă din clasele primare, deoarece sunt factorii educativi cei mai apreciaţi şi mai accesibili sufletelor acestora.

Activităţile complementare concretizate în excursii şi drumeţii, vizite, vizionări de filme sau spectacole imprimă copilului un anumit comportament, o ţinută adecvată situaţiei, declanşează anumite sentimente. O mai mare contribuţie în dezvoltarea personalităţii copilului o au activităţile extraşcolare care implică în mod direct copilul prin personalitatea sa şi nu prin produsul realizat de acesta. Activitatea în afara clasei şi cea extraşcolară trebuie să cuprindă masa de copii.

Activităţile extraşcolare, bine pregătite, sunt atractive la orice vârstă. Ele stârnesc interes, produc bucurie, facilitează acumularea de cunoştinţe, chiar dacă necesită un efort suplimentar. Copiilor li se dezvoltă spiritul practic, operaţional, manualitatea, dând posibilitatea fiecăruia să se afirme conform naturii sale. Copiii se autodisciplinează, prin faptul că în asemenea

activităţi se supun de bună voie regulilor, asumându-şi responsabilităţi. Cadrul didactic are, prin acest tip de activitate posibilităţi deosebite să-şi cunoască elevii, să-i dirijeze, să le influenţeze dezvoltarea, să realizeze mai uşor şi mai frumos obiectivul principal - pregătirea copilului pentru viaţă. Realizarea acestui obiectiv depinde în primul rând de educator, de talentul său, de dragostea sa pentru copii, de modul creator de abordare a temelor, prin punerea în valoare a posibilităţilor şi resurselor de care dispune clasa de elevi .

Activitățile extracurriculare sunt apreciate atât de către copii, cât și de factorii educaționali în măsura în care: valorifică și dezvoltă interesele și aptitudinile copiilor; organizează într-o manieră plăcută și relaxantă timpul liber al copiilor contribuind la optimizarea procesului de învățământ; formele de organizare sunt din cele mai ingenioase, cu caracter recreativ; copiii au teren liber pentru a-și manifesta în voie spiritul de inițiativă; participarea este liber consimțită, necondiționată, constituind un suport puternic pentru o activitate susținută; au un efect pozitiv pentru munca desfășurată în grup; sunt caracterizate de optimism și umor; creează un sentiment de siguranță și încredere tuturor participanților; urmăresc lărgirea și adâncirea influențelor exercitate în procesul de învățământ; contribuie la dezvoltarea armonioasă a copiilor.

Activităţiile extracurriculare contribuie la gândirea şi completarea procesului de învăţare, la dezvoltarea înclinaţiilor şi aptitudinilor şcolarilor, la organizarea raţională şi plăcută a timpului lor liber. Având un caracter atractiv, copiii participă într-o atmosferă de voie bună şi optimism, cu însufleţire şi dăruire, la astfel de activităţi. Potenţialul larg al activităţilor extracurriculare este generator de căutări şi soluţii variate. Succesul este garantat dacă ai încredere în imaginaţia, bucuria şi în dragostea din sufletul copiilor, dar să îi laşi pe ei să te conducă spre acţiuni frumoase şi valoroase.

În final, atât activitățile curriculare cât și cele extracurriculare nu trebuie doar să educe pe tineri în spiritul societății actuale, ei trebuie să fie învățați și să se adapteze. Astfel, ei vor fi pregătiți pentru o lume care nu va mai fi „a noastră”, ci va fi „a lor”.

Bibliografie

1. Cernea, M. - *Contribuţia activităţilor extracurriculare la optimizarea procesului de învăţământ*, în "Învăţământul primar" nr. 1, Ed. Discipol, Bucureşti, 2000

2. Crăciunescu, N. - *Forme de activităţi extracurriculare desfăşurate cu elevii ciclului primar*, în "Învăţământul primar" nr. 2, 3 / 2000, Ed. Discipol, Bucureşti

3. Ionescu, M., Chiş, V. - *Mijloace de învăţământ şi integrarea acestora în activităţile de instruire şi autoinstruire*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001

4. Vlăsceanu, G., coord., Neculau, A. - *Şcoala la răscruce. Schimbare şi continuitate în curriculumul învăţământului obligatoriu.* Studiu de impact, Editura Polirom, 2002

ȘCOLI MODERNE - ȘCOLI PENTRU TOȚI